

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 745

28. SRPNJA 2017. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Dužionica u Somboru
Tradicijska naših očeva,
didova i pradidova

SADRŽAJ:

8

Odnos institucija i tvrtki prema medijima:

Bajate informacije – s filterom

12

Goran Rem, pjesnik, kritičar, esejist, književnoznastvenik

Istočnohrvatske književne veze

22

U Hrvatskom domu u Somboru predstavljena knjiga o ocu Gerardu

Himna poniznosti

26

Dužijanica u Tavankutu

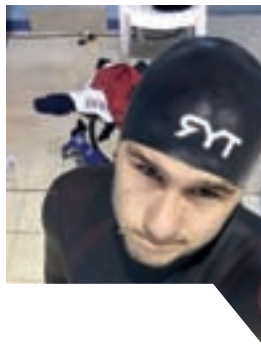
HRT izravno prenosila misu

32

Šesti seminar bunjevačkog stvaralaštva u Tavankutu

Atraktivni običaji bunjevačkih Hrvata

43

Nenad Pavković, ronjenje

Svijet nakon udaha

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,

24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Jasna Vojnić (predsjednica), Ladislav Suknović

(zamjenik predsjednice), Martin Bačić,

Antun Borovac, Josip Dumendžić, Petar Pifat,

Josip Stantić, Andrej Španović, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(društvo)

Davor Bašić Palković

(urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Ivana Petrekanić Sič

(društvo, urednica Hrčka i korektura)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Dulić (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Punog srca

Brojne su i česte tvrdnje raznih predstavnika »civilnog društva«, koji se zalažu za razvijanje kulture građanskog aktivizma, kako različite manjinske zajednice u Vojvodini svoju kulturu uglavnom ili isključivo svode na kulinarske specijalitete i folklor. Dobro, idemo sada korak po korak.

Pa zar ne ukazuju razvoji ovdašnjih regionalnih kuhinja na raznovrsne kulturne utjecaje? Postavimo stvari na *astal* ovako: svaka regija ima vlastitu kulinarsku osobnost, koja se gradi od najranijih, glavnih kulinarskih slavenskih osnova, ali pomiješanih s utjecajima mađarske, turske i bečke kuhinje, a ta bečka *kujna* opet u sebi nosi razne utjecaje etničkih skupina koje su u razdoblju Austro-Ugarske monarhije sudjelovale svojim obilježjima *gurmanluka* u načinima pripreme hrane. Ako sad ne zakočim, stići ću i do Cincara u svezi kulinarskih osobnosti. Spada li i to u multi-kulti način življenja? Pa zašto i takvo kulinarsstvo onda nije dio omiljene priče onih iz sektora civilnog društva o multikulturalizmu?

Kako sad ne spomenuti da se pojam civilnog društva koristi kao usko povezan s terminom – nevladine organizacije. A termin nevladine organizacije se počeo masovno koristiti početkom osamdesetih godina prošlog stoljeća, nakon što je **Ronald Reagan** osnovao *National Endowment for Democracy*, kao paradržavnu instituciju za financiranje nevladinih organizacija koje rade na promicanju demokracije. Zašto da ne? To se savršeno uklopilo u renesansu konzervativizma u američkoj i svjetskoj politici koncem 20. stoljeća, jer je time dan privid mogućnosti jačanja slobode demokracije i ostavljen prostor za igru mnogim intelektualcima, ali samo u sklopu neoliberalne ekonomije. Tako je veći broj intelektualaca dobio slobodan prostor za igru, koja je uzgred dobro plaćena, a siromašni su na izborima podupirali bogate desničare. To je samo dio priče o paradoksu jednog vremena, koji se iskazao u vidu da je radnička klasa, shvaćena u tradicionalnom smislu riječi, počela podržavati konzervativce, dok je ljevica ostala marginalizirana i zbog atomiziranja na forme organiziranja građana koje se nazivaju nevladine organizacije. Takve organizacije su kao udruženja građana uspjele u velikoj mjeri raspliniti djelovanje socijaldemokrata.

Bili ljevičari ili desničari, priča o kulinarsstvu nije beznačajna razbibriga. Svi znamo za francusku kuhinju. Ali! Pitanje je znamo li i za jedno autentično francusko jelo? Znali ili ne znali, francuska kuhinja promovira svojom razvikanošću njihovu kulturu, državu. Jel' tako? Zanimanje za gastronomiju i kulturu jela i pića raznih zemalja i krajeva nije ništa novo. Odavno je gastronomski turizam postao zaseban proizvod unutar turizma, a volio bih da i mi imamo našeg kuhara kao što je **Anthony Bourdain**, koji je u svom TV serijalu *Bez rezervacije* promovirao mnoge kulture, kroz priče o gastronomskim atrakcijama tih naroda, pa tako i Hrvata.

A tancovanje? Pa zar nije i irska plesna grupa *Lord of the Dance* proslavila njihovu kulturu?

E pa sad, ako ćemo zaplesat, što je tu loše? Zaplesat možda, *Veliko bunjevačko kolo*, i trebam li sad spominjati Srijem, koji je domovina tambure ili Šokce koji se vesele svaki put kad čuju bećarac.

Star sam za ples i bećarac, ali zar nam srce nije puno kada čujemo međimurski tradicional *Ljubav se ne trži, niti ne kupuje*.

Z. S.

Potporna nastavku eurointegracija

Europski parlament je 14. lipnja 2017. usvojio tekst rezolucije o Izvješću Europske komisije o Srbiji za 2016., koje je usvojeno 9. studenog 2016. Izvješće Europske komisije prati i Priopćenje komisije o politici proširenja Europske unije za 2016., koje je upućeno i drugim relevantnim institucijama EU, kao što su Europski parlament, Europsko vijeće, Europskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regija. Priopćenje EK se odnosi na strategiju proširenja koju je izložila EK i koju je u 2015. odobrilo i Vijeće Europe.

Pitanje položaja nacionalnih manjina

Uvažavajući činjenicu da se sama EU suočava s nizom kriza, svaki od navedenih dokumenata pokušava uvažiti specifičnosti unutar budućih kandidata i dati dodatnu potporu nastavku eurontegracijskih procesa. Izvješće EK o napretku Srbije u sebi sadrži i poseban dio koji se odnosi na ljudska i manjinska prava kao dio političkih kriterija koje treba ispuniti prilikom pregovaračkog procesa. Iako se položaj nacionalnih manjina tematizira veoma kratko, kao jedna od glavnih zamjerki se navodi potreba sveobuhvatnog pristupa za integraciju nacionalnih manjina kroz puno uključivanje nacionalnih zajednica prilikom implementacije Akcijskog plana o nacionalnim manjinama, širom države. Pitanje položaja nacionalnih manjina dodatno se razrađuje u rezoluciji Europskog parlamenta koja na 11 stranica u 41 točki analizira napredak Srbije u oblastima kao što su demokratizacija, ljudska i manjinska prava, vladavina prava, regionalna suradnja i dobrosusjedski odnosi, energetika.

Poseban dio Rezolucije odnosi se na poštivanje prava pripadnika nacionalnih manjina. Točke 26, 27, i 28 spadaju u poglavlje pod nazivom Poštivanje i zaštita manjina i u cijelosti referiraju izravno na problematiku položaja nacionalnih zajednica. Kao polazište za dalju raspravu o manjinskim pravima u Srbiji navodi se da je neophodno da Srbija u potpunosti zajamči provedbu normativnog okvira za zaštitu nacionalnih manjina, posebice kada je riječ o obrazovanju, službenoj uporabi jezika, pristupu medijima i vjerskim obredima na jezicima nacionalnih manjina i na koncu, kao najkompleksnije pitanje, da se pronađe model za odgovarajuću zastupljenost pripadnika nacionalnih manjina na svim razinama, odnosno lokalnoj, pokrajinskoj i republičkoj.

U Rezoluciji se eksplicitno naglašava i pozdravlja otvaranje pregovaračkog poglavlja 23 (pravosuđe i temeljna prava) i 24 (pravda, sloboda i sigurnost), jer su sa stanovišta institucija i ključnih

čimbenika u EU to poglavlja od kojih će ovisiti sveukupni tempo pregovaračkog procesa. U dijelu koji se odnosi na ljudska prava Parlament potiče srbijansku Vladu da zajamči neovisnost i financijsku održivost medijskih servisa na pokrajinskoj i republičkoj razini na jezicima nacionalnih manjina, u cilju osnaživanja značaja i uloge javnih radiotelevizijskih kuća u manjinskom području.

Akcijski plan za nacionalne manjine

Iako EU pozdravlja usvajanje posebnog Akcijskog plana za nacionalne manjine, te donošenje odluke o aktivizaciji proračunskog fonda za manjine, ističe se da je neophodno da se Akcijski plan, odnosno mjere iz Akcijskog plana, provede u cjelokupnosti uz transparentan i inkluzivan način uz angažman svih relevantnih čimbenika. U istoj točki se naglašava da srbijanska država posebnu pozornost obrati na nediskriminirajuće postupanje prema nacionalnim manjinama uključujući i zakonodavstvo u svezi s obrazovanjem, uporabom jezika, primjerenom zastupljenošću u pravosudnim tijelima, tijelima javne uprave, republičkom parlamentu i pokrajinskim i lokalnim tijelima. U istoj točki se pozdravlja i napredak u prijevodu udžbenika na manjinske jezike, te se daje poticaj srbijanskim vlastima da se osigura održivost tog procesa. Parlament poziva srbijanske vlasti da se u potpunosti implementiraju svi određivi relevantni međunarodni ugovori koji se odnose na zaštitu nacionalnih manjina (multilateralnih i bilateralnih). Za hrvatsku zajednicu je važna i točka 27, jer se u njoj naglašava da se autonomija Vojvodine kao specifične multietničke pokrajine ni na koji način ne bi trebala umanjivati. U istom dijelu se konstatira da je AP Vojvodina, odnosno njezine institucije, zadržala visok stupanj zaštite nacionalnih manjina, te da je međuetnička situacija i dalje dobra. Točka 28 Rezolucije EP-a se posebice u cijelosti odnosi na romsku nacionalnu zajednicu.

Kao jedna od najpozitivnijih značajki u tekstu je da Parlament u Rezoluciji pozdravlja angažiranost srbijanske države na putu EU integracija, te njezin konstruktivan karakter i dobru pripravu koja prethodi pregovorima, što po mišljenju Parlamenta predstavlja jasan znak odlučnosti i političke volje. Važno je naglasiti i da je Rezolucija usvojena velikom većinom glasova, jer je od 673 prisutna europarlamentarca, 524 glasovalo za usvajanje teksta.

Darko Baštovanović

Predstavnici bugarske zajednice u posjetu Hrvatima u Subotici

Predstavnici bugarske nacionalne manjine u Srbiji posjetili su u srijedu, 26. srpnja, NIU *Hrvatska riječ*, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i Hrvatsko nacionalno vijeće u cilju uspostavljanja suradnje ovih dviju nacionalnih zajednica. S obzirom na to da je Fond za otvoreno društvo podržao projekt analize obrazovanja Bugara u Srbiji, najviše ih je interesiralo iskustvo i način izrade *Strategije obrazovanja na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji*, koju je HNV izradilo prošle godine.

Iz Bosilegrada u Suboticu su došli predsjednik Udruge GLAS **Aleksandar Dimitrov**, predsjednik Matice Bugara u Srbiji i profesor bugarskog jezika u Osnovnoj školi **Pene Dimitrov** te profesor bugarskog jezika u gimnaziji **Dejan Milenov**.

J. D. B.

Posjet ZKVH-u

U redakciji NIU *Hrvatska riječ*

Prekogranična suradnja Hrvatska – Srbija

Novi IPA projekti

U prvom krugu projektnog natječaja Interreg IPA programa prekogranične suradnje Hrvatska – Srbija, koji je odobren od Europske komisije za razdoblje 2014. – 2020., u pokrajinskoj Skupštini potpisano je 9 od ukupno 23 ugovora prihvaćenih na natječaju. Za njihovu realizaciju bit će ukupno izdvojeno preko 18 milijuna eura.

Teme odobrenih projekata su: unaprjeđenje kvalitete javnih socijalnih i zdravstvenih usluga, zaštita okoliša i biološke raznolikosti i promoviranje održive energije i energetske konkurentnosti i razvoj poslovnog okruženja.

Neke od planiranih aktivnosti u ovim projektima su obnove škola u Osijeku i Novom Sadu, obnova gerontoloških centara u Apatinu, Đakovu i Osijeku, uvođenje sustava za mjerenje

koncentracije alergena u zraku i izgradnja solarnih elektrana u sklopu vinkovačkog vodovoda i kogeneracijsko postrojenje u Somboru. Uključene su i aktivnosti u okviru turizma, te će se osmisliti zajednička turistička ponuda za Dunavsku rutu i druge aktivnosti u okviru ovog područja, a fakulteti u Novom Sadu i Osijeku dobit će četiri laboratorija, specijalizirana za automotivnu industriju. Nadležnost samog programa imaju Upravljačko tijelo, Ured za upravljanje programima suradnje i regionalni razvoj u Agenciji za regionalni razvoj Republike Hrvatske.

Teritorij obuhvaćen programom čine četiri županije sjeveroistočne Hrvatske i pet okruga sjeverozapadne Srbije.

D. M.

Život i rad poklonjen zemlji

Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo Vladimir Nazor obilježava ove godine 81. obljetnicu, a starija od same udruge je organizirana proslave Dužionice koja je ove godine u Somboru održana 83. puta

Suvremeni kombajni koji danas prosto gutaju hektare odavno su zamijenili žuljevite ruke ratara koji u znoju lica svojega otimaju otkos po otkos zrelog žita. Džakovi žita odavno se ne čuvaju u ambarima i na tavanima kao sigurnost da u obitelji neće biti gladi. I mnogo toga drugog više nije isto, ali je zato ostala nepromijenjena zahvalnost bunjevačkih Hrvata za novi urod, uspješnu žetvu i novi kruh. Negdje je to u korijenima ovog naroda koji je vezan za zemlju, koji od te zemlje živi, koji istu tu zemlju proklinje, ali je toliko vezan za nju da se od nje nikada ne odvaja. Ne odvaja se čak ni onda kada strijepi što će mu ta zemlja dati, kada strijepi hoće li izdašan biti rod ili će uloženi trud za tren uništiti suša i tuča. I u toj strijepnji zahvaljuje Bogu što je dao da žetva bude dobra, da bude žita i kruha. I tako iz godine u godinu.

Tradicija didova i pradiđova

»Čast je velika biti bandaš. Nastojimo održati ovaj običaj, nastaviti tradiciju naših očeva, *didova, pradiđova*«, kaže **Mario Kirasić**, bandaš ovogodišnje somborske *Dužionice*.

»Od malena smo slušali priče o životu ratara, koji svoj život i rad poklanjaju zemlji. Priče o životu ratara koji u zemlju gledaju da se maleno sjeme pretvori u plod njihovog rada, priče o životu ratara koji gledaju u nebo očekujući kišu i sunce. A svaku noć svoje žuljevite ruke sklappaju uz molitvu Bogu za dobar urod i za snagu da žetvu uspješno završe«, riječi su ovogodišnje bandašice **Lidije Đuran**.

»Bog je onaj koji brine za sve i nadam se da se danas dobro osjećamo u Božijim rukama. Stvaralačkim i očinskim rukama. On brine za sve, jer je sve nas pozvao u život. On, svemoguću Gospodin. Ni iz čega je stvorio i nebo i zemlju i zato svojom providnošću brine o svemu. A mi smo njegovi sudionici u tom predivnom nastojanju spašavanja ovoga svijeta. Otkrivat ćemo da je na ovom svijetu, nažalost i u na-

šim srcima, uz pšenicu i kukolj. Ipak, Bog nama daje velike mogućnosti da ovaj svijet, da sve nas, neprestano preobražavamo. Na njivi rastu i kukolj i pšenica, ali doći će vrijeme kada će kukolj biti spaljen, a plemenito zрно bit će vlasništvo Gospodara, nebeskog oca i uživat će njegovu dobrotu. Ne smijemo se predati činjenici da je među nama kukolj. Ne smijemo braćo i sestre kukati, već svatko od nas može biti to maleno sjeme, koje polako raste. Svatko od nas može činiti da na našim licima bude radost, da na našim usnama bude zahvalna pjesma, a ne psovka. Vidimo pred sobom divan kruh, vidimo plodove naše žetve, i zapjevati ćemo zato pjesmu zahvale, jer u našim srcima probuđuje dobru volju,

svijetlo raspoloženje, spremnost da surađujemo s Bogom. Neka bude slavlje Gospodina neba i zemlje, koji nam daje da možemo živjeti i njega veličati», kazao je beogradski nadbiskup **Stanislav Hočevar**, koji je predvodio svečanu misu u crkvi Presvetog Trojstva na kojoj je posvećen kruh od novog žita.

Potvrda stoljetnog identiteta

Nakon mise povorka sudionika *Dužionice* prošla je centrom Sombora, a u Županiji kruh od novog žita predan je predsjedniku Skupštine Grada Sombora **Zoranu Parčetiću**.

»Ovo je jedna od naših najvećih proslava kojom potvrđujemo naš stoljetni identitet na ovim prostorima. Uvjeran sam da će Somborci ovu proslavu, kao što su je održali desetljećima una-

zad, očuvati i u desetljećima koja su pred nama«, kazao je predsjednik HNV-a **Slaven Bačić**.

Kao gosti *Dužionici* prisustvovali su dužnosnici Grada Obrovca.

»Hrvati su uvijek imali potporu matične domovine. Mi uvažavamo da žive u drugoj državi u kojoj imaju i svoja prava. Naša otvorenost i individualno i politički i institucionalno je uvijek prisutna. Uspjeli ste u uvjetima i prostorima u kojima živimo sačuvati onu osnovnu liniju po kojoj se prepoznavamo. Podsjetit ću vas još samo na riječi našeg velikog književnika **Miroslava Krležu** koji je rekao 'mi slijedimo trag krvi naše', kazao je gradonačelnik Obrovca **Ante Župan**.

Nazorovci su ugostili i drage prijatelje iz Komletinaca koji nisu bili samo gosti već sudionici *Dužionice*.

»Nama je drago da smo dio ovog događanja i s radošću dolazimo ovdje. I kod nas vrijedni poljoprivrednici zahvaljuju za novi urod, ali je to sve unutar obitelji. Nekada su postojale obiteljske zadruge i onda se taj završetak žetve obilježavao u okvirima zadruga. Ovakvog načina javne proslave u nas nema«, kaže predsjednica KUD-a *Filipovčice* iz Komletinaca **Marija Čorić**.

Svečanoj misi prisustvovali su i sudionici *Somborske bunjevačke Dužionice 2017.*, koju je također 23. srpnja organizirala somborska Udruga građana *Bunjevačko kolo*, čiji članovi se ne izjašnjavaju kao pripadnici hrvatskog naroda.

Dužionica je završena tradicionalnim risarskim ručkom, ali to je za vrijedne ratare samo kratki predah. Predah do nove sjetve, nove žetve. Uvijek neizvjesne.

Z. V.

Odnos lokalnih i državnih institucija, kao i privatnih tvrtki prema medijima:

Bajate informacije – s filterom

»Razgovarali smo s predstavnicima desetak medija i svi su nam rekli isto – da je lokalna samouprava potpuno zatvorena za medije. Mišljenje je nepodijeljeno, čak neovisno od toga jesu li su sugovornici bili iz medija sklonih vladajućoj stranci na lokalnu«, rekao je glavni urednik portala *Cenzolovka* **Perica Grujić** na nedavnoj tribini u Subotici, posvećenoj lokalnim medijima, a koja se dobrim dijelom odnosila i na njihov odnos s lokalnom samoupravom.

Iskustva koja je beogradski kolega dobio u Subotici, međutim, zajednička su onima s kojima se naši dopisnici susreću i u Srijemu, odnosno Somboru.

Srijem: Različita pravila »igre«

Prema iskustvima novinara u Srijemu, najotvorenija za suradnju su tijela zakonodavne, dok su najzatvorenija tijela izvršne vlasti. Novinari uglavnom smatraju da se diskriminacija određenih medija ili pojedinačnih novinara događa prije svega od strane lokalnih tijela vlasti:

»U praksi se novinari često sreću s barijerama koje im postavljaju izvori informacija, a nije rijetko ni da ih ovi diskriminiraju. Tijela lokalne samouprave u Srijemskoj Mitrovici su posljednjih nekoliko godina otvorenija za suradnju s medijima. No, i dalje ima onih 'povlaštenih' i manje dragih medija i novinara«, kaže novinarka jednog lokalnog pisanog medija u Srijemskoj Mitrovici, koja nije željela da je imenujemo, dodajući: »I dalje za sve ne važe ista pravila igre, ma koliko da predstavnici vlasti tvrdili drugačije. Većinu traženih informacija od gradonačelnika i načelnika gradskih uprava nije teško dobiti. Najveći dio njih spreman je u svakom trenutku razgovarati s novinarima. Ima i onih koji pitanja traže unaprijed ili pak zahtijevaju da se pojedine informacije zatraže u formi zahtjeva za pristup informacijama od javnog značaja. U roku od 15 dana uvijek stigne odgovor. Naravno, što osjetljivije informacije tražite (tipa »koliko je novca potrošeno za neki projekt«), teže ćete doći do istih.

Zato je na novinarima da, ukoliko na lagan način ne dođu do podataka, informaciju zatraže pozivajući se na Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja. Samo je pitanje i koliko novinara u lokalnu je spremno za tako nešto. Kod privatnih poduzeća situacija je drugačija, jer kompanije (napose strane) nisu pretjerano raspoložene za komunikaciju s novinarima. Iz njihovih tvornica teško da ćete dobiti neku konkretnu informaciju. Uglavnom se korespondencija vodi putem maila, gdje se osobama zaduženim za odnose s javnošću dostave pitanja, a na njima je da odgovore ili ne odgovore. I ukoliko odgovore na

ista, njihovi odgovori otprilike veze nemaju s vašim pitanjima. Uglavnom menadžmenti tih stranih kompanija nisu samostalni u donošenju odluka, jer se moraju konzultirati s centralom, a do vlasnika je gotovo nemoguće doći. U suštini, sve se svodi na to tko vodi određeno poduzeće ili lokalnu samoupravu i koliko je vaše osobno poznanstvo s rukovoditeljima. Ako imate dobru suradnju s predstavnicima izvršne vlasti, lakše ćete dolaziti do informacija, a ukoliko niste na istom 'kursu', onda se morate doviijati i pozivati na Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja«, ističe novinarka iz Srijemske Mitrovice.

U skoro svakoj lokalnoj samoupravi u Srijemu pravila su uglavnom ista. Šef kabineta predsjednika konекcija je novinara s predsjednikom Općine Šid i članovima kabineta:

»Za sva pitanja i informacije o radu lokalne samouprave ili dogovaranje intervjua novinari se mogu dogovoriti sa šefom kabineta predsjednika Općine. Novinari u svakom trenutku mogu kontaktirati šefa kabineta putem telefona ili e-maila i u najkraćem roku će dobiti odgovor ili će biti upućeni kome da se obrate po određenoj temi i problematici«, ističe šefica kabineta predsjednika Općine Šid **Jovana Lakić**.

Sombor: Okolo, naokolo

Lokalni tjednik *Somborske novine* objavio je u svom posljednjem broju da iz gradske apotekarske ustanove nije dobio odgovore na nekoliko pitanja koja se odnose na daljnju sudbinu somborskih ljekarni. A pokušali su doznati hoće li opstati ljekarne u 15 somborskih sela, te kako će poslije izdavanja ljekarni privatnicima funkcionirati noćna dežurstva. Iako su to itekako informacije od značaja za građane, ravnateljica **Desanka Vitas** nije odgovorila na pitanja, niti se više javljala na telefonske pozive.

Prije nekoliko mjeseci u somborskom katastru jedna od potpisnica ovog teksta pokušala je dobiti podatke o broju stranaca, prije svega iz arapskih zemalja, koji su se uknjižili kao vlasnici nekretnina u Somboru. Upućena je na Republički geodetski zavod, gdje joj je rečeno da nitko u Somboru nije obučen za davanje informacija, te da će odgovor stići iz Beograda »kada stigne na red«. A na red je stigao poslije tri tjedna, ali bez odgovora na pitanje koliko stranaca je postalo vlasnikom nekretnina u Somboru, uz usmeno obrazloženje da je vađenje tih podataka dugotrajan posao.

Ovo su samo neki od primjera koji ilustriraju kako je danas teško doći do informacija i sugovornika, osobito u državnom sustavu, jer se za svako pitanje novinari upućuju na službe za informiranje u Beogradu ili Novom Sadu, ovisno o tome o kom poduzeću ili ustanovi je riječ. Nekada ta komunikacija s Beogradom ili Novim Sadom ide brže i odgovori i odobrenja za snimanje dobivaju se istoga dana. Takvi su primjer JP Infrastruktura Željeznice ili Uprava Carina. Ali, često se na putu od Sombora do Beograda ili Novog Sada pitanja »zagube« i novinari i javnost ostanu bez bilo kakvog odgovora.

»Mislim da nikada nije bilo teže doći do informacija. Mogu prihvatiti taj suvremeni trend da je sve centralizirano, da taj posao rade neke službe zadužene za davanje informacija, ali općenito jako je teško doći do informacija koje su nama potrebne u novinarskom radu. Kada govorimo o državnim tijelima, po pravilu ne žele dati odgovore na pitanja koja su, da tako kažem, škakljiva. U Somboru su tri-četiri mjeseca izbjegavali dati mi informaciju o izdavanju državne zemlje u zakup. Dobio sam te podatke tek poslije intervencije povjerenika za informacije **Rodoljuba Šabića**. Ne kažem da je to pravilo, ali činjenica je da su državna tijela toliko zatvorena da je informacije koje su od interesa za građane, napose kada je riječ o nekim, uvjetno rečeno, poluzakonitim

poslovima jako teško dobiti. Odgovori koje novinari dobivaju na svoja pitanja uglavnom su takvi da bi se samo ispoštovala forma, a konkretni odgovori na pitanja koja se odnose recimo na propuste u radu nikada nećete dobiti. I što je najgore, mi tu ne možemo ništa. Po meni suština problema je što su uglavnom u službama za odnose s javnošću stranački ljudi koji se nikada nisu bavili novinarstvom i koji prvo moraju pitati nekog šefa stranke 'da li bi bilo pametno da mi to sada kažemo', a ovaj odgovori 'ne-moj' ili 'uvij to tako da novinare skreneš s njihove priče', kaže šef dopisništva RTV Vojvodine u Somboru **Predrag Ćurčija**.

Vremena kada je novinar sjedio i razgovarao sa sugovornikom, postavljao pitanja i potpitanja, u većini slučajeva su prošlost, a komunikacija s medijima uglavnom se svela na pisane odgovore.

Subotica – Gornji Tavankut, via Beograd

A da je ovaj tekst ovisio o odgovorima gradonačelnika Subotice, na njegovo objavljivanje čekali bismo bar mjesec dana. Naime, tjedan dana nakon našeg službenog dopisa u kom smo zatražili razgovor s **Bogdanom Labanom** iz Medija centra (preko kojeg se odvija sva komunikacija s djelatnicima lokalne samouprave i iz iskustva ovog novinara uvijek s istim rezultatom) nam je prvo usmeno, a potom i pismeno odgovoreno kako će nas gradonačelnik primiti »čim se vrati s godišnjeg odmora« (na koji je otišao desetak dana nakon što smo uputili molbu za razgovor), odnosno oko 20. kolovoza. Još zanimljivija procedura komunikacije novinara čeka kada je riječ o policiji. Naime, prvo se Policijskoj upravi u Subotici mora poslati pismeni zahtjev za razgovor (uključujući i pitanja i ujedno isključujući potpitanja) da bi onda otuda zahtjev bio poslan u Ministarstvo unutarnjih poslova u Beograd na odobrenje da bi, u rijetkim slučajevima, dobili isključivo pismene odgovore koji često nemaju veze s temom, ali zato imaju s prepisivanjem dijela određenog zakona. O nekakvom razgovoru uživo, naravno, nema ni riječi. Koliko je ova praksa apsurdna najbolje će posvjedočiti sljedeći primjer: da biste saznali gdje i što gori, recimo, u Gornjem Tavankutu (vatrogasci su također u nadležnosti policije) vi to morate saznati iz Beograda! Naravno, ukoliko imate sreće i ukoliko ovi pojma imaju gdje je uopće taj Gornji Tavankut. S izuzetkom lokalne filijale Nacionalne službe za zapošljavanje, odnos lokalnih i državnih tijela kao i privatnih kompanija prema medijima u Subotici manje-više isti je kao i u opisanim slučajevima u Srijemu i Somboru i nerijetko ovisi o osobnim poznavanjima ili (ne)podobnosti određenog medija, odnosno novinara.

I upravo osobna poznanstva, ideološke ili svjetonazorske sličnosti ili razlike između novinara i predstavnika institucija čine sav apsurd ove priče. O tome – a ne recimo o svijesti predstavnika institucija da bi oni trebali biti servis građana (jer od njihovog novca žive) u kom su mediji posrednici – (pre)često ovisi sudbina razgovora o temama od općeg interesa. Treba, naravno, biti iskren i reći kako im i veliki broj novinara, svojom servilnošću i strahom, omogućuje takvo ponašanje. Ponašanje u kom je, recimo, ovih dana moguće ignoriranje novinara od strane inspekcije koji se zanima za zdravlje povraćenih geogunja, sudbinu jednog hrasta koji je pod zaštitom države i interesa jedne kompanije u svemu tome.

S. D., Z. V. i Z. R.

Geza Vuković – dugogodišnji ratar i uzgajivač bostana

Kultura koja se isplati

Geza Vuković iz Tavankuta cijeli život je posvećen radu na zemlji. Iako sadi i ratarske kulture, opredijeljeni je povrtlar jer nema puno zemlje, a ovdje je kako kaže, veća zarada. Do sada je proizvodio gotovo sve vrste povrća – rajčice, papriku, krastavce, mahune, luk, celer... »Nema kulture koju nisam probao«, kaže i dodaje da je prije nekoliko godina shvatio kako ne može uzgajati kvalitetno tako širok asortiman proizvoda te se opredijelio za nekoliko kultura od kojih mu je bostan primaran.

Sunčano, ali ne pretoplo

Uzgojem bostana Vuković se intenzivnije počeo baviti prije desetak godina. Kako kaže, s početka je sve bilo 'malo sramežljivo', a sada mu je to glavno povrće i kultura koja donosi najviše prihoda.

»Kad sam sadio krastavce, onda se gledalo da se bere što manji, jer je takav plaćeniji, a lubenice i dinje su, što su veće, skuplje. Jednostavna je računica«, objašnjava Vuković i ističe da se bostan uvijek traži te da nisu zahtjevne biljke. »Lubenice i dinje imaju dobar korenov sistem i uspijevaju gotovo na svim zemljištima. Uzgajam ih i na pijesku i na crnici i podjednako su dobre. Najvažnije od svega je da je godina sunčana, kao što je ova, da nema puno kiše i hladnih dana«, kaže Vuković, ali i napominje da od pretoplih dana kore lubenice mogu dobiti i opekline, što ove godine još nije bio slučaj. Idealna temperatura zraka za uzgoj lubenica je, kako nam kaže sugovornik, 31 stupanj C.

U uzgoju bostana i ostalog povrća Vukoviću najviše pomaže zet **Marinko Dulić** i žena **Gorica** koja proizvode prodaje na subotičkom *Buvljaku*. Kažu nam da Subotičani znaju cijeniti kvalitetu domaće lubenice te da, osim njihovih, uvozne lubenice, bar na tržnici gdje su oni, nemaju nikakvu šansu. Prodaju iz prve ruke i kažu da uvijek nađu svoju računicu. Sve što uzgoje svake godine i prodaju, a o proširenju proizvodnje trenutačno ne razmišljaju jer ne žele prodavati na veliko. Površina koja im je pod bostanom zadovoljava potrebe njihovih kupaca.

Žute lubenice

Na tezgi obitelji Vuković može se naći široki dijapazon bostana, prije svega lubenica – od žute, crvene, ovalne, okrugle, besjemene, sitnoplodne, s crnom korom, šarene, teške od pola do 18 kilograma.

Vuković kaže da sjemenata naručuje preko interneta i da je ponuda toliko velika i kvalitetna da je uvijek teško odlučiti koju vrstu ne sadi. Ipak, najbolje se prodaju one standardne, krupne lubenice, ali i ove ostale imaju svoje kupce, priča Vuković. On kaže da je starijim kupcima posebno zanimljiva lubenica sa žutim mesom jer ih podsjeća na mladost, kada su lubenice bile žute, a sada se rijetko mogu naći. Pored tzv. žutih lubenica tezgju obitelji Vuković karakteriziraju i sitnoplodne lubenice koje imaju izuzetno sitno sjeme, tanku koru i veoma su slatke. Narastu do 4 kilograma.

Na tezgi obitelji Vuković može se naći široki dijapazon bostana, prije svega lubenica – od žute, crvene, ovalne, okrugle, besjemene, sitnoplodne, s crnom korom, šarene, teške od pola do 18 kilograma

»Tempiram da mi berba traje što duže, a najviše se lubenice proda baš u ovom razdoblju, kad je najtoplije. Kasnije se ljudi zasite i nije im više toliko interesantno ovo povrće, iako imamo dobre i slatke lubenice dugo, jednom smo ih čak brali do Svih svetih«, kaže Vuković koji ima godišnje tri mjeseca intenzivnog branja.

U uzgoju lubenica najteži posao je, kaže Vuković, znati procijeniti koja lubenica je zrela i spremna za branje. Zato se na ovom imanju taj posao prepušta najstarijem i najiskusnijem članu, njemu.

»S obzirom na to da ih i prodajemo, volim biti siguran da je svaka lubenica zrela. Stoga je svaka naša lubenica ubrana uz moje odobrenje«, kaže Vuković.

Poput i u ostalim područjima poljoprivrede, Vuković kaže da su poticaji za proizvodnju bostana nestabilni, da se mijenjaju kako se

»Prije pet godina prvi smo u Subotici počeli proizvoditi sitnoplodne lubenice. S početka ih je bilo teško prodati, a vremenom su i one našle svoje kupce. Prednost ove lubenice je što je sitna i praktična, a njezin nedostatak je cijena. Skuplje su jer slabije rode, a i zbog cijene sjemena koja je viša od ovih običnih tri do četiri puta«, kaže Vuković.

Ove godine obitelj Vuković raspolaže asortimanom od pet tipova lubenica, unutar kojih ima devet hibrida. Što se tiče dinja, Vuković je ove godine posadio četiri vrste žutog i zelenog mesa. Prema ustaljenoj praksi sadi ih na manjoj površini jer, kako kaže, nisu popularne kao lubenice. Ipak, prednost dinja je što su one lakše za berbu, ističe Vuković, ali i dodaje da su osjetljivije na bolesti od lubenica. Usprkos tomu, ovogodišnje dinje je uspio zaštititi samo jednim špricanjem.

Osim toga što su slatke i osvježavajuće, lubenice su povrće koje se ne mora puno špricati. Tako je Vuković ovogodišnje sadnice špricao samo jedanput i to za zaštitu od grinja i ušiju. Ono s čime se lubeničari često bore su vrane koje slete u jatima i ključaju plod. Vuković se protiv ovih štetnika uspješno bori topom na plin koji puca svakih nekoliko minuta. Što se tiče onih »dvonožnih vrana«, kaže nam da nije primijetio da mu posjećuju njivu, a pretpostavlja da je razlog što je daleko od grada, ali i izvan Tavankuta.

Poticaji nisu stabilni

Vuković lubenice uzgaja na foliji uz natapanje »kap po kap«, a sadi ih u tri etape. Prva sjetva je krajem ožujka, druga u travnju, a posljednja polovicom svibnja.

Gorica i Geza na Buvljaku

mijenja i politika te da ovise od ministra do ministra. Ono što je on do sada iskoristio je pomoć u kupovini sustava za natapanje, ali taj poticaj, kako kaže, nije konkretno za bostan, već za povrtlarstvo općenito.

Na pitanje koje se uvijek nameće kada je riječ o lubenicama, kako znati koja je lubenica slatka i zrela, Vuković kaže:

»Krupne lubenice možemo provjeriti preko zvuka koji se dobije lupkanjem po njima – kada je on oštar i jak onda je lubenica zelena, a kako zrija dobija sve tuplji zvuk. Lubenica je sigurno zrela ako joj je 'mali brk' što ima pored drška suh, kad izgubi dlačice na dršku te ako ima žutu fleku na mjestu gdje je ležala na zemlji.«

Da bi dinja bila slatka, mora biti ubrana sa zdrave biljke, otkriva Vuković.

J. Dulić Bako

Goran Rem,
pjesnik, kritičar,
esejist, književnoznastvenik

Istočnohrvatske književne veze

Goran Rem je pjesnik, kritičar, esejist i književnoznastvenik iz Osijeka. Kao redoviti profesor predaje na Odsjeku za kroatistiku Filozofskoga fakulteta, tamo je i šef Katedre za hrvatsku književnost. Objavio je niz knjiga poezije, studija, čitanki, antologija, pregleda, a prevođen je na više različitih jezika. Bio je urednik osamdesetih godina u *Quorumu*, devedesetih u *Književnoj reviji*, a potom u knjižnicama *Slavonica*, *Neotradicija*, *Pjesnički susreti Drenovci*, *Modernitet 20. stoljeća*, *Brodski pisci*, *Pannonius*. Član je Matice hrvatske, Društva hrvatskih književnika, Hrvatskog novinarskog društva i PEN-a.

Rem je, među ostalim, vidljiv i u prostoru kulture vojvođanskih Hrvata, zahvaljujući suradnji i kontaktima s ovdašnjih hrvatskim književnicima, koji su zastupljeni u pojedinim njegovim književno-teorijskim istraživanjima.

 U dvoknjižje *Panonizam hrvatskog pjesništva*, koje ste napisali u koautorstvu sa Sanjom Jukić, uvršteni su i ovdašnji hrvatski književnici – od Ilije Okrugića Srijemca, preko Petka Vojnića Purčara i Jasne Melvinger do Tomislava Žigma-

nova. Također i Miroslava S. Mađera, Bogdana Mesingera ili Mare Švel-Gamiršek, autora koji su rođeni na teritoriju Vojvodine, a stvarali su ili stvaraju u Hrvatskoj. Kažite nam više o tom konceptu književnog panonizma?

Panonizam hrvatskoga pjesništva je tekstualno stanje, za koje smo kolegica mediostilističarica Sanja Jukić i ja okupili povijesni uvid za stilsko-egzistencijske odnose usporedive s jadranimom ili mediteranizmom, dakle riječ je o kopnenom tekstnom temperametu. Iako je vrlo različit od mediteranizma – zapravo kao i mediteranizam, ima svoj glavni konstitucijski sastojak – vodu, to davno protomora, koje nas danas tragedizira poplavama i njihovim smjenama sa sušama, međustanjima blata. Sanja Jukić i ja smo uočili da je panonizam vremenit i generativan kriptostilem, tisuće pjesama su nam to potvrdile, a različitosti gusto izložile. Hrvatski panonizam je inače postavljen na West-East crti, na kulturalnoj podlozi tekstova upravo između **Francija Zagoričnika** iz Maribora, **Janusa Pannoniusa** iz slavonskog međurječja, do **Slavka Matkovića** i, dakako, **Katalin Ladik** te **Jasne Melvinger**.

Ovaj naš istočnohrvatski regijski plan, Pečuh – Osijek – Subotica, mislim da živahno komunicira, a Centar nek dođe ako nas želi čuti * Vidljivost hrvatskih književnika iz Vojvodine u književnom prostoru Hrvatske je odlična i vrlo loša * Važno je da se šokaštvo smješta u refleksiju knjige

studiju jugoslavistike u Osijeku, doslovno me uči misliti hrvatski jezik, a i jezik sâm kao duboko strukturno biće. A Petko je sve vrijeme u blizini i s njom dolazi na fakultet pa nam u knjižnici, izvan rasporeda, pripovijeda o **Deridi** i **Žilniku**. Također, jak trag susreta s vojvođanskom književnom scenom na mene ostavlja prvi saziv kojega autorski oblikuje moj otac u Vinkovcima, saziv Jugoslaven-skih pjesničkih susreta 1986., kada je laureat **Jure Kaštelan**, a meni ostaju u slušateljskoj fascinaciji i Petko svojim recitiranjem, kao i **Slavko Matković** izvedbom njegovih fotoautobiografskih pjesama. Te godine, 1986., upoznajem i glavnog urednika tada visoko uglednih *Polja*, novosadskog hrvatskog prozaika **Franju Petrino-vića**, i nakupljaju se ti aktivni i melankolični podatci. Nažalost, ne mogu reći da nekako sustavno pratim što se događa, no prostor-no smo blizu, Osijek je predratno imao neko bratsko gradovanje s Tuzlom i Somborom, oko rata mi se sve učestalije osvježuju promjene u pisanju i životnom mjestu **Olega Tomića**, malo kasnije upoznajem odlični polunarativni modernizam **Zvonka Sarića** pa potonjeg uvrštavam u svoj pregled i antologiju hrvatskog inter-medijalnog pjesništva *Koreografija teksta*. Na prijelazu tisućljeća upoznajem **Milovana Mikovića** i **Žigmanova**, a često **Tomislava**, od milja, zovem hrvatsko-vojvođanski **Finkielkraut**.

Kakva je, po Vama, vidljivost hrvatskih književnika iz Vojvodine u matičnom, hrvatskom književnom prostoru?

Ma, odlična, i vrlo loša. Jer, morali bismo se pitati kakva je vidljivost ikakvog izvancentarskog, odnosno izvanzagrebačkog književnog učinka. Iako, primjerice, Osijek ima čak dvije prozne zvijezde, **Jasnu Horvat** i **Ivanu Šojat**, ipak, na natječajima raznih ministarstvenih žanrova poticanja stvaralaštva, istočnohrvatsko stvaralaštvo biva zastupljeno s nekih 7-8 posto. To tvrdi predsjednik istočnohrvatskog ogranka DHK-a **Mirko Ćurić**, koji je bio organizirao i naš delegacijski dolazak na tužni Petkov ispraćaj. Morali bismo se upitati što je načelno s fenomenom kritike, jer je u časopisima gurnuta u kutak koji je sve manje vidljiv pošto je uopće baš i već samo u književnim časopisima, a oni su, pak, sami, časopisi, odmaknuti od upravo scenske književne živosti. S druge strane, kritika ili recepcija u mekšim medijskim nosačima, dnevnim novinama, nestala je, eventualno se prikrla u reklame, pa nema odakle stizati obraćanje interaktivnih tekstova, onih koji potiču i pokažu novog čitatelja. Odlična, znači da je nekim svečanim postupcima, čak i velikim – nagradama – višekratno imenovana Jasna Melvinger kao jedna od središnjih pjesničkih hrvatskih autorica. I pokojni, ali sigurno neprevidni Petko 2015. na Pjesničkim susretima u Drenovcima, drugoj najstarijoj hrvatskoj književnoj manifestaciji uopće, nagrađen je priznanjem za životno djelo u pjesničkom opusu. Žigmanovljeve knjige često su u konkurenciji i nerijetko u najužim izborima za svehrvatske knjige godine. *Vijenac* sporadično pokriva hrvatska polja mađarske i vojvođanske hrvatske produkcije, kolegica **Sanja Vulić** ponekad potegne i tad je to redovito upućen i pozoran zapis. Nije riječ, samo, o slaboj vidljivosti vojvođanske hrvatske scene, nego, paradoksalno i istovremeno, prije o boljoj nego ikada, samo izostaje konzistencija, sustav, a moderan pogled

Koliko pratite zbivanja na književnoj sceni vojvođanskih Hrvata? I kako, s tim u vezi, ocjenjujete književne veze na relaciji Vojvodina – Slavonija – Baranja kada su hrvatski autori u pitanju?

To je nešto gdje, kao prvo, nije ništa slučajno, a pritom mislim na one slučajeve u kojima su, krajem šezdesetih i sedamdesetih, **Ante Jakšić** i **Ješa Kopilović** bili čestim kućnim gostima moje roditeljske obitelji, jer je moj otac bio taj cjeloživotni okupljatelj istočnohrvatskih autora *zaljubljenika u ravnice*, kako sam ih ja tada, tinejdžerski kao ironično, nazivao, a njima meni neočekivano bilo drago. Što nisam shvaćao, naime kako im se tako nešto s moje strane podrugljivo – može sviđati. A, iako su mi bili dragi i nejasni te nekako predjetinjasti, posve sam jasno osvijestio tu onto-prostornost tek kad je vrijeme postalo ratno i crnocinično pa je ironija bila definitivno bez uporišta. A sama Jasna Melvinger i njen bližnji – dragi i aristokratski ludističan Petko, oni su drugi moj jak susret s visoko modernim hrvatskim vojvođanstvom. Naime, Jasna mi Melvinger krajem sedamdesetih predaje šest semestara hrvatskoga jezika na

posebno. Postoji i nekoliko suradničkih trokuta koje je potaknula i uobličila baš spomenuta komunikacija Osijek – Pečuh – Subotica, redovito uz supotpis kulturologinje i književnice **Helene Sablić Tomić**, Žigmanova i **Stjepana Blažetina**, a iz toga počinju teći i neke nakladničke geste, ima tu već i dvadesetak naslova koji tka-ju tu neku našu poda/nad-regijsku suradnju. Tzv. Zagreb nećemo baš zapaziti kakvom većom gestom u obuhvaćanju tih regijskih učinaka, i bit ću dobrohotan pa reći da naprosto ne postoji tražilica, softver koji to, s gledišta Centra, uopće ima svojim predmetom pretraživanja pa je, nekako, humanizmu drago, ali humanizam je u inerciji sve težem stanju – većina uvida prepuštena osobnim gestama. Ali, ovaj naš istočnohrvatski regijski plan, Pečuh – Osijek – Subotica mislim da živahno komunicira. Centar nek dođe ako nas želi čuti. Centar pokatkada dolazi u naš kraj, ali onako načelno bez namjere realno estetski evaluirati, nego diplomatski biti radostan.

Kao kritičar i književnoznastvenik, kako doživljavate aktualnu književnu produkciju u Hrvatskoj?

Roman je u hiperprodukciji posljednjih godina, riječ je o pedesetak i više romana godišnje, u odnosu na jedan roman u petoljeću, primjerice nakon Drugog svjetskog rata ili naspram tri-četiri godišnje osamdesetih. Nedavno su *Đakovački susreti hrvatskih književnih kritičara*, u svom dvadesetom sazivu, za knjigu godine nagradili naslov **Dunje Detoni Dujmić** *Mala noćna čitanja*, gdje je ona u pet godina prikazala 70 romana. Poezija je nekako standardno oko toga broja, **Krešimir Bagić** je u reciprocitetnoj (u odnosu na Dunju Detoni i roman) knjizi kritike o pjesništvu prikazao stotinjak. A što se tiče novijih naslova svakako je sofisticiranim remek djelom romaneskna trilogija **Luke Bekavca** *Drenje, Viljevo i Policijski sat*. U pjesništvu, standardno je iz starijih naraštaja jak **Slavko Jendričko**, golemog je modernističkog užitka zbirka izabranih pjesama **Ivana Rogića Nehajeva** – *Desetica*, kao i svaki njegovi pojedinačni naslov, a tu je i najprofinjnija **Anka Žagar**, uz relativno mlađi briljant lirike **Davora Ivankovca**. Uočljiv je rast ženskih autorskih imena, opet, to govorim iz perspektive naše relativne suvremenosti od kraja šezdesetih naovamo. U vrhu je hrvatskog pjesništva **Božica Zoko**, puna zaigrane tamnosti.

Skupa s Vašim ocem Vladimirom napisali ste knjigu *Šokci u povijesti, kulturi i književnosti* koja, kako bilježi Helena Sablić Tomić, može poslužiti i kao jasan otklon od površnog i estradnog pristupa šokaštvu. Do kojih ste saznanja došli ra-deći na ovoj knjizi?

U mojem upoznavanju šokaštva otac je presudan. Naime, moja baka, koja me je dio djetinjstva doslovce hranila šokaštvom, odnosno šokačkom kuhinjom. To nikako ne bih izostavio. Hrtkovčanina i Vinkovčanina Mađera susrećem od malih nogu, a, eto, npr., upravo on u **Stamaćevoj** *Antologiji hrvatskoga pjesništva od davnina pa do naših dana* – pjesmom *I kad umrem pjevat će Slavonija* – uvodi fenomen šokaštva u glavnu struju hrvatske književnosti... u onu antologijsku. Također, doseljavam u Vinkovce upravo krajem šezdesetih kada se pokreću *Vinkovačke jeseni* pa grad praši po tambericama iz sve snage. Početno, svjedoči upravo prije dvije godine preminuli M. S. Mađer, početno su *Jeseni* bile puno više književne, pa su, pitao sam ga, znači folklorni sadržaji bili više *afterpartyji* književnih susreta. Smijali smo se, na to, 2015-te, u Đakovu, Miro Mađer i ja. No, očevo pisanje o šokaštvu traje cijeli njegov život. Naime, 2011. umro je sa supericom, finalnim korekturnim ispisom knjige *To smo što jesmo – ogledi o Šokcima i Šokadiji*, na rukama. A prvi puta, 1965., u autorskoj monografiji o Slavonskom Brodu *Tra-*

gom prošlosti Broda, esejistički Šokcima pristupa, uz malo kasnije usmene **Tadijanovićeve** pokude, da je to samo pogrdni naziv, te da ga ne treba afirmirati. Nikada se, moj otac, s tim nije složio te je pred ovaj nedavni rat stigao do *šokačkološkog* rukopisa cijelog istraživanja iz arhivskih i muzejskih zaliha, od Beograda do Zagreba i Sarajeva. Otac taj rukopis 1993. ekstraktno, skraćeno objavljuje pod naslovom *Tko su Šokci?* Na njegova se istraživanja eksplicitno oslonila povjesničarica i knjižničarica **Vera Erl**, koja je 2005. godine u Osijeku pokrenula udrugu *Šokačka grana* i njen radni projekt *Urbani Šokci*, gdje se uz okrugli međunarodni stol došlo 2006. do *Šokačke čitanke* (složili i autorski potpisali kolegica Helena i ja), tamo uvrstavamo i kao temelj Okrugića i Jakšića i još nekoliko pučkih vojvodanskih autora između kojih se izdvaja vitkim grafostihovima **Josip Dumendžić Meštar** iz Bođana. A zatim, njih dvije prirediteljski, a ja urednički, potpisujemo 9 svezaka zbornika *Urbanih Šokaca*, gdje redovito sudjeluju izjavitelji iz Vojvodine (**Katarina Čeliković**, **Marija Šeremešić** i drugi), te iz Mađarske. S ocem 2008. potpisujem sveučilišni udžbenik *Šokci u povijesti, kulturi i književnosti*. Sela kopne, a šokaštvo njegovano u urbanom promišljanju, s običajnim izvedbama u kultiviranom okružju postaje nužnim kontekstom, a ne samo politički nakićenim, iako je tome izloženo. Naime, subetnički fenomen šokaštva nalazi se u svom identitetnom izbljeđivanju, u prijelazu iz usmenosti u pismo, intuirao je to i performirao **Đuka Galović** kada je prije desetak godina objavio u zbirci pjesama *Cveller stari* nekoliko desetaka pjesama, a *Urbani Šokci* ga, taj niz promjena i iskušenja, nastoje i uspijevaju snimiti u samom procesu. Važno je da se šokaštvo smješta u refleksiju knjige. Meni je možda najpresudnije bilo jasno, iako to istovremeno i paradoksalno još nisam znao, kako i kamo procesira i vrije urbano šokaštvo, onda kada je 1990-te, u osječkom studentskom centru, jedne večeri, u serijalu nastupa vinkovačkih rock bandova, frontmen *Kaotičnih duša* **Pero**, najavio: »Osječani, a sada ćete čuti jedan šokački punk!«

Kako ocjenjujete prilike na kulturnoj sceni u Osijeku? Preporučite nam neke nove autore ili tamošnje kulturne »proizvode«...

Osječka kulturna scena ima više autora nego ikada, samo bitno nedostaje scena, nema nekog mjesta, kulturnog centra, kafića ili pročelnika, koji bi se posve predali senzibilizaciji i *full* životu kulture i umjetnosti. Godinama je najartikuliraniji rad Galerije, odnosno Muzeja likovne umjetnosti. A bitno se mijenja kreativni potencijal grada i regije radom Umjetničke akademije. Odlično pišu – svjetski, rekao bih, diskurzivne tekstove, esej i kritiku, **Igor Gajin** i **Dario Grgić**, a guštativno zrelo zriju iskusniji pisci kao **Josip Cvenić** i jaki dramski pisac **Davor Špišić**. Osječki areal diže i izvrsnog pjesnika iz Vinkovaca **Franju Nagulova**.

Kao pjesnik, kako vidite položaj poezije u suvremenoj književnoj zbilji, kako se ona nosi s izazovima koji se stavljaju pred današnjeg čitatelja?

Poeziji ne može nitko ništa, čak ni ništavilo joj ne može ništa. Jedna pjesma je kratkoćom, kako je davno rekao **AGM**, jednako intenzivna kao i jedan roman, a naša aktualna prebolesna ubrzanost, nadmetanje sa *sad!*, njenim, pjesminim, prividnim kratkim opsegom strategira podvalu koja pobjeđuje uvijek kada se to dogodi. Da netko pročita pjesmu. Ok, vidim problem. Ali i pjesma vidi nas.

Davor Bašić Palković

Petar Mitrić, selektor Festivala europskog filma Palić

Entuzijazam je spasio Palić

Na ovogodišnjem Festivalu europskog filma Palić, od 15. do 21. srpnja, prikazano je oko 80 filmova u 11 selekcija. Svečanom dodjelom nagrada i projekcijom filma *Rekvijem za gospođu J* redatelja **Bojana Vuletića**, završen je 24. Festival europskog filma Palić, a mnogi izazovi na koje je odgovorio Festival, ali i odlična kinematografija europskog filma, sjajni gosti i brojne kritike, odličan su povod za razgovor s **Petrom Mitrićem**.

I ove godine je Festival europskog filma Palić pokazao da je riječ o ozbiljnom, sadržajnom i kvalitetnom festivalu s mnogo gostiju i pratećih programa. Koji je bio najveći izazov s kojim se Festival suočio?

Najveći izazov je svakako bio pronaći način kako uklopiti veliki međunarodni događaj u financijske okvire lokalne manifestacije, a da se pritom ne ugrozi prvenstveno kvaliteta programa, aktualnost gostiju koji dolaze, odnos prema međunarodnoj i domaćoj javnosti i na kraju odnos prema publici. Festival europskog filma Palić je precizno građen mehanizam i budući da je oduvijek imao poteškoća s financiranjem, pronalazio je načina da svake godine unaprijedi i kvalitetu i internacionalni značaj. Sada je bilo kakav napredak gotovo nemoguć pa se bavimo preživljavanjem i održavanjem. Ovogodišnji Festival je iznio nikada manji broj ljudi u organizaciji, što je izuzetno naporno za svakog ponaosob. Iscrpljenost do posljednjih granica jest ono što je iznijelo ovaj festival i zadržalo ga u samom vrhu.

Koliko je smanjenje proračuna utjecalo na kvalitetu programa?

Odluka Savjeta Festivala europskog filma Palić, kao vrhunskog savjetodavnog i organizacijskog tijela, je bila da se od kvalitete programa ne smije odustati unatoč nedostatku sredstava za realizaciju. Da podsjetim, mi smo ove godine prikazali zaista najaktualnije filmove iz europske produkcije, uključujući nekoliko udarnih kanskih naslova, berlinskog pobjednika i gotovo sve važne filmove iz istočnoeuropske produkcije. Kao dobitnike nagrade *Aleksandar Lifka* smo predstavili jednog oskarovca i nesumnjivo najznačajnijeg scenarista, i dramskog pisca današnjice – **Christophera Hamptona**, dok o značaju i važnosti **Slavka Štimca** ne treba ni govoriti. U žiriju smo imali također jednog od najnagrađivanijih i najznačajnijih europskih redatelja, **Cristi Puiu**, zbog čijeg djela je i nastala fama o novom rumunjskom valu koji je osvojio filmski svijet. Predstavili smo nekoliko debitanta čija će budućnost kreirati nove okvire europske kinematografije, tako da možemo slobodno reći da smanjenje nije utjecalo na kvalitetu programa. Utjecalo je na sve ostalo, uključujući entuzijazam prije svega, jer ovo nije prvi put da se na krilima entuzijazma izgradi izvanredno izdanje festivala. Entuzijazam je na izmaku i siguran sam da ovako dalje ne može.

Što to europski film donosi danas, općenito i u odnosu na Hollywood?

Nesumnjivo, holivudski film dominira kino blagajnama diljem svijeta. Također, vrijeme u kojem živimo od nas zahtijeva da na sebe navučemo maske *Spydermana*, *Kapetana Amerike* ili *Betmena* kako bismo progutali sve nedaće koje su pred nama i iza nas. Europski film nam skida te maske, omogućava nam da zaronimo duboko u vlastite živote i sagledamo stvarnost onakvom kakva jeste. Vjerovatno će doći vrijeme kada ćemo shvatiti da nam je svaka istina zapravo saveznik.

Posljednjih godina hrvatska kinematografija postaje jedna od najzanimljivijih europskih kinematografija, a ove godine je hrvatski film našao mjesto i u Glavnoj selekciji, i u Paralele i sudari, ali i u okviru posebne selekcije Hrvatska u fokusu. O kakvim filmovima je riječ i kakav je taj novi hrvatski val?

Hrvatski audiovizualni Centar (HAVC) je na čelu s bivšim ravnateljem **Hrvojem Hribarom** postavio temelj suvremene hrvatske kinematografije. Uređena su i digitalizirana gotovo sva kina, uključujući ona na otocima i na primorju. Uspostavljena su jasna pravila za distribuciju filmova. Uložilo se puno u razvoj mladih snaga kinematografije. Sve to zajedno je rezultiralo jednim zdravim odnosom prema vlastitom filmu i vrlo brzo je počelo davati plodove. Čini mi se nekako da je sve to počelo negdje 2014. godine i nagradom Europske filmske akademije za najbolji kratki film **Uni Gunjak** i njenom remek djelu *Kokoš*. Uslijedili su uspjesi **Zrinka Ogreste**, **Ognjena Sviličića**, veterana **Rajka Grlića**, kako bi sve na kraju rezultiralo ogromnim uspjehom **Dalibora Matanića** i filma *Zvzdán* na festivalu u Cannesu. Budući da Palić budno prati sva događanja u hrvatskoj kinematografiji, ove godine smo se odlučili da u prvi plan stavimo debitante **Igora Bezinovića** i **Hanu Jušić** i po svemu sudeći nismo pogriješili. Bezinovićev *Kratki izlet* je nakon Palića osvojio veliku zlatnu pulsku *Arenu* za najbolji film, a Hanin *Ne gledaj mi u pijat* još četiri *Arene*.

Festival ima odličnu posjećenost i sjajnu percepciju medija. Čega je to odraz i kako se to postiže?

Jedan od osnovnih razloga je trajanje, pošto ova manifestacija postoji već 24 godine, što je na ovakvim prostorima prava rijetkost. Mediji koji prate suvremeno umjetničko stvaralaštvo i film odlično znaju kakve tendencije vladaju u Europi i Palić je za njih poslastica, jer ovdje imaju mogućnost zaroniti u najaktualnija djela i imaju izravni kontakt s autorima. Zahvaljujući profesionalizmu i ljubavi prema filmu uspjeli smo izgraditi i povjerenje kod publike, što je presudno.

Gorana Koporan

Bajka u Zlatnoj škuli

Na rubu šume u Tavankutu, nadomak granice s Mađarskom, ista zgrada duže od stoljeća mami poglede svojom lokacijom, izgledom i okruženjem. Nekadašnja škola za đake iz ovog kraja ostala je nepromijenjenog izgleda do danas – oblikom zgrade i fasadom od cigala. Puni odgovor na pitanje kako su izgledali školski objekti građeni početkom dvadesetog stoljeća diljem subotičkog atara (škole podignute ranije bile su od naboja) dobije se pogledom na ovu zgradu, sačuvanu gotovo u izvornom obliku, daleko od naseljenih mjesta. U ovom prostoru tijekom vremena učini se drugačijim; ovo je divan ambijent!

Objekt stare škole nalazi na teritoriju i u vlasništvu je subotičke Šumske uprave (u sastavu JP *Vojvodinašume*) – lugarnica je, jedina u tavankutskom kraju. Dvadesetak godina tu živi šumar **Antun Pašić Braco** s obitelji, brižljivo održavajući objekt, te i danas postoji tako lijep i stamen, okružen dubokom hladovinom šume i tišinom, u dijelu prostranog Tavankuta koji zovu *Zlatni kraj*.

Nekada su se ovdje orili dječji glasovi; sedamdesetih godina prošlog stoljeća škola je još radila. Nastava se odvijala za učenike nižih razreda osnovne škole, u dvije smjene, za oko šezdeset đaka, koliko ih je bilo, primjerice, 1971. godine. Prema kazivanju bivših đaka *Zlatne škole*, pohađala su je djeca iz *Zlatnog kraja*, *Golić kraja*, *Sajca*, *Ševine čoše* i dijela teritorija *Marinkić kraja*. Škola je radila do oko 1975. godine.

Starija fotografija nastala je na susretu bivših đaka ove škole, organiziranom u travnju 2009. godine.

Mi gradimo ceste, ceste grade nas

Uvijek se slatko nasmijem kada čujem našeg mladog i novopečenog Predsjednika Republike kada prilikom otvaranja neke dionice autoceste spominje nekadašnjeg maršala JNA. Naime, već nekoliko puta je izjavio: »Izgradit ćemo više autocesta nego u doba Josipa Broza Tita!«. Ovu nesumnjivo propagandnu izjavu možemo tumačiti na nekoliko načina. Prvo, u to doba najveći infrastrukturni pothvat bila je izgradnja cestovne kičme nekadašnje SFRJ koja je od slovenske granice s Austrijom vodila kroz glavne gradove nekoliko tadašnjih republika. Znači kroz Ljubljanu, Zagreb, Beograd i Skoplje, do made-donske granice s Grčkom.

Ova važna suhozemna prometnica dobila je pompezni naziv: »autocesta Bratstvo-jedinstvo«. Gledano tehnički, ta cesta u suštini nije ispunjavala ni tada suvremeni kriterij autocesta kakve su bile npr. u Njemačkoj. Dvije prometne trake nisu bile odvojene, autocesta nije bila ograđena i principijelno takva infrastruktura ne smije prolaziti kroz naseljena mjesta, pa bili oni i glavni gradovi republika ili cijele zemlje. Strogo gledano, ako Predsjednik Republike izjavi citirani dio govora prilikom otvaranja dionice autoceste od 30 km, debelo je u pravu, jer i to je već više nego što je izgrađeno u Titovo doba. Vjerojatno kada se žele uspoređivati misli, prije svega s Hrvatskom, koja je nakon okončanja sukoba vrlo brzo izgradila zavidnu mrežu autocesta koje, napose ljeti, dovode milijune turista od kojih susjedna država ima značajne prihode. Naravno, ovo On ne smije izgovoriti ni u snu. Zato spominje Maršalovo doba, koje je za mnogo starije stanovnike, kakav sam ja, ipak bilo »zlatno doba«. Primjera radi, poslije ratova i uništavanja gospodarstva, još nismo postigli razinu proizvodnje kakva je bila koncem osamdesetih. No, da se vratimo malo na prvu »autocestu«.

Radne akcije

Tijekom gradnje »autoceste Bratsvo-jedinstvo« ustanovljena je i akcija nazvana »dobrovoljne omladinske radne akcije« koje su provedene u ljetnim školskim stankama. Tada je lansiran i slogan »mi gradimo ceste, ceste grade nas«, jer osnovna svrha ovih akcija bila je graditi zajedništvo buduće socijalističke omladine. Poslije završetka drugog razreda gimnazije postao sam i ja ponosni član subotičke omladinske radne brigade koja je ne-

daleko od Beograda, kod mjesta zvanog Kolari, mjesec dana po velikim vrućinama obavljala najniže niskograđevinske poslove. Rasčišćavali smo teren, ručno kopali neke jarkove ili smo kolicima nasipali zemlju. Ozbiljnije su radove, naravno, izvodile graditeljske tvrtke. Koliko se sjećam, tim ozbiljnim radovima nisu nas ni prepuštali, da se netko slučajno ne bi ozlijedio. Imali smo i razne tečajeve, koje smo obavezno morali pohađati. Svoj prvi objavljeni novinski članak u tjedniku 7 Nap upravo sam tada napisao. Prvi put vozio sam se ovom cestom 1970. godine, kada je naš »Klub mladih arhitekata« organizirao put u Kopenhagen da se susretnemo s tamošnjim kolegama studentima arhitekture. Sjećam se, negdje u slavonskim šumama stali smo na nekom odmorištu radi obavljanja »tekućih poslova«. Do prljavih toaleta stigli smo skakutajući s jedne cigle na drugu. Nije ni bilo čudo što, kada smo stigli na njemački »autobahn«, prvo što smo svi slikali bili su tamošnji toaleti. Eto, zato kažem da je naša cesta u to doba samo u nazivu bila »autocesta«.

Subotica i autocesta

Kada smo se sve više i više »pomirili« s tzv. Istočnim blokom, govorilo se i o izgradnji autoceste Beograd – Subotica. Taj putni pravac tada se zvao E-5 put. (Sjećam se, netko od političara uporno je govorio EPP put.) Prvo su se, prije svega političari, sukobili oko putnog pravca. Jer tada je već važno u stručnim krugovima da ovakva cesta ne smije ići kroz naseljena mjesta. No, neki su lokalni političari u Novom Sadu, ali i u Subotici, željeli slijediti primjer Beograda, gdje je autocesta »provučena« upravo kroz cijeli grad i time je od savezničkih novaca privremeno riješen prometni problem glavnog grada. Ovo je danas brza gradska prometnica i uveliko se gradi tzv. obilaznica. Naša subotička garnitura političara, da im ne spominjem imena, slijedeći »modu«, donijela je odluku da upravo kroz grad vode »autocestu«, mada je u to doba postojao važeći urbanistički plan da ona obilazi grad. Ovoj ideji žrtvovan je i subotički tramvaj, jer se po propisima na međunarodnim cestama, kakva je bila E-5, tramvajske šine ne mogu voditi ni u nivou kolnika, a kamoli da budu odvojene. Od tog doba kamioni tutnje kroz grad, a obilaznica, tzv. Y-krak se gradi i gradi od početka devedesetih godina.

Gledate li filmove, koje i gdje?

One koji me opuštaju

Branislava Petrović,
Gibarac

Rado gledam filmove u slobodno vrijeme. S uživanjem pogledam dobar film, komediju, dramu, ljubavne filmove. To su filmovi uz koje se mogu opustiti i uživati. S obzirom na to da veći dio ljeta zbog svoje bolesti provodim u Igalu, u čijoj okolini se posebno sada održavaju filmski festivali, želja mi je bila posjetiti ih i odgledati neki dobar film. Međutim, ti objekti nisu fizički pristupačni za korisnike invalidskih kolica, a ja sam na žalost jedna od njih. Svakako da bih redovno odlazila, jer mi svaka razonoda, a pogotovo takvog tipa mnogo godi. Ali okolnosti su drugačije pa filmove uglavnom gledam na televiziji ili računalu. Inače, podržavam održavanje takvih vrsta festivala, jer svaki kulturni događaj je pozitivan pa tako i festivali filmskog karaktera. To je ono što treba našim ljudima. Da se opuste, pogledaju dobar film i izvuku pouku iz njega. Naročito je dobro za omladinu koja se, na žalost, izgubila u ovim teškim vremenima. U kolovozu će u Herceg Novom biti održan filmski festival na Kanli kuli. Koliko sam pratila na televizijskim programima, svake godine bude divno, a očekivanja su da će tako biti i ove godine. Možda je to prilika da oni koji se nalaze ovdje na odmoru pogledaju i neki dobar film i na taj način popune svoje slobodno vrijeme tijekom odmora.

S. D.

Dobar dokumentarac iz udobnosti svoga doma

Aron Čuvardić,
Sombor

Da, volim gledati filmove, može se čak reći i da sam veliki ljubitelj filmova. Češće ću uzeti i pogledati film nego pročitati kakvu knjigu, iako mi ni to nije strano. Što se tiče nekog određenog smjera u filmskoj kinematografiji, nemam ga, mada sam naklonjeniji europskim i korejskim filmskim kućama. Nisam ljubitelj klasičnih, »napucanih« holivudskih djela, kinematografskih blokastera, mada je zanimljivo ponekad i uz to odmoriti mozak. Što se tiče žanra filma, najradije pogledam kakav dobar dokumentarac o planetu, prirodi ili pak psihologiji ljudske duše. Kod igranog filma najviše volim dobru priču koju prati dobra gluma, kao i onaj tehnički dio koji se odnosi na snimanje i svijet iza kamere. Kada mogu birati, filmove najčešće gledam iz udobnosti doma svoga, mada ni tu nisam odviše izbirljiv, pa vrlo rado posjećujem festivale ili odlazim na privatne projekcije kod prijatelja. Posljednji film koji sam pogledao je *Black Butterfly* i mnogo me se dojmio. Sjajna gluma sa svega nekoliko glumaca kroz cijeli film, dobra priča, iznenađan zaplet i nikako očekivan rasplet. Pri tome, fotografija je sve vrijeme fantastična.

G. K.

Kino ništa ne može zamijeniti

Jelica Đanić,
Sonta

Za moje generacije kino je bilo jedno od nezaobilaznih mjesta za izlaske. Gledali smo filmove svih žanrova, ali zauvijek su mi u sjećanju ostali *Orkanski visovi*, *Love Story*, *The Great Gatsby*, *Lawrence of Arabia*... i da više ne navodim, ne bi bilo dovoljno mjesta na cijeloj ovoj strani. U to vrijeme skoro svako selo je imalo uvjete za organizaciju kino predstava, a u Sonti smo, na mjestu gdje je koncem devedesetih sazidan pravoslavni hram, imali pravo kino s velikom dvoranom, numeriranim sjedalima i fiksiranim širokim platnom. Predstave su održavane subotom i nedjeljom od 18 i 20 sati i nedjeljna matinea od 10 sati. Mnoga djeca su nedjeljom umjesto na misu odlazila na matinee, a kako bi se provela kad bi roditelji to doznali, samo su ona znala. Imali smo i odličan repertoar, hit filmove koji su prikazivani u tadašnjoj Jugoslaviji, vrlo brzo bi vidjeli Somborci, Apatinci, Sončani. Ne mogu reći da smo moj tadašnji dečko, danas suprug **Marinko** i ja bili probirači, da smo preferirali određeni žanr ili određene glumce. Gledali smo skoro sve filmove koji su se kod nas prikazivali, sve dok nismo dobili djecu. Marinko, osobito otkako je obolio, na TV-u prati filmske programe, ja ne. Istina, izbor je dobar, ali me u kućnom miru ne drži mjesto za vrijeme trajanja filma. Ukoliko sjedim u fotelji, bez obzira koliko film bio dobar, zaspim već prije polovice. Jednostavno mi nedostaje ono ozračje, onaj kolektivni uzdah ili prigušeni smijeh u polumraku kina.

I. A.

Za nas posla uvijek ima

»Rijetki od nas imaju nekoliko pari čizama, a od ljetne 'sitne' obuće svatko ima više pari. To su japanke, šlape, sandale kod kojih se često odlijepi đon, pukne remen, spadne nitna...«

Iako ima više posla, Musin kaže da je lakše raditi ljeti nego zimi jer je obuća manje kabasta i lakša. Što se tiče zimskih popravaka, osim standardnog lijepljenja i šivenja, ova radnja nudi i uslugu sužavanja čizmi, što, kako nam Musin kaže, ne radi nitko od Subotice do Beograda.

»Imamo puno mušterija koje nisu odavde.

Donose nam obuću i iz Beograda ili inozemstva jer imamo široku ponudu usluga, a ono što nas izdvaja od ostalih je to što sužavamo čizme«, ističe Musin i dodaje da je radnja primamljiva i zbog niskog, odnosno standardu prilagođenog cjenika.

S obzirom na to da se već za tisuću dinara može kupiti par nove obuće, cijena njihove usluge iznosi 200, 300, 400 dinara, a u rijetkim slučajevima više. Ponekad se, kad je u pitanju sitnica, usluga čak ni ne naplati, govori nam Musin.

Ona kaže da je pokušati popraviti cipelu superljepilom nešto najgore što joj možemo učiniti.

»Nikako ne trebate sami popravljati cipele. Najčešće su to pokušaji lijepljenja superljepilom, koji uopće nije za tu primjenu. Kad ju jednom izlijepite, teško da ćemo uspjeti popraviti takvu štetu«, upozorava ona.

A profit?

Musin zapaža da je kvaliteta cipela znatno opala u odnosu na prijašnje godine, te da se zna dogoditi da joj donesu sandale stare i 30 godina, a da su u boljem stanju nego neke kupljene prije godinu-dvije.

Zahvaljujući dugogodišnjem iskustvu rada s obućom, Musin kaže da kada joj mušterija dođe po svoj par obuće, ne mora joj ni dati ceduljicu na kojoj piše broj, jer točno može pogoditi tko što nosi.

Uvijek prepune police obućom same govore da posla ne manjka, a manjka li zarade u cijeloj ovoj priči? »Da je velika zarada, nije. Kad ste vidjeli obućara da vozi neki dobar auto? Uglavnom nam je prijevozno sredstvo bicikl!« kroz smijeh kaže Musin i zadovoljno dodaje da radi prije svega ovo jer voli, jer ovako pomaže drugima i jer joj je drago kad može razveseliti nekoga tako što mu popravi najdraži par obuće.

J. Dulić Bako

Priča je ovo koja miriše na ljepilo i kožu. Njezini akteri s ljubavlju rade svoj posao cijeli život, ne možemo bez njih, a ni oni ne mogu bez nas. Priča je ovo o jednoj skromnoj i mnogima omiljenoj obućarskoj radnji u Subotici.

Kada su prije 10 godina pokrenuli vlastiti biznis, četvero obućara nije ni slutilo da će njihova zanatska radnja tako dobro i dugo funkcionirati. **Mara Musin** jedna je od njih, u mirovini je, a cijeli svoj radni vijek posvetila je ovome zanatu.

»Kad smo otišli u mirovinu, kao i svakom drugom umirovljeniku, bilo nam je interesantno prvih tjedan dana, a poslije je nastupila dosada. Tada smo odlučili organizirati sebi vrijeme i nastaviti raditi ono što smo radili i do tada – biti obućari«, kaže Musin, jedna od troje djelatnika *Nove brze usluge* koji su umirovljenici.

U ovoj radnji točno se zna tko što radi. Majstori prave donje dijelove cipela – đon i pete, a sve ostalo što se tiče šivenja, ukrašavanja, zamjene dijelova torbi, jakni, tenisica... rade žene, jer, kako kaže Musin, nema uljepšavanja bez ženske ruke!

Ona ističe i da je obućarski posao neophodan, te da u gradu nema obućarske radnje koja svašta radi, kao što je njihova. Osim obuće, ovaj tim popravljao je do sada i vreće za usisavače, torbe, jakne, a najinteresantniji od svega je bio padobran, koji im je, kako kažu, zauzeo cijelu radnju kad su ga šivali.

Široki dijapazon usluga

Za obućare posla ima uvijek. Bilo koje godišnje doba da je, ova obućarska radnja je zatrpana »hitnim slučajevima«. Ipak, vlasnica kaže da je ljetno razdoblje godine kada bilježe rekordan broj popravaka, a objašnjava i zašto:

Bez njega se jedno

Jedna od obveznih asocijacija ljeta je sladoled, a svi imamo svoju omiljenu vrstu i okus. Ovu slatku hladnu slasticu možemo naći gotovo na svakom koraku: u svim trgovinama, uličnim hladnim škrinjama i naravno u stastičarnicama. Međutim, to nije uvijek bilo tako, a u Europi je sve počelo nekada davno, u 16. stoljeću.

Povijest sladoleda

Postoji više priča o porijeklu sladoleda. Prema jednoj, povijest sladoleda se može pratiti i 3.000 godina p. n. e. kada su Kinezi proizveli recepturu od mješavine mlijeka i leda koja je preteča današnjeg sladoleda. Smatra se da je **Marco Polo** prvi Europljanin koji je probao sladoled na dvoru **Kublaj Kana**, jer je 1292. godine u putopisu iz Kine opisao ledeni krem nalik na današnji sladoled. Druga priča potječe iz pisanih izvora staroga Rima koja govori o tome kako je car **Neron** (37.-68. godine) naredio da se s planine donese led koji se čuvao u jamama, a koji je miješao s voćnim sokovima.

Istina je da su za dolazak sladoleda u Europu zaslužni Arapi, koji su za vrijeme svoje vladavine na Siciliji naučili Talijane vještini zamrzavanja sladoledne kreme. Popularnost sladoleda proširila se Europom 1500. godine, nakon vjenčanja **Katarine de Medici** i francuskog kralja **Henryja II.** na čijem je vjenčanju sladoled poslužen kao slastica. Naime, Katarina de Medici odala je tajnu recepturu svome suprugu, a on je prenio svojim kuharima i tako se umijeće izrade sladoleda proširilo i u Englesku.

U SAD-u je sladoled stigao tek u 18. stoljeću, ali se već 1774. godine u New Yorku mogao kupiti na ulici. Prvi stroj za izradu sladoleda sličan onome koji se i danas koristi izmislila je 1846. godine **Nancy Johnson**. Masovna proizvodnja sladoleda u SAD-u počela je 1851. godine u Baltimoru, ali se s ozbiljnijom proizvodnjom moralo pričekati dok nisu izmišljene škrinje za zamrzavanje, što se dogodilo tek 1926. godine.

Prvi sladoled u kornetu počeo se proizvoditi 1904. godine. Do tada se služio u čašama za pice što se pokazalo vrlo nepraktično, pa se jedan od prodavača sladoleda dosjetio isti staviti u presavijeni vafel. *Eskimo bar* bio je prvi sladoled na štapiću, a proizveden je 1920. godine.

Na području bivše Jugoslavije je do 1956. godine proizvodnja sladoleda bila isključivo zanatskog karaktera, a tehnologija se sastojala u kuhanju sladoledne mase, koja se tukla pomoću miješalice uz istovremeno hlađenje ledom. Stariji građani, ali i oni nešto mlađi, vjerojato još pamte prodavače sladoleda koji su na prikolicama pričvršćenim na bicikle vozili gradom i uzvikivali »sladoled«, dok je iza njega obavezno trčala gomila djece iz ulice.

Od 1956. godine sladoled se počeo industrijski izrađivati, najprije u Beogradu, a kasnije u Zagrebu, Ljubljani, Sarajevu, Splitu i Skopju.

Od čega je sladoled?

Danas nam je u trgovinama dostupno stotine vrsta sladoleda svih boja, oblika i pakiranja. No, prema sadržaju sastojaka, obično se dijele na četiri osnovne vrste: krem sladoled koji sadrže najmanje 8 posto mliječne masti, mliječne sladolede koji sadrže 2,5 posto mliječne masti, sladolede od jogurta koji sadrže pasterizirani jogurt s dodacima i preljevima od voća, te voćne sladolede koji se pripremaju od mlijeka s dodatkom vode i usitnjenog svježeg ili smrznutog voća.

Prvi poznati recept za sladoled na svijetu je djelo **Lady Anne Fanshawe** iz 1665. godine. Od sastojaka su bili istaknuti vodica od narančinog cvijeta, muškati i najčudniji sastojak – ambra (radi se o kitovoj sjemennoj tekućini koja se može naći kako pluta tropskim morima, a koristi se u parfemskoj industriji).

nostavno ne može

Sladoled možemo napraviti i sami od smjesa koje se gotove prodaju u trgovinama ili od samo nekoliko svježih sastojaka. Gotovo svaka kućanica ima svoj recept za sladoled, a Subotičanka **Danijela Molnar** odlučila je svoj recept podijeliti sa svima nama.

»Recept za sladoled našla sam na internetu i odlučila sam pokušati ga napraviti jer mi se učinio lagan za pripremu. Moji ukućani su oduševljeni i zato preko ljeta često pravim sladoled. Za sladoled je potrebna 1 litra mlijeka koja se prokuha s 1/2 kg šećera. Kada se prohladi, ova masa se stavi u zamrzivač. Posebno se umute četiri šlaga s mineralnom vodom i u ovu masu se dodaje žlica po žlica zamrznute mase. Mora se dugo mutiti mikserom, jer što se duže muti masa postaje veća i kremastija. Na kraju se dodaje željeni okus i sladoled je spreman za serviranje. Uživajte!«

Riječ stručnjaka

Može se slobodno reći da je sladoled svačiji »griješ« i rado ga jedemo, pogotovo ljeti. U umjerenim količinama svakako je preporučljiv, no ukoliko nam je stalo do vitke linije, trebali bismo voditi računa o količinama koje jedemo. O nutritivnim vrijednostima sladoleda i opasnostima po zdravlje koje se vezuju uz konzumiranje sladoleda govori nam dr. **Marija Mandić**.

»Kada se na našem području kaže sladoled, mislimo na zamrznuti desert koji se pravi od mlijeka, koji sadrži šećere i razne druge sastojke, te prirodne ili umjetne arome. U tablici sastava namirnica izdanoj od strane Medicinskog fakulteta u Novom Sadu nalazimo da u 100 grama sladoleda (što bi bio ekvivalent dvije manje kugle) ima između 200 i 300 kcal, ovisno o tome je li sladoled od vanile ili čokolade. Također, ukoliko govorimo o kalorijskoj vrijednosti sladoleda moramo obratiti pažnju na činjenicu da se uz kuglu sladoleda obično uzima i kornet koji sam po sebi ima još dodatnu kalorijsku vrijednost u cijeloj ovoj slastici. U 100 grama sladoleda (bez korneta) ima 3-4 grama proteina, 20-25 grama ugljikovih hidrata, 20 do 23 grama šećera i oko 15 grama masti. Upravo zbog ovog sastava možemo zaključiti da najveći dio sladoleda zauzimaju zasićene masti i šećeri te ga to ne čini posebno zdravom namirnicom.«

Dr. Mandić naglašava i potrebu umjerenosti u vezi konzumiranja sladoleda.

»Veliki unos masti i ugljikovih hidrata, kao što znamo, može osim viška kilograma dovesti do svih onih masovnih nezaraznih bolesti koje gojaznost kao bolest nosi sa sobom, a to su šećerna bolest, povišen krvni tlak, povišene masnoće u krvi i arteroskleroza koje povećavaju rizik od nastanka veoma opasnih a često i fatalnih bolesti kao što su infarkt i šlog. Svakako bih naglasila da i pored svih navedenih činjenica povremeno konzumiranje ove divne ljetne namirnice nije opasno, ali da se u tome mora biti veoma umjeren. Iz podataka se također može zaključiti da je bolje jesti sladoled bez korneta, što se ljubiteljima slatkog korneta svakako neće svidjeti. S druge strane, strogo se mora voditi računa o zdravstvenoj ispravnosti sladoleda jer on kao ljetna namirnica može postati izvor zaraze salmonelom ili stafilokokama. Zaraza najčešće stiže iz žlice kojom se sladoled vadi, a kada se istom žlicom sladoled više puta zahvaća, mikroorganizmi se brzo razmnožavaju. Mliječni sladoled je, inače, idealna podloga za razvoj bakterija. Sladoled nam ipak može pružiti malene užitke koje život čine ljepšim, a možemo ga smatrati i visokoenergetskom hranom te preporučam da se koristi u umjerenim količinama, posebno u dječjoj dobi, da doza ne bude kugla dnevno, od provjerenih proizvođača, kada ste sami ili u društvu«, savjetuje dr. Mandić.

Kako nam predstoje topli dani, sladoled će biti jedan od načina na koji se možemo rashladiti. Bez obzira na hranjive vrijednosti koje sladoled ima, neće biti veliki grijeh častiti sebe ovim slatkim užitkom. Jer u konačnici, kakvo je ljeto bez sladoleda?

Aleksandra Prčić

U Hrvatskom domu u Somboru predstavljena knjiga o ocu Gerardu

Himna poniznosti

U Hrvatskom kulturno-umjetničko društvu Vladimira Naza priređena je promocija knjige oca Ante Stantića o sluzi Božjem ocu Gerardu Tomi Stantiću Otajsvom Isusova djetinjstva do mistike ulomci iz pisane riječi o. Gerarda Tome Stantića

Otac **Mato Miloš** podsjetio je da je 1985. godine počeo postupak za proglašenje blaženim i svetim oca **Gerarda Tome Stantića**, a otac **Ante Stantić** je od generalne kurije i generalnog postulatora za svete u Rimu imenovan za jednog od dva vicepostulatora.

»Podijelili smo se tako da je otac Ante Stantić radio na spisima, a ja sam, tako da kažem, bio terenac. Tako je otac Ante od 1985. godine do svoje smrti sakupio 20 debelih tomova pisane riječi oca Gerarda na hrvatskoj ikavici, latinskom, mađarskom i njemačkom jeziku. Otac Ante je sve to sakupio, a potom prepisivao i slagao tematski. Danas imamo tih 20 tomova poredanih po temama – Isus Krist, Presveto Trojstvo, euharistija, duhovnost, Marija, sveci... Osim toga, otac Ante Stantić je godinama surađivao u *Zvoniku*, katoličkom časopisu, i objavljivao je teme sluge Božjega oca Gerarda. **Katarina i Ervin Čeliković** napravili su izbor iz tih 20 tomova za ovu knjigu od 360 stranica. Htjeli smo da se vidi da otac Gerard nije bio samo pisac nekih pobožnih tekstova već čovjek koji je živio mistični život. Ono što je kroz svetu misu, kroz meditaciju i kontemplaciju doživljavao to je stavljao na papir i to je nama ostavljeno kao oporuka i pouka kako živjeti svoju crkvenost. Otac Ante bio je pionir, zaorao je tu prvu brazdu i nama omogućio daljnji rad«, kazao je otac Mato Miloš.

Sluga Božji

Ono što sada treba uraditi je napisati dokumentarni život oca Gerarda. A taj dokumantirani životopis koristit će se za preispitivanje njegovih herojskih kreposti.

»Otac Gerard je sada sluga Božji, a sljedeće je proglašenje časnim slugom Božjim. Časni sluga Božji znači da su utvrđene njegove kreposti i da se njegova slika, njegov kip, može staviti pored oltara. Može se za vrijeme mise ta slika i okaditi. U međuvremenu ja sam kongregaciji predao sedam slučajeva kvaži čuda po zagovoru oca Gerarda. Rekli su mi da su se ta čuda dogodila zbog uporabe lijekova, ali ima jedan slučaj koji se nije mogao dogoditi pod utjecajem nikakvih lijekova«, kazao je otac Mato Miloš i pojasnio da je riječ o jednom nerođenom djetetu kome je detektiran tumor.

Obitelj je organizirala molitve po zagovoru oca Gerarda. U osmom mjesecu trudnoće ostao je samo ožiljak tog velikog tumora. Nastavili su moliti i kada je dijete kasnije snimljeno više nije bilo ni ožiljka. »Sveca valja izmoliti. Imamo toliko problema

u obiteljima. Što nam preostaje? Jednostavno ići na grob oca Gerarda i moliti. On ne samo da je bio čovjek meditacije, već je to htio prenijeti na naš živalj koji se uglavnom bavio poljoprivredom. Zato u njegovim propovijedima dominiraju primjeri iz poljoprivrede, da pokaže kako svako sjeme, s ljubavlju bačeno u zemlju, raste po Božjoj volji. Na sprovodu oca Gerarda 24. lipnja 1956. bilo je 10.000 ljudi, što znači da je bio prihvaćen među somborskim narodom, a evo sada i u cijeloj našoj biskupiji. Molite, izazivajte ga i ako dobijete milost i čudo javite se«, kazao je otac Mato Miloš.

Mali čovjek u službi malih ljudi

Msgr. **Stjepan Beretić** podsjetio je da su se propovijedi oca Gerarda preporučivale, bile su to propovijedi jednostavnog, iskrenog čovjeka.

»Tko ne pročita ovu knjigu neće moći doživjeti tu malenost oca Gerarda, a najveći adut u duhovnom životu oca Gerarda bila je ta malenost. Biti mali čovjek. A biti ispovjednik u jednom gradu 50 godina, podizati, hrabriti i tješiti to može samo mali čovjek, koji je tako mali da iz njega Bog govori. Tko bude čitao ovu knjigu na svakoj stranici vidjet će što znači biti mali čovjek. Ovo je jedna himna poniznosti. Otac Gerard je čovjek koji je i u najtežim, pa i ratnim, situacijama uvijek bio na strani naroda. Nakon Prvog svjetskog rata, kada je formirana Kraljevina Jugoslavija, iz karmelske crkve htjeli su izbaciti svetog Stipana kralja, jer je mađarski svetac. Da nije bilo sluge Božjega oca Gerarda to bi i napravili, ali on je znao obraniti katoličkog sveca u jednoj državi koja nije bila sklona katolicima«, kazao je msgr. Stjepan Beretić.

Promociju knjige o ocu Gerardu Tomi Stantiću organizirali su KD *Ivan Antunović* iz Subotice i HKUD *Vladimir Nazor* iz Sombora. Promocija je organizirana kao uvod u proslavu 83. Dužionice.

Z. V.

Uspjeh Andreja Kukuruzara na Međunarodnoj kemijskoj olimpijadi

Brončani kemičar

Andrej Kukuruzar, sada već bivši đak somborske gimnazije *Veljko Petrović*, osvojio je brončano odličje na Međunarodnoj kemijskoj olimpijadi koja je održana na Tajlandu. Ovaj uspjeh Andrej je izborio u konkurenciji oko 300 kemičara iz osamdesetak zemalja. Andrej je tako ponovio prošlogodišnji uspjeh kada je također na kemijskoj olimpijadi osvojio broncu.

Nekoliko dana nakon povratka u Sombor Andrej još sabira dojmove s ovog natjecanja i kaže da je u odnosu na prošlu godinu sam test bio lakši.

»Vjerojtno mi je koristilo iskustvo s prošlogodišnje Olimpijade. Zadaci jesu bili lakši i tako je obično kada se Olimpijada održava u Aziji, ali je zato organska kemija bila nešto teža. Test, koji je imao 35 stranica, radio se dva dana, po pet sati na dan. Bilo je 11 zadataka iz teorije i dva praktična rada«, kaže Andrej.

Put na Međunarodnu kemijsku olimpijadu Andrej je izborio zahvaljujući uspjesima na republičkom natjecanju i Srpskoj kemijskoj olimpijadi.

»Kemiju volim, rekao bih još od malih nogu. Posebno su mi zanimljivi pokusi i rad u laboratoriju. Sigurno bih volio da moj budući posao bude vezan za istraživački rad u kemiji. Nadam se da ću to uspjeti i ostvariti«, kaže Andrej, koji je i pored svih uspjeha ostao jedan skroman mladić.

Put k tom cilju vodi ga preko Kemijskog fakulteta u Beogradu koji je upisao, bez polaganja prijemnog ispita. Andrejeva druga ljubav, glazba, trenutačno je po strani, jer nakon završetka srednje glazbene škole u Somboru, koju je pohađao paralelno s gimnazijom, ovaj mladi kemičar za sada ne planira dalje bavljenje glazbom.

Andrej Kukuruzar, i pored ostvarenog uspjeha, nije proglašen đakom generacije niti stipendistom grada Sombora.

»Je li Andrej Kukuruzar svojim uspjehom pružio dodatnu priliku svom rodnom gradu Somboru da i službeno prizna sve njegove dosadašnje uspjehe i da ga na taj način podrži u njegovom daljem školovanju i razvoju?«, to je pitanje koje postavlja ravnatelj gimnazije dr. **Ladislav Fekete**.

S razlogom, kaže, jer je dvostrukim sudjelovanjem na svjetskoj kemijskoj olimpijadi Andrej postao jedinstven đak Gimnazije i njegovi rezultati ušli su u povijest ove škole.

Z. V.

Tjedan u Bačkoj

Granični prijelaz

Zagužvalo se poprilično ovih tjedana na našim graničnim prijelazima. Toliko da su prošlog vikenda kolone na Horgošu bile duge i desetak kilometara, a na granici se (na vrelih 35 i nešto stupnjeva) čekalo satima. Upozoravali su (i upozoravaju i dalje) iz Auto moto saveza Srbije na gužve i čekanja i vozačima preporučivali alternativne prijelaze. A u toj preporuci su Bački Vinogradi i još neki manji prijelazi, čija je mana što rade samo od sedam do 19 sati. Slušam pažljivo te obavijesti ne bih li negdje čula i preporuku vozačima (željnim da se što prije dokopaju cilja) da radi izbegavanja gužve koriste prijelaz Bački Breg. Ali uzalud, Bački Breg nitko i ne spominje. Kao da to nije prijelaz prema Mađarskoj koji radi svih 24 sata na dan, kao da to nije prijelaz koji je najkraća veza sa zapadnom Europom. Ali uzalud su sve te prednosti kada se do njega stiže manje ili više lošim cestama. Uzalud sve prednosti kada se od odvajanja s autoceste kod Vrbasa do prijelaza Bački Breg mora proći, ni manje ni više, kroz devet naselja, uljučujući tu i Sombor koji još uvijek nema obilaznicu oko grada. I onda vozači između truckanja cestom kroz sela i gradove biraju radije čekanje na Horgošu, uz onu stalnu nadu da će im se posrećiti i da se to čekanje ipak neće pretvoriti u višesatno stajanje pred granicom.

I sve naprijed iznijeto ispričala sam kako bih podsjetila na vječitu (staru barem 30 godina) priču o graničnom prijelazu Bački Breg, njegovom proširenju i izgradnji nove ceste od Vrbasa do Sombora. Nije da nije bilo volje, želje i pokušaja u Somboru da se izgradnjom te ceste Sombor svrsta u značajniji prometni pravac (jer ne treba zaboraviti da je tu i granični prijelaz s Hrvatskom), ali nekako sve se završavalo na lijepim željama i (bezuspješnim) pokušajima da se oni u Beogradu uvjere kako je i za ovaj dio Srbije značajna nova prometna infrastruktura. I mijenjale su se vlasti (one beogradske i novosadske), ali čini se svi su imali isti odnos prema naporima i željama Somboraca da konačno oživi i ovaj dio Bačke. Ne, ne pričam ja to onako napalet, čisto da bih popunila ovaj zadani prostor već to kazuju činjenice i negdje je ostalo zabilježeno koliko se puta i gdje kucalo i tražilo. Nekada su vrata na koja se kucalo bila otvorena, pa su stizala (brzo zaboravljena) raznorazna obećanja, a počesto i zatvorena pa se od kucanja dalje stiglo nije.

Da se razumijemo: nisu Somborci baš toliki altruisti da se za cestu zalažu radi vozača u prolazu, već vape za tom cestom svjesni da bi i njima ona donijela neki boljitak, koji je za sada još daleko.

Z. V.

Na lijepom plavom Dunavu

Župa svetog Dimitrija iz Srijemske Mitrovice već duži niz godina organizira odlazak djece na neke od izletišta pored Dunava. Protekla dva ljeta djeca iz ove župe boravila su u Neštinu, fruškogorskom mjestu također u blizini Dunava i susjednog nam Iloka, gdje su sa svojim župnikom vlč. **Mari-**

upravo je završavao pečenje ribe. U župnom dvorištu muzika. U ugodnoj atmosferi svatko je bio na svom radnom zadatku:

»Nama je ovdje predivno. U blizini nam je plaža, prodavaonica, a tu su i kafići za one koji se u večernjim satima nakon kupanja i večere poželes osvježiti i provesti slobodno vrijeme. Ovo je druga grupa djece. U prvoj grupi nas je bilo 30, a sada nas je 20. Ovdje ostajemo po pet dana. Na ovaj način mi želimo pomoći roditeljima te djece koji nisu u mogućnosti omogućiti im ljetovanje na moru. Također, na ovaj način nastojimo pomoći djeci da se socijaliziraju. Mi imamo tu sreću da su djeca u Srijemskoj Mitrovici zaista aktivna i da rado dolaze, kako u crkvu tako i na ostale aktivnosti u župi. Trenutno imamo oko 35 ministranata, što je predivna slika i zaista nemamo problem s njima. Njihov dolazak ovdje je samo jedan od načina na koji im želimo omogućiti uvjete za odmor i druženje«, kaže vlč. Paradžik.

No, osim odmora, svatko od njih ima svoje obveze. Nakon buđenja slijedi priprema doručka u kojoj svi sudjeluju. Raspremanje, pranje posuđa, priprema namirnica za kuhanje, a navečer slijedi zajednička večera. Boravak u drugoj župi ujedno je i prigoda za upoznavanje povijesti župe, kao i drugih župljana: »Imali smo i jedno druženje s mladima iz ove sredine. Djeci se to jako svidjelo i siguran sam da ćemo to druženje ponoviti. Ovaj boravak za njih je također važan da oni kao mladi ljudi spoznaju koje su prave vrijednosti čovjeka. Na ovaj način stvaraju se uvjeti za svjedočenje o svojoj vjeri drugima. Također, važno je da oni prenose ljubav prema drugima. Kroz sve ove aktivnosti oni se uče poštovati i cijeniti jedni druge, što je u današnje vrijeme jako važno.«

om Paradžikom provodili slobodno vrijeme. Prošle godine vlč. Paradžik i profesor hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture **Dario Španović**, skupa s djecom iz Srijemske Mitrovice, posjetili su Stari Slankamen. Tada je dogovoreno sa župnikom Novog i Starog Slankamena **Berislavom Petrovićem** da ovog ljeta djeca borave u župnoj kući u neposrednoj blizini Dunava. Ono što je dogovoreno je i ostvareno. Dvadesetero djece, zajedno sa župnikom Paradžikom, ljetne ferije ove godine proveli su u prelijepom Slankamenu, u župnoj kući i dvorištu, koje su, zahvaljujući odobrenju tamošnjeg župnika, uredili i prilagodili svojim potrebama.

Pomoć roditeljima

Kada smo ih posjetili, svatko od njih bio je na svom radnom zadatku. Cure su pripremale stolove za večeru, dečki salatu, a kuhar **Luka**, koga su povelj sa sobom iz Srijemske Mitrovice,

Sretni i zadovoljni

Osmjesi na licima mladih govorili su više od riječi:

»Mnogo mi je lijepo ovdje, a i društvo nam je baš dobro. Vrijeme provodimo zajedno, kupamo se na Dunavu i sve radimo skupa. Bila je ovo prilika da se bolje upoznamo između sebe, ali isto tako da upoznamo i druge župljane, mlade iz ovog sela, kao i njihovu povijest i znamenitosti koje se ovdje nalaze«, kaže **Aleksandra Sarka**.

Kristijan Gerguri jedan je od momaka kome je ovo bila prilika da prvi put boravi u Slankamenu: »Lijepo mi je ovdje. Prije nego što su svi došli, skupa s još nekoliko drugara, spremao sam

ovdje prostorije i dvorište kako bismo mogli provoditi vrijeme. Jedan sam i od donatora neophodnih namirnica. Ugodno mi je bilo družiti se sa svima i upoznati još jednu župu.»

Ivan Lamešić iz Srijemske Mitrovice već drugu godinu boravi u Starom Slankamenu:

»Prošle godine sam ovdje bio s profesorom Španovićem. Boravimo po tjedan dana, idemo u ribolov i uživamo. Osim druženja, ovdje naučimo i raditi kućanske poslove, što kad smo doma uopće ne radimo. Tako da ovdje spojimo i lijepe i korisne stvari.«

Obveza **Luke Pavleka** iz Srijemske Mitrovice bila je kuhanje, kao i briga o djeci:

»Sve su to dobra djeca i njima ne treba puno pričati. Uglavnom nas poslušaju. Bude i nama starijima lijepo s njima, a vjerujem i njima s nama. Najljepše je ovo druženje, kako se ne bi otuđili jedni od drugih. Ja se trudim da im skuham lijep ručak, a njihovo potvrđivanje znak je mog dobrog kuhanja i to mi je drago. Uglavnom su to riblji specijaliteti, mada bude i srijemačkog graha i paprikaša. Bitno je da su djeca zadovoljna i sretna«, kaže Luka.

S. Darabašić

Isprika

U ovom broju našeg tjednika objavljujemo fotografiju crkve u Putincima koja je trebala biti objavljena u prethodnom broju našeg tjednika umjesto fotografije rimokatoličke crkve u Kukujevcima, uz tekst *Povratiti sjaj arhitektonskim ljepotama Srijema*. Ovim putem se ispričavamo čitateljima na grešci.

Tjedan u Srijemu

Je li na pomolu još jedna Carska palača?

Kulturne manifestacije u okviru tradicionalnih kulturnih ljeta obilježile su protekli tjedan u većini gradova u Srijemu. No, ono što je svakako okupiralo pažnju javnosti jeste vijest, točnije nagovještaj, da je u okviru arheoloških istraživanja u Srijemskoj Mitrovici možda na pomolu još jedna *Carska palača*. Inače, ovaj projekt se realizira u okviru suradnje Sveučilišta u Sydneyu, *Arheološkog muzeja Srema* i Zavoda za zaštitu spomenika kulture Srijemska Mitrovica, uz potporu Ministarstva kulture i informiranja, Veleposlanstva Australije, Grada Srijemska Mitrovica i *Mitrosrema*. Cilj je da se evidentiraju vidljivi ostaci građevina i istraže dijelovi radi izrade projekta i konzervacije i očuvanja arhitekture. U okviru arheoloških istraživanja koja se već treći tjedan obavljaju na lokalitetu Glac, za nepunih mjesec dana otkriven je mozaik, podne pločice od imperijalnog porfira, luksuzna keramika, fragmenti fresaka, a očekuje se i pronalazak skulptura. Za sada najznačajnije otkriće su podne pločice od imperijalnog porfira koje predstavljaju luksuzni materijal koji je dolazio iz svih dijelova Rimskog carstva. Njime su okruživane prostorije. To je, prema riječima arheologinje *Muzeja Srema Jasmine Davidović*, prvi znak da je u pitanju vila ili palača. Osim navedenih vrijednosti, pronađeni su i ostaci luksuzne keramike koji su jedino bogatiji mogli koristiti u svojim domovima, kao i četiri vrste kamena koje se nalaze i na *Carskoj palači*. Kako navode arheolozi, kada je spomeničko naslijeđe u pitanju, kao i projekti koji se u njoj rade, »Srbija ima svoju poziciju«. Ovo je samo još jedan od projekata koji je utoliko drugačiji što je mnogo veće sudjelovanje stranog novca. Mora se također uzeti u obzir da postoje *Viminacijum*, Caričin grad, *Felix romulijana*, Đerdapski lokaliteti, Beogradska tvrđava, u Vojvodini *Dombo* (ostaci utvrđenog samostana između Beočina i Petrovaradina iz 13. stoljeća), zatim Novosadska tvrđava i *Medijana*. Ono što prema riječima arheologa treba biti unaprijeđeno jest upravo prezentacija *Sirmija* u okviru kojeg postoje tri lokaliteta koji su predstavljeni na pravi način. Osim značaja arheoloških istraživanja, ovom projektu se daje na velikoj važnosti, s obzirom na to da je to zajednički projekt Sveučilišta u Sydneyu i Arheološkog instituta u Beogradu. Postoji nada da je ovo samo jedan od prvih većih koraka koji će dovesti do dalje dublje suradnje dviju zemalja, ne samo u oblasti arheologije nego i kulture u najvišem smislu. Je li na pomolu još jedna *Carska palača* pokazat će vrijeme s obzirom na to da će istraživanja cjelokupnog lokaliteta trajati narednih pet godina.

S. D.

Dužijanica u Tavankutu

HRT izravno prenosila misu

Programom zatvaranja XXXII. saziva Prve kolonije naive u tehnici slame i risarskom večeri započeo je program ovogodišnje tavankutske *Dužijance*. Prošle godine ona je u Tavankutu održana trideseti put nakon obnavljanja. Zahvala Bogu za ovogodišnji kruh u Tavankutu i ove je godine obilježena na svečani način, a euharistijsko slavlje zahvale Bogu za darovani kruh izravno je prenosila Hrvatska radio-televizija.

Kao uvod u proslavu *Dužijance* održan je 22. srpnja na Etno salašu *Balažević* kulturno-umjetnički program - tzv. Risarska večer, a ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislav Žigmanov** prigodnim je riječima zatvorio XXXII. saziv kolonije slamarki. Tada je predstavljen i predvoditeljski par ovogodišnje tavankutske *Dužijance*, bandašica **Martina Stantić** i bandaš **Dragan Žarić**, mala bandašica **Sara Davčik** i mali bandaš **Luka Vuković**. Slamarka **Jozefina Skenderović** već tradicionalno izrađuje i daruje krunu od slame tavankutoj župi, a naziv ovogodišnje krune je »Sto godina od ukazanja Gospe Fatimske«.

U nedjelju, 23. srpnja, misa zahvalnica održana je u župnoj crkvi Srce Isusovo. Djeca i mladi u narodnim nošnjama okupili su se u crkvi u svečanim bunjevačkim nošnjama. Konjanik s barjakom *Dužijance* i nekoliko karuca s mladima i bandašom i bandašicom u crkvu su ušli predvođeni svećenicama. Misno slavlje predvodio je katedralni župnik **Stjepan Beretić** u koncelebraciji predsjednika UBH *Dužijanica* **Andrije Anišića** i mjesnog župnika **Franje Ivankovića**.

Uzvanici misnog slavlja bili su izaslanici gradonačelnika Zagreba **Milana Bandića**, **Daniela Franić**, članica Uprave Zagrebačkog holdinga d.o.o.; **Slavko Kojić**, pročelnik gradskog ureda za financije Grada Zagreba; **Evica Milanović**, konzulica I. reda Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici. Nakon svete mise za goste i uzvanike je priređen ručak na terasi Etnosalaša *Balažević*, a u večernjim satima bandašicino kolo je održano u župnom dvorištu.

I. D.

Četiri nova natječaja u kulturi

NOVI SAD – Pokrajinsko tajništvo za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama raspisalo je još četiri natječaja za sufinanciranje projekata u području kulture u 2017. godini. Raspisani su natječaji u oblasti zaštite i očuvanja tradicionalnog narodnog stvaralaštva Srba u AP Vojvodini i kulturnog naslijeđa Srba u regiji, za proizvodnju filmova i edukativnih radionica u oblasti filmske umjetnosti i ostalog audio-vizualnog stvaralaštva u AP Vojvodini, za nabavu knjiga i drugih publikacija za javne općinske i gradske knjižnice u AP Vojvodini kao i za projekte književnog stvaralaštva i nakladništva na srpskom jeziku u AP Vojvodini. Više informacija na internetskoj stranici Tajništva: www.kultura.vojvodina.gov.rs.

Osmi broj

Godišnjaka za znanstvena istraživanja

SUBOTICA – Osmi broj *Godišnjaka za znanstvena istraživanja* Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata predan je u tisak sredinom srpnja 2017. godine. Na 352 stranice, *Godišnjak* donosi 13 znanstvenih i stručnih radova, koji tematiziraju neki aspekt društvenog života Hrvata u Vojvodini, bilo u povijesti bilo u sadašnjosti. I u ovom se *Godišnjaku* svi radovi prvi put objavljuju. *Sadržaj Godišnjaka* podijeljen je u pet tematskih cjelina, u kojima su radnje iz društvenih i humanističkih znanosti, a čija objava ima značaj znanstvenog prinosa za sve subetničke skupine Hrvata u Vojvodini.

Slikari Croart-a u Koljnofu

SUBOTICA – Na poziv udruge *Hrvati* i Zaklade Etnomemorijalni i informacijski centar Gradišćanskih Hrvata *Kume* iz Koljnofa, sedam članova *CroArta* boravilo je od 20. do 23. srpnja na likovnoj koloniji *Slikom kroz naš kraj II.* održanoj u tom mađarskom mjestu. Bio je to drugi susret ovih dviju hrvatskih udruga iz dviju zemalja. Radilo se u ambijentu etnomemorijalnog centra. U stankama rada domaćini su organizirali posjet dvjema likovnim galerijama. Na kraju rada kolonije priređena je izložba nastalih radova, na kojima su dominirali motivi Koljnofa i okolice. Izložbi je prisustvovao i gradonačelnik Koljnofa **Franjo Grubić** koji se u svom obraćanju zahvalio svim sudionicima kolonije i najavio novu koloniju sljedeće godine.

Karavana Duh mladosti u Srijemskoj Mitrovici

SRIJEMSKA MITROVICA – Srijemska Mitrovica je u subotu, 22. srpnja, bila domaćin Karavane *Duh mladosti*, koja za cilj ima promidžbu dualnog obrazovanja. Manifestaciju je otvorio ministar prosvjete, obrazovanja, nauke i tehnološkog razvoja **Mladen Šarčević**, koji je tom prilikom istaknuo značaj uvođenja dualnog i poduzetničkog obrazovanja: »Ovo je šesti grad u kome *Duh mladosti* nastavlja put kroz cijelu Srbiju, a Srijemska Mitrovica i Srijem su dobar primjer simbioze gospodarstva i obrazo-

vanja«, istaknuo je, dodajući da je za sustav dualnog obrazovanja zainteresirano oko 2.000 kompanija, a da je plan da 3.500 učenika sudjeluje u nekom vidu dualnog obrazovanja. U okviru manifestacije organizirana je panel diskusija na temu dualnog i poduzetničkog obrazovanja, na kojoj su govorili savjetnica ministra za dualno obrazovanje **Gabrijela Grujić**, pomoćnik ministra za srednje obrazovanje i obrazovanje odraslih **Aleksandar Pajić**, predstavnici nekoliko mitrovačkih kompanija, kao i direktori Prehrambeno-šumarske i kemijske škole i srednje tehničke škole *Nikola Tesla*, čiji učenici praksu odraduju u mitrovačkim poduzećima. Najmlađi su imali priliku oprobati se u nogometu, odbojci na pijesku i basketu kao i sudjelovati u akciji *Zgib zona*.

S. D.

Nagrada za Ištvančićev dokumentarac

PULA – Film *Sve je bio dobar san* redatelja **Branka Ištvančića** dobitnik je nagrade FEDEORA za najbolji hrvatski dugometražni dokumentarni film u programu *Kratke Pule* u sklopu nedavno održanog 64. Pulskog filmskog festivala. Nagradu je dodijelio peteročlani žiri, sastavljen od članova Udruženja filmskih kritičara Europe i Mediterana (FEDEORA). Udruženje FEDEORA osnovano je 2010. godine u Cannesu, a svake godine dodjeljuje nagrade na nekoliko značajnih europskih festivala, uključujući Veneciju i Karlovy Vary.

Uspjeh hrvatskih filmova na Paliću

SUBOTICA – Na nedavno završenom 24. Festivalu europskog filma na Paliću ostvarenja iz Hrvatske zabilježila su lijep uspjeh. Specijalna nagrada žirija u glavnom natjecateljskom programu pripala je redatelju **Igoru Bezinoviću** za film *Kratki izlet*. Kako se navodi u priopćenju žirija, Bezinović je nagrađen »za pažljivo i minuciozno građenje narativa i oslobađajući ulazak redatelja-debitanta u igrani film«. Nagradu žirija kritike za najbolji film u programu *Paralele i sudari* dobio je *Ne gledaj mi u pijat* u režiji **Hane Jušić**. Ostvarenje je nagrađeno za »složen prikaz snažnog ženskog lika i inovativan pristup priči o odrastanju«. Članica žirija u okviru natjecateljskog programa bila je hrvatska glumica **Tihana Lazović**. Inače, dio ovogodišnje festivalske ponude činio je i program *Hrvatska u fokusu* u okviru kojega je publika imala prilike vidjeti neka od najboljih recentnih ostvarenja iz ove kinematografije.

Odgađa se izložba radova slikara HKC-a Bunjevačko kolo

SUBOTICA – Po programu *Dužijanica 2017.*, najavljena je izložba radova slikara HKC-a *Bunjevačko kolo* s XX. Međunarodne likovne kolonije *Bunarić 2016.*, koja je bila planirana za razdoblje od 29. srpnja do 20. kolovoza s mjestom održavanja u *Bunjevačkom kolu*.

Iz Centra obavještavaju da se zbog organizacijskih poteškoća izložba odgađa, a o novom terminu održavanja javnost će biti naknadno obaviještena.

Zbirka priča Tomislava Žigmanova
(Ne)Sklad(a)ni divani predstavljena u Tavankutu

»Biti otvoren za susret s drugima i ostati svoj«

»**M**i smo zajednica koja se suočava s kompleksom manje vrijednosti, desetljećima smo bili izlagani politikama nijekanja, negativnog vrjednovanja, nipodaštavanja, i kao takvi još uvijek imamo da vlastitost ne razumijevamo kao poželjno, kao pozitivno. Te vrste politika trebaju prestati, da se ono što je vezano uz bunjevačke Hrvate označava negativno, a s druge strane se unutar nas mora graditi takva situacija da se moramo pozitivno odnositi prema ikavici, prema onome što je sadržaj našeg identiteta, a kulturne prakse i naše običaje trebamo kritički vrjednovati i preispitivati. Nije sve ono što je vezano uz našu tradiciju apriori vrijedno, nije sve ono što je vezano uz naše identitetske sastavnice životno prestižno. Moramo se uspoređivati i susretati s drugima, ali ne smijemo izgubiti sebe«, poruka je autora zbirke priči (Ne)Sklad(a)ni divani **Tomislava Žigmanova**, predstavljene u srijedu, 19. srpnja, u Galeriji HKPD-a *Matija Gubec* u Tavankutu.

Bunjevci – objekti velikih prijelomnih događanja

Ovu Žigmanovljevu knjigu čini 12 pripovjedaka – životnih priča čiji su protagonisti naši suseljani, naši sugrađani, naši sunarodnjaci, koji su živjeli od konca XIX. do početka XXI. stoljeća. Kako kaže autor, u ovim je pričama pokušao vidjeti kako su velike ideologije, veliki povijesni procesi, prijelomni i tragični događaji poput ratova i promjena vlasti, imali posljedice na te naše sunarodnjake – od dekadencije bunjevačkih plemićkih obitelji pa do onih koji su danas gubitnici tranzicije. Kroz njih je pokušao na neki način podvući crtu kada je u pitanju XX. stoljeće koje je vezano za Hrvate-Bunjevce u Subotici i okolici, da vidi ono što je bilo važno kada su u pitanju tragične posljedice po običnog čovjeka tih velikih događaja i na koncu da izvuče neku vrstu pouke. A pouka je, kako ističe, u tome da datosti koje donosi društvo, prilike treba prihvaćati i da se u danim okvirima čovjek izabira za vlastite ciljeve. Ono što je tragično i što je najjača potka gotovo svih pripovjedaka jest da su Bunjevci na ovim prostorima u povijesti više bili objekti velikih prijelomnih događanja (od topovskog mesa u I. i žrtava u II. svjetskom ratu, nesnalaženja nakon njega, '70-ih, '90-ih godina) spram kojih se nije mogla napraviti neka vrsta otklona ili izuzetka.

Knjiga je izdana 2015., ovo je njeno prvo predstavljanje, što je, prema riječima Žigmanova, jedna od značajki kulturnih praksi među Hrvatima u Vojvodini. Jer, kako kaže, još uvijek ne postoji raširena praksa predstavljanja knjiga, razgovora o njoj, što naravno za posljedicu ima i da se knjiga ne često uzima u ruke.

Glas izgubljenih sunarodnjaka

O knjizi je uz autora govorio i novinar i urednik **Davor Bašić Palković** koji je napomenuo da *Divani* nisu hommage tradiciji i tradicijskoj kulturi, već književno djelo pisano u duhu suvremenih književnih tendencija. Ova se knjiga, prema njegovim riječima, može promatrati i kao produžetak onoga čime se Žigmanov bavi kao aktivist za ljudska prava, publicist, kulturni djelatnik, a u novije vrijeme i političar. A to su bunjevački bački Hrvati, njihova povijest, aktualni trenutak i budućnost. Ova tema ga opsjeda i u književnosti, a s tim u vezi kao najveće dosadašnje uspješnice spomenuo je njegovu knjigu pjesama *Bunjevački blues* iz 2002. i zbirku proznih monologa *Prid svitom – saga o svitu koji nestaje*, objavljenu 2008. godine. U tom smislu, za Žigmanova se može reći da je glas svojih izgubljenih sunarodnjaka. Glas koji im, kroz jednu književnu, dakle umjetničku, umjetnu formu, nastoji podariti dostojanstvo te ih spasiti od nepravde, rekao je među ostalim Bašić Palković.

Do istine putem istraživanja

Diplomirani povjesničar **Vladimir Nimčević**, također u ulozi predstavljača knjige, rekao je kako predstavu o Bunjercima ne može steći netko tko je čitao uratke autora koji Bunjevce nisu nikada pošteno upoznali, nisu bili među njima, znaju ih posredno putem literature. Ironično je, kako je dodao, da oni koji povijest nazivaju historija, imaju najmanje strpljenja za poštenim istraživanjem, za traganjem izvora, proučavanjem uzroka i posljedica događaja. A tim istraživanjem se zapravo dolazi do istine koje ima u djelu Tomislava Žigmanova. Dakle, ne može istinoljubivim povjesničarem biti onaj tko se kreće samo u višim krugovima, a obične ljude zaobilazi, jer mora poznavati one o kojima piše.

Govoreći ukratko o sadržaju svih 12 pripovjedaka, za onu koja nosi naslov *Ispovijedanja i pripovijedanja u profesora Sigismunda Tomaševića* (glavni naslov teksta citat je iz ove priče) rekao je da zauzima središnje mjesto i da je na neki način refleksija autorova iskustva. Ona ispituje sve ono što su do sada Bunjevci iskusili i pruža savjete kako da se ponašamo u budućnosti. Dakle, da surađujemo s drugim narodima, ali da ne zaboravimo ono što mi jesmo, da ne odstupamo od našeg identiteta, što i jeste središnja ideja čitave ove zbirke pripovjedaka i na što bi trebalo posebno obratiti pažnju.

I. Petrekanić Sić

Deset godina od nastanka zajednice *Hosana* – potrebna terapija za obnovu rada

Na ponos utemeljiteljima

Unatoč svemu, mislim da smo obavili svoj zadatak. U vrijeme aktivna rada davali smo sve od sebe. I dalje smo putem savjeta otvoreni za sve kojima je to potrebno, kaže vlč. dr. Marinko Stantić

Ovih dana podsjećamo se na utemeljenje Humanitarno-terapijske zajednice *Hosana*, čiji je glavni cilj borba protiv bolesti ovisnosti, poput droge, kocke, alkoholizma i sličnog. Kroz njezino okrilje za proteklih deset godina prošao je znatan broj ljudi s ovakvim problemima, najviše vezanih uz kemijske tvari. Molitva, organiziran život i usmjerenost pomogli su im u borbi s opakom ovisnošću. Sudbina je pak, ove zajednice neizvjesna, s obzirom na to da je prije tri godine bila primorana prestati s aktivnim radom. Zbog nedostatka novca zajednica se sada bavi samo preventivom.

Potreba označila početak

Sve je počelo nekako spontano, kaže na početku razgovora utemeljitelj i voditelj zajednice *Hosana* vlč. dr. **Marinko Stantić**. Boraveći sa svojim prijateljem u Međugorju, posjetio je tamošnju zajednicu *Cenacolo* (Čenakolo). Tom prilikom je upoznao jednog Somborca, ovisnika, i on mu je tada ispričao svoju životnu priču. Izlazio je iz pakla ovisnosti upravo zahvaljujući zajednici koja ima program koji se sastoji od molitve, rada i razgovora.

»Naglasio je da u ono vrijeme u Srbiji nije postojala niti jedna takva zajednica, a potreba je velika. Čak je, nazovimo to šalom, rekao 'Hvala vam što nas pokapate'. To me je potreslo. Zar je to jedina pomoć koju mi kao Crkva pružamo mladima koji su upali

u taj problem? Nakon toga sam se stavio na raspolaganje glede osnutka zajednice. Tada je sve počelo – pisali smo pismo zamolbe u Njemačku radi novca za kupnju salaša. Nekako istovremeno je Udruga za pomoć u rehabilitaciji ovisnika *Milosrdni otac* iz Međugorja otvorila ispostavu u Horgošu, gdje sam kao duhovnik odlazio. U međuvremenu je stigao novac za kupnju salaša u Žedniku. Zajednica je u početku radila pod okriljem Udruge *Milosrdni otac*, a potom je nastala ona koju sam nazvao *Hosana*. Postojali smo sedam i pol godina. Nakon prestanka aktivnog rada, kao razlog smo naveli nedostatak novca, što i jest tako. Ipak, u međuvremenu je iznikao još jedan problem, a to je Metadonski centar. To je državna ustanova koja besplatno daje metadon, čija su svojstva poput heroína. Na taj način tobože pomaže onima koji su u tome problemu. Mi pak smatramo da to nije rješenje, jer ti mladi koji su na metadonu nisu riješili svoj problem. S druge strane, naš program u zajednici je takav da se ide do korijena, da saznamo zašto je netko pošao putom ovisnosti. Prvo nastojimo taj problem riješiti, pa tek onda krenuti putom oporavka i povratka korisnosti u zajednici«, kaže vlč. Stantić.

Program rada po kojem se radilo u zajednici *Hosana* nastao je još 1983. godine u Italiji, prema zamisli sestre **Elvire**. Ovakva zajednica u Italiji i danas postoji i ona je najrasprostranjenija. Vlč. Stantić je, kaže, želio dio upravo te zajednice da bude ovdje otvoren. Ali nije bilo sluha za to. Kao razlozi su navođeni da Srbija nije sigurna za ulaganje, da se ovisnici šalju njima u inozemstvo i slič-

no. Sve to nije bilo za velečasnog Stantića dovoljno uvjerljivo kao relevantni argument.

»I danas postoje roditelji koji imaju djecu s ovih prostora u zajednici *Cenacolo* i imaju kolokvije i susrete. Pitali su bih li ja htio njih propagirati u svojoj župi, što svakako hoću. Ponudio sam čak usluge zajednice *Hosana*, zgrada još postoji, organizaciju nismo ugasili, i dalje radimo preventivno. Ipak, interesiranje nije usmjereno k nama. Ne znam zašto.«

Sedam i pol godina za pamćenje

Vlč. Stantić kaže kako je ponosan na urađeno tijekom sedam i pol godina:

»Momci koji su prošli program uspijevaju imati pristojan život. Upravo sam bio na vjenčanju jednoga od bivših štíćenika koji je za dan vjenčanja odabrao desetu obljetnicu od osnivanja zajednice. Njegov otac se rasplakao prilikom našeg susreta, dirnulo ga je to. Podsjetio se da sam bio uz njih kada im je bilo najteže, što je meni i godilo«, s ponosom se prisjeća dr. Stantić.

Ipak, on smatra da su bili i usamljeni. Prepušteni sami sebi, kako on tako i roditelji, od društva, pa čak i dijela crkve.

»Svećenici su dolazili držati mise, ali mislim da je moglo i češće. Unatoč svemu, mislim da smo obavili svoj zadatak. U vrijeme dok smo postojali davali smo sve od sebe. I dalje smo otvoreni za one kojima je to potrebno. Ipak, sada se sve manje javljaju, jer zahvaljujući besplatnom metadonu brzo rješavaju gorući problem. Ali, ne i suštinu. Provesti pak, tri godine u zajednici, moliti, raditi, provesti u izolaciji, učiti se nekom novom stilu života, raditi na sebi, to je zahtjevno i mislim da roditelji, ali niti djeca nisu na to spremni. Uočili smo da su štíćenici dolazili sa željom ostaviti se poroka i droge, ali su imali iluziju kako će se to dogoditi brzo i bez nekog velikog ulaganja u sebe. Ulazili su u zajednicu i zbog, recimo problema sa zakonom,

bježali od dilera, ili se jednostavno sklonili. To su uglavnom bili prvi motivi dolaska u zajednicu. Uvidjevši pak da su u zajednici svi koji su u manje-više istom problemu, jedan mladić je rekao kako je ostao zbunjen redom koji vlada u zajednici. Oni koji su bili problem u društvu, koje je policija tražila, i koji su neprestano bili optuživani za nered u društvu, ušli su u jednu zajednicu u kojoj je vladao red, a koji su oni sami stvarali, njegovali i razvijali. Faktički, svakome tko je ušao upravo to je bilo fascinantno.«

Sugovornik ocjenjuje da oni koji su shvatili da problem nisu droga, alkohol, kocka, nego način, stil života i besmisao svega prethodno navedenog, oni su se zapravo promijenili. Oni koji su mislili da će i dalje razvratno živjeti, samo bez ovisnosti, nisu imali uspjeha.

Ustrajnim radom do rezultata

Stvari se nisu događale same od sebe. Sa štíćenicima je trebalo puno razgovarati i zapravo ih navoditi da uvide gdje leži njihov problem. Uglavnom se ukazivalo na neuredan život koji su do tada vodili. Pojedini roditelj su izjavili da je njihovu djecu svakako trebalo dovesti u jednu ovakvu zajednicu i da se nisu drogirali.

»Nikako ne optužujem niti roditelje, niti štíćenike. Svatko izabire ono što misli da će mu u danom trenutku proizvesti sreću. Nismo baš svi uspjeli izabrati ono najbolje i zato mislim da nismo pozvani nikoga prozivati niti optuživati. Iz vjerskog kuta promatrano, netko je izabrao ono što je vrag servirao trulo u lijepom pakiranju i mi smo pozvani na to upozoriti. Tu crkva treba preuzeti veliku ulogu, osvješćivati ljude. Crkva ima zadatak upozoriti da Bog ima rješenje za svaki naš problem i da nije za nas dobro sve što nam se nudi. Sve nam je dopušteno, sve nam ne koristi, podsjetimo se riječi svetoga Pavla, i trebamo učiti što je dobro, a što ne, gdje se krije zamka. Mislim i da je Bog upravo zato dopustio drogu ili bilo koji porok, kako bismo i s te loše strane spoznali put do Njega. Uz sve, imali smo sastanke i s roditeljima, a sve bez optužbi, kojima smo ukazivali da nisu dobro usmjerili svoju djecu i stvarali okružje koje bi usmjerilo njihovu djecu k ovisnosti. Stoga se i sami roditelji moraju mijenjati.«

Kada je riječ o državnim tijelima, naš sugovornik je imao redovitu suradnju s, primjerice, policijom ili sudom.

»Da, išao sam sa štíćenicima na sud, imali su otvorene parnice. Uspjeli smo veći broj njih usmjeriti na uvjetne kazne, kako bi nastavili oporavak u zajednici. Neki su morali otići u zatvor, ali sam barem ja predlagao, kada se to moglo, da nastave živjeti u zajednici, jer je to svakako bolje, tu će se promijeniti, a u zatvoru neće. S te strane je zajednica bila blagoslov i meni i njima.«

Nastavak rada

Iako je zajednica prestala s aktivnim radom, nisu sva vrata ostala zaključana za njegov nastavak. Klicu nade daju roditelji iz zajednice *Cenacolo*, koji u njoj imaju svoju djecu i oni bi mogli usmjeriti pokušaje da ta zajednica počne koristiti kapacitete *Hosane*.

»Mi i dalje radimo preventivno. Ako se netko javi, posavjetovat ćemo ga, usmjeravam potencijalne štíćenike u zajednice u Kovelju ili u Međugorje ili u Hrvatsku. I dalje mislim da je naša zajednica dobra, da može pomoći ljudima koji su u problemu ovisnosti«, zaključuje dr. Stantić.

Siniša Jurić

Aktraktivni običaji bunjevačkih Hrvata

Hrvatsko kulturno prosvjetno društvo *Matija Gubec* iz Tavankuta od 18. do 22. srpnja organiziralo je VI. seminar bunjevačkog stvaralaštva. Polaznici seminara pristigli su iz Hrvatske, Njemačke, Mađarske i Srbije. Njih četrdeset su se u pet dana oprobali u različitim radionicama, teorijskim i praktičnim vještinama.

Pokretanje seminara u Tavankutu dugogodišnja je zamisao uprave ovog Društva, a cilj mu je upoznati zainteresirane s baštinom bunjevačkih Hrvata, na autentičnom lokalitetu na kojem žive Bunjevci. Od 2013. godine seminar postaje tematski, odnosno svake se godine posvećuje jednom od bunjevačkih običaja, koji se na svakoj radionici ili predavanju obrađuje iz specifičnog kuta. Teme su o najatraktivnijim običajima, koji su prikladni i za prezentaciju na sceni i kao takvi značajni za polaznike seminara, najčešće voditelje plesnih ansambala ili plesače. Riječ je o običajima *Kraljice*, *Dužijanca*, *Prelo* i bunjevački svatovi.

Ovogodišnji seminar je u svojem programu obuhvatio četiri tematske cjeline u kojima su se šire obrađivali pojedini elementi tradicijske kulture bunjevačkih Hrvata: ples, tamburaška glazba, tradicijski instrument – gajde i frula, slamarstvo kao izvorna likovna tehnika.

Na plesnom se dijelu seminara, koji je vodio **Ivica Dulić**, prezentirao izvorni način izvedbe bunjevačkih plesova, vrste bunjevačke nošnje, pjesme Bunjevaca iz Tavankuta i okolnih mjesta, dječje igre te bunjevački običaj *Kraljice*. U okviru ovog

dijela seminara profesorica **Tamara Štricki Seg** održala je sate tradicijskog pjevanja na kojima su polaznici učili i manje tradicionalne bunjevačke pjesme kao i pjesme koje se pjevaju uz običaj *Kraljice*. Profesorica **Kata Suknović** govorila je o vrstama i specifičnosti bunjevačke narodne nošnje, profesorica **Ljubica Vuković-Dulić** o povijesti Tavankuta, a predsjednik Društva **Ladislav Suknović** govorio je o povijesti, razvitku i djelatnosti HKPD *Matija Gubec*. **Jozefina Skenderović** polaznike je upoznala s osnovama slamarske tehnike, a četiri polaznice detaljnije su se upoznale sa specifičnostima ove tehnike i izradile svoje prve uradke od slame.

Jedan od polaznika folklorne radionice bio je **Ivan Šikić**, magistar pedagogije i kulturne antropologije, doktorand na doktorskim studijama pedagogije i kulturne antropologije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Došao je iz Adamovca, sela pokraj Zagreba. U nekoliko društava je plesni voditelj, dok je predsjednik društva u Adamovcu.

»U Tavankutu sam drugi put. Bio sam ovdje prije pet godina s profesoricom **Milanom Černelić**, kada smo imali istraživanje bunjevačkih običaja u sklopu studija. Informaciju o seminaru sam dobio preko Zajednice folklornih amatera Grada Zagreba i Hrvatskog sabora kulture. Razlog zbog kojeg sam ovdje je to što volim upoznati druge ljude. Smatram da ovo što se u Tavankutu organizira može biti primjer dobre prakse u široj regiji. Veseli me

što mogu slušati predavače koji su s ovog područja stručni za svoj dio u oblastima koje rade – ples, pjevanje, tambura i druge. A inače pošto sam i sam predsjednik udruge iz mjesta iz kojeg dolazim, jako puno sam naučio iz kratkog razgovora s ovdašnjim predsjednikom. Neopisiv je doživljaj upoznati ljude na terenu, čuti nesvakidašnji govor, vidjeti njihovo ponašanje, i što jedna mala zajednica može napraviti u ovom velikom svijetu.

Marko Maričić iz Karlovca sada živi u Njemačkoj, u Nürnbergu. Pri katoličkoj misiji voditelj je i koreograf folklornog ansambla.

»Na seminaru u Tavankutu sam drugi put. Bio sam prije tri godine. Da na mene nije ostavio dobar dojam, sigurno ne bih više dolazio. Seminar je jedna folklorna komuna u kojoj trideset-četrdeset ljudi, koji vole folklor, tradicijsko stvaralaštvo, mogu pet dana biti 24 sata zajedno, dijeliti ljubav i entuzijazam vezan za ovaj, u najvećem broju slučajeva hobi. Moj osobni cilj je isple-

savanje i usavršavanje koraka, nadogradnja onih saznanja koje sam imao i prije, kako bih mogao to moje umijeće prenijeti na druge.

Polaznici seminara posvećenog tamburaškoj glazbi, odnosno temi »Glazbena pratnja bunjevačkih pjesama i plesova«, a koji je vodio prof. **Vojislav Temunović**, obradili su segmente: tambura kao narodni instrument Bunjevaca, tehnika sviranja na tamburi, tamburaški orkestar, dirigiranje i rad s orkestrom, tamburaška literatura s akcentom na bunjevačkim zapisima, glazbena pratnja bunjevačkih plesova, pjesme iz bunjevačkih svatova, tamburaška partitura, tamburaški instrumentarij. U sviranju tradicijskih instrumenta ove godine, osim gajdi, obrađivala se i frula kao instrument koji je nekada bio zastupljen među Bunjevcima. Predavač na ovom dijelu seminara bio je **Augustin Žigmanov**.

Polaznici VI. seminara bunjevačkog stvaralaštva svoje su novostečeno znanje i vještine prezentirali u okviru programa stvaranja XXXII. saziva Prve kolonije naive u tehnici slame.

I. D.

Crkva

Čišćenje žita i pletenje vijenaca za Dužijancu

Još samo dva tjedna nas dijele od središnje proslave manifestacije *Dužijanca*, a vrijedni mladi čišćenje žita i pletenje vijenaca privode kraju.

Bandašica **Ana Ivanković Radak** je godinama unazad dolazila na čišćenje žita gdje je naučila i da plete vijence, što je imala priliku raditi i ove godine. Zbog manjeg iskustva u ovome poslu, bandaš **Luka Gabrić** je svoj doprinos dao samo vrijednim čišćenjem žita. Kao i prethodnih godina, glavni mentor i učitelj tehnike kako se pletu vijenci je **Grgo Piuković**.

Osim vijenaca kojima će se kititi karuca i crkve, očišćenim se žitom kiti simbolična kruna, vlat koja se pronosi kroz grad, kao i vijenac kojim se krasi bandašev šešir.

Oni koji se žele pridružiti ovoj marljivoj ekipi, još uvijek mogu. Sljedeći susret je u ponedjeljak 31. srpnja u dvorištu župe sv. Roka u Subotici.

J. D. B.

Sveti Joakim i Ana – roditelji Blažene Djevice Marije

Sveti Joakim i Ana su kršćanski sveci, supružnici, roditelji Blažene Djevice Marije. Spomendan im je u Katoličkoj Crkvi 26. srpnja.

Sv. Joakim i Ana ne spominju se u Svetom pismu, ali ih zato susrećemo u apokrifnom spisu iz 2. st. pod naslovom *Protoevanđelje sv. Jakova*. Prema tom apokrifnom spisu, Joakim i Ana nisu mogli imati djece pa su molili Boga da im udijeli taj dar. Joakim je kao bogat čovjek svoje prihode dijelio na dva dijela. Jedan dio je davao narodu, a drugi dio je prikazivao Gospodinu kao žrtvu. Joakim se tijekom 40 dana povukao u pustinju da posti i moli ne bi li mu se Gospodin smilovao i dao potomka. Isto je kod kuće činila i njegova žena Ana.

Ana je u poodmakloj dobi rodila djevojčicu – Mariju. Svetoj se Ani u zagovor utječu žene željne poroda, trudnice i porodilje i majke općenito. U Njemačkoj su sv. Anu štovali rudari, rezbari drva i ebanovine i zlatari. Anu se zaziva i moli za dobru smrt. Na papinskome dvoru sv. Anu su osobito štovali konjušari pa su na njezin blagdan priređivali svečanu procesiju. Svjedok je toga kulta crkva sv. Ane u Vatikanu podignuta 1505. godine.

Ana je jedno od mnogih svetopisamskih vlastitih imena vrlo raširenih u svijetu. U izvornom hebrejskom i u grčkom jeziku glasi Hannah i znači ljupkost, milost. Inačica ovog imena je mnogo: Ane, Anica, Ančica, Anika, Ankica, Anita, Anuša, Nuša, Hana.

Preuzeto s www.bitno.net

Katolička Crkva u Njemačkoj u sve lošijem stanju

Kršćana u Njemačkoj rekordno je mali broj, sa sve izraženijim padom članova crkvi koji se nastavlja iz godine u godinu, izvijestili su inozemni mediji.

Njemačka biskupska konferencija izvijestila je kako je u Njemačkoj krajem 2016. registrirano oko 23,6 milijuna katolika ili 28,5 posto ukupnog stanovništva. Dvadeset godina ranije, dakle 1996. taj je broj bio ukupno 15 posto veći. Katolika je bilo čak 4 milijuna više – oko 27 milijuna. Iz Katoličke je Crkve prošle godine »izašlo« 162.093 vjernika, a zatvoreno je 537 župa. Od 1996. zatvoreno je preko 3000 župa.

Ima manje svećenika, manje primljenih sakramenata i manje sklopljenih brakova u crkvi. Nekadašnji pročelnik Kongregacije za nauk vjere kardinal Gerhard Ludwig Müller nedavno je komentirao ove brojke i opisao ih kao »katastrofalne«.

Preuzeto s www.bitno.net

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
PLANDIŠTE	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Živjeti za Božje kraljevstvo

Središte Isusovog navještaja je Božje kraljevstvo. On svojim suvremenicima govori o blizini tog Kraljevstva, o tome kako je ono već sada tu među ljudima, ali se nije još u potpunosti ostvarilo. Iz njegovih prisposoba možemo vidjeti kakvo je i što ono od nas zahtijeva da bismo u njega ušli. Nakon Isusovog uzašašća učenicima je bilo jasno da je otajstvo Kraljevstva bilo otkriveno malobrojnima, a namijenjeno je svima, te da je na njima ostalo naviještati ga i širiti.

Sada, ali ne još

Kao i sve u vezi s Bogom, tako i njegovo Kraljevstvo možemo tek donekle opisati i shvatiti. Ono je stvarnost već sada tu prisutna, ali ne konačno dovršena. Za njega trebamo živjeti u sadašnjosti, iako će njegovo konačno ostvarenje biti u budućnosti. Isus ga je donio na zemlju i o njemu nas poučavao mnogobrojnim prisposobama. Kao sjeme gorušičino ili kvasac, ono je već sada tu, ali mu treba vremena da naraste, proširi se, tj. u potpunosti se ostvari. No, iako se njegovo ostvarenje tek ima dogoditi, mi već sada trebamo donositi njegove plodove, jer će Bog na kraju odabrati tko će ostati, a tko će biti odbačen, poput žita i kukolja.

Mi se nalazimo u vremenu između početka navještaja Kraljevstva i njegovog konačnog dovršenja. Tako nam je ostavljeno vremena da shvatimo njegovu vrijednost izrečenu u prisposobama o blagu na njivi i dragocjenom biseru (usp. Mt 13, 44-46), ali isto tako da shvatimo kako je vrijeme u kojem se nalazimo bitno označeno svjedočenjem. Zato u nama mora postojati živa kršćanska svijest da većeg dara od Božjeg kraljevstva nema, te tom svijesću trebamo upravljati svoj život. Stoga smo pozvani težiti za nebeskim, a ne za zemaljskim, bez alternative. Iako se to u prvi mah iz zemaljske perspektive može činiti ludo, kršćanin, potaknut milošću Božjom, uvijek bira neprocjenjivo blago Božjeg kraljevstva ispred svih ovozemaljskih dobara.

Njegov znak ovdje na zemlji je Crkva, narod Božji, vidljiva zajednica Isusovih učenika koji svojim životom svjedoče sve ono što su primili od svog Učitelja i djelatno označavaju prisutnost Kraljevstva već sada među nama, iako ne u punini. Stoga se mi, kao članovi Crkve, trebamo zapitati vidi li se po nama da smo Kristovi

učenici, uprisutnjujemo li svojim životom njegovo Kraljevstvo, dopuštamo li Božjoj milosti da nas vodi u tom smjeru, ili joj se opiremo zaneseni ovozemaljskim stvarima. Vrijeme koje nam je dano trebamo dobro iskoristiti, da na kraju, kada dođe punina vremena, bude-mo među žitom, a ne među kukoljem. Možda strašno i teško zvuče ove riječi, ali svaki naš dan u različitim sitnicama stavlja pred nas izbor da se sami svrstavamo na koju ćemo stranu. Ako smo u vjeri osnaženi i trudimo se slijediti Krista, onda ćemo lako dopustiti milosti Božjoj da nas vodi pravim putem, bez teškoće ćemo razlučiti što je zemaljsko, a što nebesko.

Preduvjet ulaska

Kada dođe vrijeme konačnog ostvarenja Kraljevstva Božjeg, svatko će željeti u njega ući, ali postoji preduvjet ulaska – obraćenje. Ivan Krstitelj je propovijedao: »Obratite se! Ta približilo se kraljevstvo nebesko« (Mt 3,2). To obraćenje dobiva svoj puni smisao u susretu s osobom Isusa Krista. To je susret koji nam otvara oči da spoznamo kakvi uistinu jesmo, daje snagu da se mijenjamo i težimo za boljim, te nas uvodi u naviješteno Kraljevstvo. Dakle, pristup Kraljevstvu moguć je jedino po Isusu Kristu: »Ja sam vrata ovčama. Kroza me tko uđe, spasit će se« (Iv 10,7.9) »Ja sam Put i Istina i Život« (Iv 14,6).

Kristov navještaj Kraljevstva zapravo je navještaj našeg spasenja. Ono nam se poklanja, ali se sami trebamo odlučiti spasiti se i ući u njega. Put koji trebamo izabrati je put obraćenja. To je težji put, put odricanja, mijenjanja sebe, put križa, ali uz pomoć milosti Božje koja prati našu odluku, možemo smoći snage i promijeniti svoje životno usmjerenje od zemaljskog ka nebeskom.

Ovonedjeljna evanđeoska poruka o Božjem kraljevstvu kroz prisposobe o blagu zakopanom na njivi, pronađenom biseru i razvrstavanju dobrih i loših riba nakon ulova opominje našu kršćansku svijest o onome što je bitno. Iako se Božje kraljevstvo tek ima u potpunosti ostvariti, ono je već sada prisutno među nama. Za konačni ulazak u njega potrebno je već sada započeti svoje obraćenje, već sada vjerovati i nasljedovati Krista, te živjeti kao pravi član Božjeg naroda – Crkve.

Mirko Berker iz Šida, izrađivač brodova i srijemskih kola od drveta

Neobičan hobi jednog Srijemca

Mirko Berker, umirovljenik iz Šida, još u mladalačkim danima gajio je veliku ljubav prema brodogradnji, prema srijemskim starim zaprežnim kolima, ali i prema svim ostalim predmetima, što ga vezuje za njegov voljeni Srijem. Tijekom radnog vijeka izrađivao je brodiće i srijemske zaprege od drveta, ali i od koštičavog voća, badema i oraha. Odlaskom u mirovinu slobodnog vremena bilo je mnogo više, a njegova kolekcija bivala je sve brojnija. Prošloga tjedna u Narodnoj knjižnici *Simeon Pišćević* u Šidu ovaj samostalni umjetnik, u suradnji sa Zelenim ekološkim pokretom *Šid*, organizirao je svoju prvu samostalnu izložbu. Bila je to prilika da se bliže upoznamo s njegovim zanimljivim i nesvakidašnjim hobijem.

Kako ste došli na ideju baviti se izradom brodova i ostalih predmeta od drveta?

Još dok sam pohađao osnovnu školu, počeo sam izrađivati brodiće isključivo od drveta. Uglavnom su to tada bili brodovi, ali nešto kasnije i srijemački bunari, figure Srijemaca, pa čak i neki aktovi. Nešto kasnije, kada sam imao više vremena, kada mi je kuća bila završena a djeca odrasla, više sam se posvetio izradi

starih brodova. Većinom su to bili brodovi iz 16. stoljeća, a neke od njihovih skica sam pronalazio na internetu.

Koliko je ovaj hobi isplativ?

Mnoge od izrađenih brodova sam darovao, neke sam i prodao i ne mogu reći da je to bilo isplativo, ali sam donekle pokrio osnovne troškove. Prošle godine sam prodao šest svojih brodova za uređenje interijera jednog hotela na primorju i vlasnik je bio veoma zadovoljan.

Koliko Vam je vremena potrebno za izradu jednog broda ili seoskih kola?

Vrijeme potrebno za brodiće ovisi o njihovoj veličini. Četiri do pet dana uglavnom. Za izradu seoskih kola treba mi dva tjedna, četiri do pet sati rada dnevno. To su uglavnom šidska kola i ona moraju biti okovana željezom. Njih izrađujem od bukovog drveta, koje je izuzetno tvrdo i teško se nabavlja. Ali ništa nije teško kad se voli, a zadovoljstvo je nemjerljivo kada je izrada predmeta završena i kada vidim njegov konačan izgled.

Koji Vam je najmanji, a koji najveći izrađeni predmet i možete li izdvojiti neki od njih kao najdraži?

Ne bih mogao izdvojiti nijedan kao najdraži. Svi su mi podjednako dragi. Najmanji izrađen mi je brodić *Viking*, koji može stati u fildžan za kavu, dok mi je najmanja minijatura brodića izrađena na koštici od badema. Najveći izrađen brod mi je veličine preko dva metra i on na žalost nije mogao stati u izložbeni prostor. Radi se o talijanskom brodu iz 15. stoljeća koji nosi naziv *La Piccola*. Nadam se da će se uskoro stvoriti uvjeti, najbolje bi bilo na otvorenom, kako bih i njega mogao prikazati široj javnosti.

S. Darabašić

Svečanu svetu misu predvodio je velečasni József Leiszt

Odi u crkvu i:

Ne boj se!

Kada sam nedavno (2. srpnja 2017.) u povodu otvorenja zakoraknuo u prostor novoizgrađene crkve u Radanovcu, doslovce ispunjenu vjernicima i njihovim gostima, istom su mi se nametnula razmišljanja o stanovitim pojedinostima i razmatranja njihova mjesta u složenim procesima i cjelinama, koja se tek trebaju očitovati

Malo tko razmišlja o tome koja se zapovijed najviše puta ponavlja u Bibliji? Nije »Primite milost«. Nije: »Ne sagriješiti« ... Već: »Ne boj se!«.

Strah - čovjekov suputnik

Zašto je tomu tako? Zato što je strah doživotni i možda naj snažniji čovjekov suputnik i moćni pokretač. Kako ujutro otvorimo oči, tako mu krećemo u susret, hrlimo, pače trčimo! On je naša trajna zaporka za sve brave. Univerzalni *password*! Jednako pred lažima i grijehom, kao i pred iskrenom vjerom da bismo mogli postati Čovjekom! On nas oblikuje, jednima daje, a drugima uskraćuje – pamet i mudrost.

Kada sam nedavno (2. srpnja 2017.) u povodu otvorenja zakoraknuo u prostor novoizgrađene crkve u Radanovcu, doslovce

ispunjenu vjernicima i njihovim gostima, istom su mi se nametnula razmišljanja o stanovitim pojedinostima i razmatranja njihova mjesta u složenim procesima i cjelinama, koja se tek trebaju očitovati

Ugledavši ondje portret **Karola Józefa Wojtyły**, sada već sv. **Ivana Pavla II.** istom sam se počeo prisjećati pojedinosti one njegove glasovite misli i poruke – u kojoj gotovo proročki upozorava na opasnost od strahota što će se nažalost doista zbiti i objelodaniti devedesetih godina – kada će se uistinu, i sama Crkva naći pred težinom izazova poput onih iz doba Ćirila i Metoda.

Čin nove interkulturacije

Obraćajući se u tom kontekstu Papinskom vijeću za kulturu Vatikana, 13. siječnja 1986., Wojtyła zahtijeva od njih hrabrost i domišljatost budući da je svijet uvelike pretrpio već mnoge društvene i kulturne preobrazbe, previranja, bolne nemire, ratove i strahote, među ostalim i radi ideoloških i vjerskih razloga, te da je svijet uoči novih porođajnih boli i muka dužan ponuditi postojaniji i čvršći, ali etički dovoljno prostran prostor za sve ljude i njihove kulture.

Dolazeći na otvorenje crkve vjernika Radanovca i okolice, izgrađenu za pet godina, nisam ni slutio u kojoj mjeri će se i s toga mjesta između voćnjaka, svježih pasišta i gustih kosišta djeteline, nadomak, nedalekih šuma, pokazati golem razmjer toga još neurađena posla – u procesu nove evangelizacije suvremenog svijeta, i činom nove interkulturacije, bez presedana koja bi svi trebala uvećati šanse. Uostalom, Crkva je oduvijek nužno bivala i amfiteatrom, razgoneći naše strahove. Stoga: »Ne boj se!« ni pred sekularnom Europom.

Milovan Miković

Biće, identitet i jezik – nasadi su kulture

Priznanja publike, znalaca i stručne kritike za ostvarene scenske umjetničke rezultate, s razlogom su se sretno i nepovratno zbivala već od samih početaka, tijekom prvih deset godina profesionalnog teatarskog djelovanja subotičkog Hrvatskog narodnog kazališta, kolikogod su se, unaokolo, na mahove, i ne bez dramatičnih odsjeva smjenjivala na lokalnom, zemaljskom pa i općem planu, nebrojena zbivanja, od kojih su se neka našla i na daskama što, doslovce, život znače, među onih prvih stotinu ovdje postavljenih predstava, dobro primljenih – a prigodom gostovanja u drugim kulturnim središtima – čime su stvaratelji i ova podneblja svjedočili u korist presudna značaja kulture i njezina dalekosežna domašaja. Napose ako tomu pridodamo i repertoar subotičke Muzičke grane, kasnije Opere s baletom, što ga donosimo u ovom nastavku (V: okvir).

Govor sa scene – oslobađa govor svakodnevice

Čovjek je biće kulture, među ostalim jer je ponesen pa i opsjednut neutaživom žudnjom za traganjem i potrebom za promjenom. Stoga on nije samo biće duha, već i izraz osobna, te prepoznatljiva kolektivnoga identiteta. Njegov sukreator, budući da je podložan i promjenama. Kada kultura ne bi bila tako određena, čovjek se, jamačno, ne bi razlikovao od drugih živih vrsta. Kultura, međutim, nije samo izraz čovjekova duhovnog određenja i njegova identiteta; ona je nerazdvojni dio preduvjeta svakoga stvaralaštva i kao takva osnovica je za novo i drukčije. Štoviše, samo je biće koje posjeduje obrazac kulture, te paradigme što se bez prestanka troši, kruni, predmnijeva i traži zamjenu, raspolaže sviješću o nužnosti mijene, dok promatra neprekinuti nastanak i rađanje novog i različitog, a u konačnici – sposobnošću stvaralaštva. Utoliko je kultura nezamjenjivi čimbenik u procesu oslobađanja, čovjekove slobode općenito. I nije bez značaja što, primjerice, iz prošlosti jezika i književnosti odabiremo za budućnost i opstanak na kazališnoj sceni. Kao što neće biti dovoljno ako se oslanjamo samo na »naše« povijesno ovjerovljene artefakte kulture, identiteta, jezikoslovlja, obrazovanja, odgoja, pjesništva, književnosti i dr. umjetnosti kako se ne bi dogodilo da sami sebi postavimo »okove«, kako je to zapazio ugledni mađarski književnik **László Végel**, upozoravajući na opasnost od manjinske sklonosti samodovoljnosti i samogetoizacije [Hrvatska riječ, 11. studenoga 2016.], budući da se učinkovitost kulturne politike ne vrednuje samo prema očekivanim rezultatima viđenim iz kuta današnjice, već i prema trajnim plodovima koje ostavlja za sobom.

Primjerice u povodu dobro promišljenog i pravodobnog uvođenja u repertoar subotičkog HNK, djela pisanih trima hrvatskim

Jelka Šokčević Asić, Lajos Santa Pusta, Giza Vuković, Radojka Đurkin i Ljuba Teodorović – Ivo Tijardović *Mala Floramy*, sezona 1950/51.

narječjima, ili u gdjekojem govoru (recimo onom najraširenijem, dubrovačkom), odnosno dijalektnom izričaju (ponajviše šokačkom i bunjevačkom ikavicom), što ga je odlučno provela uprava novoosnovanog subotičkog kazališta o čemu je gotovo »proročki« govorio njegov lektor prof. **Stjepan Bartolović** tekstom *Kazalište i književni jezik* [Naša pozornica, 3-4. 1952./53.]:

Čvrstina sraza pokreta, igre, glasa i glazbe

U prvom desetljeću u Muzičkoj grani, kasnije Opere s baletom premijerno je izvedena 21 opereta ili opera:

1. MÉZESKALÁCS, **Edmond Tamás** i **A. Szirmai**, 2. MALA FLORAMY **Ive Tijardovića**, 3. LEÁNYVÁSÁR, **Miksa Bródy** i **F. Martos**, 4. MADAME BUTTERFLY, **Giacomo Puccini**, 5. MÁGNÁS MISKA, **Károly Bakonyi** i **A. Szirmai**, 6. SILVA, **Leo Stein** i **Imre Kálmán**, 7. MORANA, **A. Muradbegović** i **Ivo Tijardović**, 8. MARICA GRÓFNŐ, **Imre Kálmán**, 9. PRODANA NEVJESTA, **Karl Sabina** i **B. Smetana**, 10. NIKOLA ŠUBIĆ ZRINSKI, **Hugo Badalić** i **Ivan Zajc**, 11. HÁROM A KISLÁNY, **Franz Schubert**, 12. TRAVIATA, **F. M. Piave** i **Giuseppe Verdi**, 13. Baletski divertisman, 14. DUŽIJANCA, **Josip Andrić**, 15. CAVALLERIA RUSTICANA, **Pietro Mascagni**, 16. JÁNOS VITÉZ, **K. Bakonyi** i **Kacsóh Pongrácz**, 17. TOSCA, **Giacomo Puccini**, 18. CARMEN, **Georges Bizet**, 19. DOGAĐAJ U LUCI, dr. **Drago Rubin** i **Milan Asić**, 20. BAJAZZO, **Ruggero Leoncavallo**, 21. ZEMLJA SMJEŠKA, **Franz Lehar**.

Dodajmo: U razdoblju postojanja Muzičke grane, odnosno subotičke Opere i baleta, uz sve više premijerno postavljenih komada, priređen je veliki broj koncerata – samostalno ili u suradnji s Muzičkom školom, na kojima su nastupili domicilni i glazbenici iz drugih gradova i inozemstva.

Zašto glazba i ples »odjednom i preko noći« postaju važni (i prije no što **Ljubiša Ristić** i **Nada Kokotović** zaposjednu subotičko kazalište)? Mladi glumci najbolje znaju kako je komunikacija puno više od pokušaja (raz)govora s publikom kako bi na najbolji mogući način iskazali ono što žele. Utoliko im od »previjanih scenskih lisaca« valja što prije naučiti kako ovladati cjelokupnim prostorom scene, u pravi čas biti vidljiv i prisutan, optimalno koristeći vlastiti glas i pokrete a da se pri tom ostane u skladu sa sobom i likom koji se tumači, te drugim vještinama.

Vlakovi iz sjećanja

Iako se danas rijetko vozimo njima, kod mnogih od nas vlakovi su ostali u duši i u najljepšim sjećanjima. Mnoge generacije sončanskih srednjoškolaca i studenata putovale su njima u Apatin, Sombor, Suboticu, Novi Sad, Osijek, Zagreb, uposlenicima u bližim i daljim gradovima bili su najsigurnije i najjeftinije sredstvo za prijevoz na posao i s posla. Fotografija vlaka iz šezdesetih godina prošloga stoljeća, snimljena u polju između Sonte i Prigrevice, slučajno je dospjela u ruke šezdesetdvogodišnjeg Sončanina **Ivana Đanića**, a danas ima počasno mjesto u njegovom starom obiteljskom albumu.

Putovanje vlakom

»U djetinjim danima sa svojim društvom sam se često igrao kauboja i indijanaca u Jarošu, dijelu atara odmah iza sela. Tu su zemljište presijecali jedan od odvodnih kanala i nasip s prugom Sonta – Bogojevo. Idealno mjesto za nas, djecu punu mašte. Odrastali smo u sirotinji, nismo imali čuda tehnike kojima se igraju današnji mališani, pa su nam međusobna druženja i vrlo raznolike igre ispunjavali dan. I, za razliku od današnje djece, kojoj je često dosadno, nama je dan uvijek bio prekratak. Vlakovi su na toj relaciji često prolazili, bili su za nas nešto vrlo mistično. Brektale su teške lokomotive s teretnim kompozicijama, a kad bi prolazili putnički, prekidal i bismo igru i mahali. Našoj sreći ne bi bilo kraja kad bismo uočili kako netko od putnika otpozdravlja«, s osmijehom se prisjeća Ivan.

Djetinji dani su prohujali, na dalje školovanje je pošao u Sombor. U naredne tri godine svakodnevno je putovao vlakom na relaciji Sonta – Prigrevica – Sombor ili Sonta – Apatin – Sombor.

»Volio sam putovati vlakom, želja iz djetinjih dana mi se ispunila. Za nas, dječarce u pubertetu, to je bilo pitanje statu-

sa, osobito u vrijeme prvog razreda. Bili smo u nekom procjepu, otimali smo se od djetinjstva, ali još uvijek nismo zagazili u znanost. Tijekom prve godine srednje, u druženju s godinu-dvije mlađom djecom pričali bismo im o izmišljenim avanturama iz vlakova, jer oni su još uvijek za njih bili mistični, a mi smo tako pothranjivali svoju taštinu.

Lijepa sjećanja

Nismo tada izlazili u selo već u trinaestoj-četnaestoj godini poput današnje mlađarije. S izlascima bismo započinjali u sedamnaestoj-osamnaestoj. Tih pola sata, koliko je trajala vožnja od Sonte do Sombora, uz pola sata u povratku, za nas su bili komadić nekakvog života iz mašte. Tu smo bili nešto što nismo bili u realnom životu. Neki od nas su se kartali, neki su s knjigom u ruci pokušavali nadoknaditi propušteno u učenju, neki su čak i pisali domaće zadaće. Bilo je i onih koji bi se jednostavno zagledali kroz prozor i valjda maštali. Nikada neću zaboraviti i jednu zgodu, koja me je pratila kroz sve tri godine izučavanja zanata. Nisam volio učenje općenito, osim stručnih predmeta. Lektire su mi bile bolna točka, čitanje je za mene bilo gubljenje vremena. No, imao sam jednoga susjeda, mogu reći i danas velikog prijatelja, koji bi mi u tih pola sata izdiktirao sve što je trebalo napisati o pročitanoj. Znam da je uvijek puno čitao, a znao je često i nama napisati koji stih, s kojim bismo kasnije pokušavali proći kod djevojaka. Vrijeme je pokazalo da to baš i nije bilo slučajno, danas mu je pisanje i kruh i hrana za dušu«, uz sada već glasan smijeh priča Ivan.

Kako već biva, do ove fotografije Đanić je došao posve slučajno.

»Ovu snimku napravio je veliki zaljubljenik u fotografiju **Ivan Gladić Slikika**. Jednom zgodom, mislim da sam bio pri kraju izučavanja zanata, nešto sam radio kod njega u kući. Kad smo bili gotovi s poslom, pitao me jel bih volio vidjeti kako nastaju fotografije. S oduševljenjem sam to prihvatio, a ovo je bila jedna od njih i kad se osušila, dao mi ju je, govoreći da će mi u ozbiljnim godinama biti lijepa uspomena na školske dane i putovanja vlakom. I eto, nije se prevario. Vlakovima se putovalo masovno, a i danas mnogi moji prijatelji žale za tim sredstvom prijevoza. Iz Sonte smo mogli putovati na sve strane, mrežom pruga bila je povezana, uz usputna presjedanja, doslovno s cijelom Europom. Imali smo izravne vlakove za Suboticu, Novi Sad, Zagreb, Sarajevo, Karđeljevo, putovalo se masovno i jeftino. Mnoge pruge su ukinute, neke demontirane, a neke, danas korodiranih tračnica, istruljelih pragova i zarasle u korov, beskorisne. Godinama, i voljom politike, od ovog najjeftinijeg vida prijevoza i za robu i za putnike, ostala su samo lijepa sjećanja. Željeznička stanica u Sonti danas je zaključana, a vlakovi vrlo rijetki«, završava priču Ivan Đanić.

Ivan Andrašić

Počele prijave za X. Etno kamp

Etno kamp Hrvatske čitaonice od 21. kolovoza

Ovoga ljeta roditelji mogu odahnuti, jer će im djeca tijekom ferija biti dobro organizirana. Cres, Prvič, Novi Vinodolski, Ljetni oratorij, *Djeca u Dužijanci*, brojne seoske dužijance, nekoliko gošćenja, tu je i mamin i tatin godišnji te na koncu ljetnih praznika ono što svi s nestrpljenjem očekuju – Etno kamp Hrvatske čitaonice. Dovoljno aktivnosti da nikome ne bude dosadno, da ne bude sam ili tužan. Doznajemo da su pripreme za deseti Etno kamp već uveliko počele i da će naravno biti poseban. A kakav bi drugačije bio? Veliki broj volontera radioničara se potrudio da svojom idejom i prisustvom doprinese da i ovogodišnji kamp bude na zavidnoj razini. Tek da vas zagolicamo, evo nekoliko informacija koje smo uspjeli »prokrijumčariti«:

Kamp će biti od 21. do 25. kolovoza.

Kažu da će pravi hit u manualnim radionicama sigurno biti šlingovanje. Da, da, dobro ste pročitali... učit će se ta stara lijepa vještina i već se radujemo uradcima koji će nastati.

U kuharskoj radionici se priprema prava poslastica. Ne smijem reći naziv jela, ali ću ga opisati a vi ćete vjerujem već znati o čemu se radi. Ovo jelo može biti na čorbu i s pekmezom, kühamo ga srijedom ili petkom, kada ne jedemo meso, u njega

ide krumpir i pravi se u obliku kuglica... ne smijem više otkrivati, ali znam da već znate što ćete kuhati u kampu.

Čujem da će izlet biti odličan, ići će se na Čikeriju.

I ove godine bit će plesa, modernog i tradicijskog, kao i pjevanja.

Za igrice će biti zadužena ekipa iz oratorija, znam da vam se to sviđa.

Predviđen je, kao i do sada, duhovni program (misa, pjevanje, molitva, radionica...)

Bit će na istom mjestu gdje i lane, u Domu DSHV-a, što će, vjerujem, mnogima odgovarati.

Kotizacija ostaje nepromijenjena, svega 1000 dinara po djetetu.

Kamp završava priredbom i prodajnom izložbom.

Ne treba baš sve otkrivati, stoga za sada ovoliko a kroz razgovor s drugarima možda procure i neke nove informacije.

Najvažnija informacija!

Počele su prijave djece. Požurite, jer je ograničen broj mjesta. Djeca osnovnoškolske dobi mogu se prijaviti na više načina:

putem telefona: 063-116-92-00 (Bernadica) ili 064-659-07-52 (Katarina)

putem e-maila: bernadica@gmail.com ili katarina.celikovic@gmail.com

a može i putem messenger ili vibera.

Rok za prijavu je 14. kolovoza 2017.

Vidimo se u Etno kampu!

Zeleno i plavo putovanje

Likovno-literarni natječaj 18+18, Iserlohn – Osijek

Godinama naša djeca sudjeluju na likovno-literarnom natječaju koji organiziraju **Ankica Karačić** i njezin suprug **Ante** iz Iserlohna u Njemačkoj. I ove godine im se pruža prilika, jer je raspisan novi likovno-literarni natječaj za učenike osnovnoškolske dobi na temu »Zeleno i plavo putovanje«.

Važne informacije:

Rok za slanje radova: 15. veljače 2018. godine

Likovni radovi

Tehnika: kombinirana tehnika, kolaž, boja, tuš, flomaster...

Format: A4

Svaki rad na poledini treba sadržavati sljedeće podatke:

- ime i prezime učenika

- razred

- adresu i naziv škole

- e-mail

- ime i prezime mentora

(Podaci na poledini trebaju biti ispisani čitko, velikim tiskanim slovima)

Radove slati na adresu:

Ankica i Ante Karačić, Stormstr. 3, 58640 Iserlohn, Deutschland

Literarni radovi

Radove treba slati na hrvatskom jeziku, a može i na ostalim jezicima (engleski, njemački, španjolski...)

Svaki rad treba sadržavati sljedeće podatke:

- ime i prezime učenika

- razred

- adresu i naziv škole

- ime i prezime mentora

Radove slati na adresu:

Jadranka Gradac - uprava@matica-hrvatska-ruhrgebiet.de

Natječaj i izložba likovnih i literarnih radova hrvatskih učenika iz cijeloga svijeta bit će održani u Njemačkoj i Hrvatskoj pod pokroviteljstvom Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, a u suradnji internetskog portala *Hrvatski glas Berlin*, Matice hrvatske za Ruhrsko područje, Mozaik Rim, Hrvatske nastave Hessen, Osnovne škole *Tin Ujević* iz Osijeka i Osnovne škole *Zadarski otoci*, Zadar.

Putujmo! Živimo! Mislamo! Čuvajmo!

Sljedeća destinacija – Prvić

Još jedna ljetna škola jezika, kulture i duhovnosti

Dok se neki pripremaju za kamp, neki se pripremaju za more. Koliko već sutra, put otoka Prvić krenut će jedna ekipa učenika hrvatskih odjela koji će u organizaciji Udruge *Naša djeca*, te HKU *Stopa* do 6. kolovoza boraviti u ljetnoj školi jezika, kulture i duhovnosti.

Šaljemo im pozdrave s Panonskog mora i očekujemo fotografije po povratku doma.

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com	U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.
Prodaje se apartman od 36 m ² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.	
Prodajem perjani jastuk 80x120 s odgovarajućom novom ručno šivanom salvetskom krevetnom (dvije navlake za jastuk i dvije navlake za jorgan). Cijena po dogovoru. Tel.: 060 5402733.	Starija kuća (4 sobe, ručiona, 2 kupaone, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupaona) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.
Prodajem stroj šivače marke Bagat s ormančićem, visoki sjaj, orahovina. Tel.: 069 2887213.	Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m ² , topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.
Prodajem ručno štrikači stroj Empisal skoro nov – stolni. Kata-rina Turkal. 025 5742 136.	Prodaje se stan na Radijalcu od 52 m ² . Tel.: 069 2887213.
Izdajem garsonjeru u Zemunu. Povoljno za dva člaka ili studen-ta. Lokacija Zemun. Tel.: 011 3077036.	Uzimam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 metar po jutru. Tel.: 064 305 1488
Prodaje se drvena vaga s tegovima, ojačana željezom. Mjeri do 500 kg. U Subotici. Tel.: 064 3910112.	Povoljno prodajem protočni bojler s 4 grejača od 24 kilovata i limene radijatore s 200 rebara različitih dimenzija. Tel.: 062 8687964.
Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel.: 062 1941729.	Prodaje se veći i manji (skoro ne-korišten) trajno žareći štednjak. Tel.: 024 528682.
Tražim ozbiljnu žensku osobu za dvorbu bračnog para u Svetozar Mileticu za nekretninu. Tel.: 00385 32832310	Prodaje se dvosobna kuća u nizu kod Šibenika 65m ² , cijena 50.000. Kontakt telefon 064-11-31-287.

POGLED S TRIBINA Povratak

Nakon kratke ljetne stanke nogomet se ponovno vraća na velika medijska vrata. A kako i ne bi. Ipak je to, mora se priznati, najveći i najjači svjetski sport. Ma što tko mislio o tome...

Prva hrvatska nogometna liga upisala je već dva odigrana kola, a pogled na ligašku tablicu već sada jasno reflektira već dobro znanu situaciju. *Dinamo* i *Rijeka* su ponovno vodeći, Hajduk počinje zaostajati, a začelje je rezervirano za *Cibaliu*. Sve preslikano iz prošle sezone. Samo što će ove godine *Dinamo* učiniti sve kako bi povratio šampionski naslov i konačno zaustavio Riječane.

Usporedo s početkom nove nogometne sezone počela su i europska kvalifikacijska natjecanja za mjesta u Ligi prvaka i Ligi Europe.

Svi hrvatski predstavnici su preskočili prvu prepreku i sada ih očekuju znatno teže zadatke. Ponajprije prvaka *Rijeku*, koju u 3. kolu Lige prvaka očekuje duel protiv *Salzburga*. Bit će to prvi pravi test

za momčad trenera **Keka** i stvarne mogućnosti šampionske generacije s Kantride (Ruževica – zamjenski stadion).

U kvalifikacijama za Ligu Europe startat će i *Dinamo* (nositelj), a protivnik je norveški *Odd*, pa će to, također, biti svojevrsna euro generalka modrih koje odnedavno predvodi **Mario Cvitanović**.

Hajduk, pred praznim Poljudom (kazna zbog navijačkih ispada) očekuje dvoboj protiv danskog *Brondbya* i vidjet ćemo koliko su realni dometi ove generacije *majstora* s mora.

Konačno, *Osijek* će ipak imati najtežu zadaću u predstojećoj rundi kvalifikacija za plasman u skupine Europske lige. Velikan svjetskog nizozemskog nogometa PSV iz Eindhovena bit će velika prepreka momčadi iz Gradskog vrta.

Ali, bez obzira na protivnike, bili oni jaki ili slabiji (na papiru) početak nove euro sezone pokazao je kako zbilja više nema lakih rivala. Škotski *Glasgow Rangers* i turski *Galatasaray* već su to iskusili na svojim plećima, oprostivši se od daljnjeg natjecanja već u prvoj, odnosno drugoj rundi.

M. D.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* VAŽI DO 1.8.2017.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.
Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218;
e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internet

već od
649 din

TIPPNET
SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555765
WWW.TIPPNET.RS

Nenad Pavković, ronjenje

SVIJET nakon udaha

Nenad Pavković, član KPA *Spartak* iz Subotice, je na održanom Europskom prvenstvu u Italiji, u Cagliariu, oborio državni rekord u dinamičkoj apnei, preronivši 156,66 metara. Kao junior na seniorskom natjecanju, Pavković je bio jedan od 110 natjecatelja od 15 nacionalnih timova koji su nastupili na ovom natjecanju.

»Bilo je to sjajno natjecanje, mnogo vrhunskih ronilaca, svjetskih rekordera i rezultata na jednom mjestu i odlično petodnevno iskustvo. Nakon oborenog nacionalnog rekorda, bilo bi smiješno reći da je moglo bolje, ali spremam se za još bolje rezultate«, kaže Pavković.

Ronjenje na dah

Obarati rekorde, micati granice i trenirati ovakav ekstreman sport nije lako. Nenad Pavković je u ronjenju od malih nogu, ali je ronjenje »uspjelo« pridobiti njegovu pažnju tek prije nekoliko godina.

»U ronjenju sam od rođenja. Tata je uvijek bio ronilac, s tim da se on bazira na ronjenju s bocom, a ja na dah. Trenirao sam razne sportove, a najviše sam se zadržao u nogometu. Uz tatu sam završio tečaj ronjenja, ali sam u svijet ronjenja i natjecanja ušao tek 2011. godine i to potpuno neplanski kad me je tata pozvao da gledam neko natjecanje jer se nitko od klupskih natjecatelja nije pojavio. Pitao me je da nastupim za klub kako bismo imali predstavnika i od tada nisam prestajao s treninzima. Tada sam preronio 50 metara, dobio žuti karton jer nisam znao način izrona ali sam se zaljubio u ronjenje. Ulazio sam polako u taj svijet, pokušavao, trenirao, pomicao svoje uspjehe. Godine 2014. upoznajem **Branka Petrovića**, vrhunskog ronioca i od 2015. godine počinjem trenirati u smjernicama i treninzima koje mi on zadaje.«

Nenad je jedan od aktivnijih članova KPA *Spartak* i često se u klubu angažira i kao neslužbeni pomoćni trener tako što pomaže novim članovima, zadaje im treninge i dijeli s njima iskustva. Tempo treniranja nije ni malo lak i u priči o treninzima Pavković ističe da ima dosta odricanja.

»Mnogi prijatelji, ali i neki sportaši, ne mogu shvatiti zašto imam brži napredak, ali ja zaista puno treniram i dosta propuštam u smislu da ne izlazim i nisam aktualan na svim vršnjačkim događanjima. Na treninzima u vodi mi pomaže Branko Petrović. Na suhom treniram sa **Stefanom Stojkovićem**, a **Suzana Suknović** mi pomaže oko smiravanja i s njom radim jogu. Jogu radim vikendom, jer preko tjedna nemam vremena. Vozim i bicikl, jer je dobar za trening nogu za mono peraja. Sve u svemu, treniram po tri-četiri puta dnevno, što je nekad od 6 do 8 sati. Tjedan mi je kao dan za odmor ali i tada treniram, s tim da su treninzi manjeg intenziteta. Dosta radim i kod kuće, šetam u apneji ili meditiram.«

Ronjenje je sport s mnogo natjecateljskih disciplina. Discipline u kojima se Nenad natječe su statička apnea, dinamička apnea bez peraja, dinamička apnea s monopereajama i sa stereopereajama.

»Probao sam roniti i u dubinu, ali se moji roditelji strogo protive tome. Volio bih sljedeće godine otići na svjetsko natjecanje u dubinskom ronjenju, jer bi 2024. godine ronjenje moglo postati

olimpijski sport i to prvo u dubinskim disciplinama, a ja, kao i svaki sportaš, sanjam o sudjelovanju na *Olimpijadi*.«

Udahni, spakiraj i zaroni

»Prvi sam u dvije discipline, nekad i u trećoj. Moj najznačajniji prvi datum je 15. listopada 2016. godine, kada sam prvi put oborio državni rekord. Bilo je to na natjecanju u Subotici, dinamika s monopereajama, a preronio sam 161,5 metar. Prethodno sam nekoliko puta bio prvi na raznim natjecanjima, ali mi je ovo posebno drag rezultat, natjecanje i rekord. Drugi državni rekord sam oborio sad na Europskom prvenstvu u Italiji, a što se tiče ostalih brojki u statičkoj apnei sam stigao do 6 minuta i 13 sekundi, a u dinamičkoj apnei bez peraja do 125 metara. Zadovoljan sam«, dodao je Pavković i naglasio da su njegovi sportski napori usmjereni na obaranje svjetskog rekorda.

»Svi treninzi, napori i želje su usmjereni na obaranje svjetskog rekorda u dinamičkoj apnei s monopereajama u otvorenoj vodi. To je zakazano za rujan i bit će organizirano na jezeru u Bačkoj Topoli, a u organizaciji sudjeluju KPA *Spartak*, SOPAS, SPAV i Podvodni istraživači *Iskra* iz Pobjede. Najavio sam 205 metara i to je to. Ja to mogu i za to sad treniram. Svjetski rekord bi mi osigurao i stipendiju, a samim tim i veći fokus na treninge i rezultate.«

Kada priča o dugoročnim ciljevima, kroz smijeh se sjeća kako je uvijek volio biti najbolji u onome što radi i uvijek je davao maksimum, a u ronjenju na dah kaže da mu je cilj da svi rekordi budu njegovi. »Baš svi rekordi, osim u statici. Statika nije za mene«, kaže Pavković.

Gorana Koporan

Hrvatske svjetske igre

Rekordan broj natjecatelja

Hrvatske svjetske igre završene su proteklog vikenda. Na ove, četvrte po redu Igre, stigao je rekordan broj natjecatelja iz 31 zemlje svijeta, njih 1200, a kojima se pridružilo i 150 mladih iz Hrvatske. HSI, koje predstavljaju amatersko sportsko natjecanje Hrvata i njihovih potomaka, postale su više od pukog sportskog natjecanja. Borba za rezultat i natjecanje ovdje je u drugom planu, a druženje domovinske i iseljene mladeži jedan je od najvažnijih ciljeva ove manifestacije. Najviše natjecatelja stiglo je iz BiH, najmanje iz Tanzanije i Brazila. Njemački, engleski, španjolski, talijanski, francuski, portugalski... različiti su jezici koji su se mogli čuti u Studentskom domu *Stjepan Radić* u Zagrebu gdje su sudionici bili smješteni. Svoje predstavnike imala je i Srbija, kao i prethodna tri puta.

Iako u znatno manjem broju, uslijed nedostatka financijskih sredstva i organizacije, ekipa na čelu s koordinaticom **Anitom Žanić**, sastavljena od natjecatelja mahom iz Srijema, uspjela je ostvariti i zapažene rezultate. Skupina od nekoliko igrača natjecala se u malom nogometu. U skupini je naša momčad najprije pobijedila reprezentaciju Italije rezultatom 10:0, zatim Rumunjsku 3:1 i SAD rezultatom 6:3. U polufinalu je naša ekipa svladana od reprezentacije BiH rezultatom 0:2. Nakon toga je uslijedila borba za treće mjesto, gdje je ponovno svladana Rumunjska, ovoga puta rezultatom 2:0, a naša reprezentacija osvojila je prvu medalju. Konačni poredak: 1. mjesto BiH, 2. Crna Gora, 3. Srbija. Završnog dana, 22. lipnja, održan je kros na Bundeku. Nogometaš iz Srbije **Mijo Erceg** natjecao se u krosu i tu je Srbiji donio još jednu brončanu medalju u konkurenciji veterana. Iako u znatno manjem broju, reprezentacija Hrvata iz Srbije pozdravljena je velikim ovacijama.

Glavni »krivac« za ovaj veliki pothvat okupljanja Hrvata izvan domovine je Hrvatski svjetski kongres u suradnji s Državnim uredom za Hrvate izvan domovine, a pod visokim pokroviteljstvom predsjednice Hrvatske **Kolinde Grabar-Kitarović**. Za sudionike je bio organiziran i Dan otvorenih vrata kod predsjednice kao i odlazak na utakmicu *Dinamo – Cibalia*. Prema riječima organizatora iduće Igre će biti jubilarne, pa će to biti i posebna manifestacija gdje svakako očekuju još veći broj mladih, čija je želja da se piše i priča o krasnom zajedništvu, jer ima i onih koji su na Igre došli i ostali u Hrvatskoj, kao i onih koji su se tu zaljubili. Kada su natjecanja u pitanju gubitnika nema, nisu važni kilometri i sekunde, zajedništvo nas sve čini dobitnicima, kao što i sam slogan Igara kaže: »Jedno je srce, jedna je Hrvatska!«

Anita Žanić

Tradicionalne utrke *Dužijanica 2017.*

U organizaciji Konjičkog kluba *Bačka* u Subotici će u subotu i nedjelju, 29. i 30. srpnja, biti održan tradicionalni konjički kasački program pod nazivom *Dužijanica 2017*. Riječ je o čuvenim konjičkim kasačkim utrkama kojima se KK

Bačka, još od 1968. godine, priključuje obilježavanju završetka žetvenih radova.

Od 1968. godine utrke za *Dužijancu* su izrasle u jedan od najvažnijih događaja u konjičkom kasačkom sportu, pa se i danas ovaj trkački dan smatra za jedan od najkvalitetnijih u Srbiji. Redovno sudjeluju najbolja grla iz Srbije, domaćeg i inozemnog odgoja, a kako ističu u KK *Bačka*, i ove godine se očekuje nastup kasača iz Mađarske i Slovenije, odakle tradicionalno dolaze i gosti i sudionici.

Bogat trkački program će biti podijeljen u dva dana. U subotu, 29. srpnja, trkački program počinje u 15 sati, a stazom subotičkog Hipodroma prodefilirat će kasači u šest jednoprežnih i jednoj dvoprežnoj kasačkoj utrci. Najkvalitetnija grla nastupaju u nedjelju, a program počinje u 14 sati. Najzanimljivije će svakako biti utrke posvećene samoj *Dužijanci*. Kao i ranijih godina, trčat će se dvije kvalifikacijske utrke, a po četiri najbolje plasirana grla idu u finale, u kojem će pasti i konačna odluka o pobjedniku. Također, u ovisnosti o broju grla u kvalifikacijama, moguće je da će biti održana i utrka »utješnog finala«.

Uz same utrke, u KK *Bačka* pripremaju i propratni program, kroz svečano otvorenje, defile sudionika, fijakera, jahača i mažoretkinja, dok je protokolom predviđeno da vozači finalne utrke budu predstavljeni publici vozeći se *oldtimer* automobilima.

Uz poziv svim ljubiteljima kasačkih utrka da budu dio ovogodišnje *Dužijance*, iz KK *Bačka* poručuju da su ponosni što su i ove godine dio organizacije značajne manifestacije, te da će i ove godine opravdati povjerenje ljubitelja kasačkog sporta, samih natjecatelja i mnogobrojnih gledatelja koji su svakako dobrodošli.

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTEJU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Investitor: A.D. IMLEK Beograd, Industrijsko naselje br. 66, Beograd podnio je Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: »Skladište ulja i maziva« zaveden pod brojem IV-08/I-501-260/2017, a koji se planira na katastarskoj parceli 36153/1 KO Donji grad, Ulica Tolminska br. 10 (46.064402^o, 19.686247^o).

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, može se obaviti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129), svakog radnog dana od 8 do 14 sati.

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronički na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

Nora Trklja, trkačica i promotorka *Subotičkog polumaratona*

DRŽAVNA rekorderka na 50 km

ma preko 42 km«, navodi ona i dodaje da trči četiri puta tjedno, a dva puta tjedno radi vježbe snage, kao i *plank* vježbe izdržljivosti.

Uspješna fizičarka

Iako Trklja kaže da svaki maraton ima svoju priču, posebnu i za sada najdražu priču nosi joj nedavno istrčan maraton na Tajlandu u Bangkoku, gdje je bila članica elitnog tima trkača. Ovom prigrdom je imala priliku družiti se s veoma brzim trkačima iz Amerike, Kenije, Etiopije, Meksika, Japana, Velike Britanije.... U naredim godinama Trklja planira trčati na maratonima u New Yorku, Londonu i u Berlinu.

Kako kaže, zahvaljujući trčanju upoznala je mnogo ljudi, dobila nove prijatelje i novu pokretačku energiju. Za Trklju najljepši dio svoga trčanja, koje i dalje zove rekreativno, jesu nova poznanstva i putovanja. Kaže da je mnogo zanimljivije biti turist trkač, nego samo turist.

»Trkač vidi i osjeti mnogo više od običnog turista, čak i ako ne trči utrku u nekom gradu, uvijek tijekom svojih treninga zaviri po mjestima do kojih obični turisti ne dođu. Gdje god idem, u mom koferu su tenisice i oprema, tako da čak i kada imam minimalno vremena uspijem obići grad. Pronašla sam u trčanju relaksaciju, uživanje, zadovoljstvo... a efekti su svakako bili i bolje raspoloženje, dobar izgled, više energije u svakodnevnom životu«, kaže ona.

Trklja je studentica doktorskih studija fizike u Beogradu. Uposlena je na fakultetu kao istraživač, a radi i u nastavi sa studentima. Također sudjeluje u raznim aktivnostima vezanim za fiziku – sastavlja zadatke za natjecanja, angažirana je u radu Društva fizičara Srbije na raznim projektima...

»Općenito, takva sam da se uvijek volim zatrpiti poslom i to mi, za sada, godi...«, kaže ona i dodaje da je trčanje ono što je pokreće u svakodnevnom životu.

J. Dulić Bako

Trkačica **Nora Trklja** jedna je od dviju promotorki *Subotičkog polumaratona* koji će biti održan u rujnu. Ova Subotičanka koja živi u Beogradu posljednje tri godine zaista je osvojila mnogo pokala i često stajala na postolju. Rezultati na koje je najponosnija su prvo mjesto na Državnom prvenstvu na 50 km 2017. (Palić), obaranje državnog rekorda i plasman na Svjetsko prvenstvo na 50 km, drugo mjesto na Državnom prvenstvu u polumaratonu 2016. (Apatin) i drugo mjesto na Državnom prvenstvu u maratonu 2016. (Novi Sad).

Trklja je članica atletskog kluba *Crvena zvezda*.

Razvijenost svih mišića

Trkljina priča s trčanjem počela je na moru, pri kraju srednje škole. Kako kaže, neopisivo zadovoljstvo joj je pričinjavalo jutarnje trčanje uz more i pogled na izlazak Sunca. Mama joj se bavila atletikom u mladosti i ona ju je posavetovala kako treba disati i kako pravilno gaziti i, kako kaže Trklja, to je bilo to. S trčanjem je nastavila rekreativno i po odlasku na studije, a svoj prvi polumaraton istrčala je na trećoj godini fakulteta.

»Prije nekoliko godina otkrila sam da u našoj zemlji i okolini postoji veliki broj utrka, mnogo ljudi koji trče druže se i izazivaju sami sebe stajući na startnu crtu. Postalo mi je zanimljivo da što bolje upoznam svoje tijelo i natjeram ga da pruža sve više na stazi. Upoznala sam mnogo dobrih trkača i dragih ljudi, a jedan od njih me je i odveo u priču trčanja od 42,2 km, odlučivši da me prijavi na moj prvi cijeli maraton – Noćni maraton 2015. godine na Sunčanom keju u Novom Sadu. Istrčala sam ga s lakoćom, osjećala sam se baš moćno na kraju utrke, osvojila prvo mjesto i dobila baš lijepu nagradu. Tada sam se zaljubila u maraton«, priča Trklja.

Ona kaže da je za trčanje važno imati jake mišiće nogu, ali i leđa, stomaka i ruku.

»Trčanje zahtijeva snagu i razvijenost svih mišića; cijelo tijelo mora podnijeti napore, pogotovo kada je riječ o maratonu i utrka-

»Polumaraton će Subotici donijeti novu energiju i predivan dan pun uspjeha i osmjeha. Nadam se i vjerujem da će *Subotički polumaraton* postati tradicija i da ću ga trčati još puno narednih godina. Pozivam sve ljude dobre volje da se aktiviraju i istrče barem utrku zadovoljstva, a ukoliko nisu u mugoćnosti, neka toga dana izađu kraj staze i podrže trkače, nama to mnogo znači... i pljesak i riječ podrške i osmjech«, kaže Trklja.

U NEKOLIKO SLIKA

Somborska Dužionica

Iz Ivković šora

Šta kast... lipo, borme

piše: Branko Ivković

E, čeljadi moja, niki dan sam se baš razveselio i provešelio. Šta kast, naćuo ja da će bit lipo priredba na Balažević salašu pa ko ajd da se i ja pojavim. Doduše, volim otić kad god se štogod izveđava, još su tamo očuvani običaji našeg svita, naše lipe nošnje, a i nameštaji nisu zaboravljeni već saćuvani i ošmirglani pa se sve sjaje kugod da se baš sad čeljad vrza po čistoj sobi, namišća na krevetima dunje i uzgljance s tušta perja pa sve bude poslagano do gredica, a navlake od bilog postava, pa išlingovani krajovi bilim šlingom kugod ruvo divojačko... Ta šta kast... lipo, borme. Sve je to bilo tako veselo, dica igrala i pivala u tri grupe, bilo je i gostivi, a oko bine tušta svita. Ja se obradovo da su nam se vratila ona stara lipo vrimena kad je svaki salaš imo po desetak i više dice, kad su se ljudi cinili i poštivali, živili složno jetrove i zauve, sve složno radili pod baćinom i naninom komandom, i borme napridovali. Baćo određivo, nakupilo se novaca dico, sad ćemo kupit komad zemlje pa nabit salaš najstarijem i tako redom. Eto tako su nastali naši šorovi, čeljadi moja. Franciskov šor, Kujundžićov šor, Hajnogin kraj, Džavin kraj i skoro svi drugi krajovi. Sad borme tog više nema. Sad se brat s bratom ne voli, na salašu jel u selu saćuvaj bože da će sin ostat s baćom na istom gruntu a kamol u istoj kući, u drugoj sobi. E, di ćemo dospit, jadna nam sudbina čeljadi moja, od ovog nauka i sadašnjeg adeta, ako je to opšte adet? Moram vam još ovo ispri-povidat: gledim ja tako tu mladež kad se iz daljine činilo mi se kugod iz atara počele čut gajde. Skoro mi suze trgle na oči, pala mi oma na pamet kuća mojeg dide i moj stričko Lazo, Bog da mu dušu prosti, on je znavo u nji svirat kadgod. Pravo mi bilo milo oko srca što se jeto i to održalo, što ima mlad gajdaš, bar jedan, a naućice i drugi samo ako se paštrili. Ima jedna pripovitka, kad su još bili atovi, to vam je bila nepoorana zemlja, kazli stari »na odmoru“ par lita, jedan gajdaš, valjdar su i onda bili ritki, se pogodio svirat u dvoji svatovi. On nije dobro izračuno, pa se trevili u isti dan, a on šta će već svira, svira, pa onda zabavi čeljad, i dok se oni čime drugim zanimaje, otrče priko ata pa odsvira koje kolo u oni drugi svatovi, tako do ujtru trčo, siroma. Doduše, onda još nije bilo ovi pivaljka i ovi pisama kojikaki cajki od dvi note već se samo kola svirala i igrala. I posli je bilo uncušaga, divanio mi moj rođo da su se oni pogodili svirat svatove o svom kostu. Gazda bio, veli, nika cicija pa oni lipo poneli od kuće suvu ranu. Kad došli pođani posli ponoći, a svirci od mlade onda sviraju, pa se lipo raspakovali, kruva, opaprene debele slanine, crnog luka što veće glave, jedan još dono i ćupicu s kiselnom koju je prošvercovo na jedni aptikama ispod sica, povadili brice i idu... Pođani se smiju, sve se zacinili, a gazda u zemlju potonio. Posli veli da nije mislio da će taki huncušag opraviti i debelo njim priplatio svirku. Ju, idem poslom.

Bać Ivin štodir

Ne zna ni koji su njegovi ni čiji je on

piše: Ivan Andrašić

Bać Iva kanda opet digod štogod lanijo, a cigurno ni tribo. Ništa mu čudno stalo čigljigat po trbuvu, ščim malo ošo međ svit dalje o njegovoga sela, a bijo sto nasto ciguran, međ njegove. Doduše, znalo mu tako bit i doma, čeljade bi ope reklo međ svojima. Išo na ajzibanu, sam iz njegovoga sela, pa cila puta štodiro o toga. Eto, pri nekoliko miseci, ka mu kum Tuna reko da ne bi tribovo toliko pružat jezik nove što vladu, jal bi mu ga kogod mogo i skratit, oma sutradan mu isto to niko reko i priko telefona. Pito on koj to, al naj samo veli vidičeš već ko je ka ti skratimo jezik. Iz telefona se dalje ni ništa čulo, samo piščanje i šuškanje. Oma po divanu ositijo da mu pritilo čeljade iz njevoga sela i to čeljade što divani nikako izmišano. I nako ko što divanili njegovi stari i nako ko što divanili ni što ji ko zna koji ajziban dono potli Velikoga rata iz nikaki daleki brdina. Kanda i glas pripozno, oma mu ništa začigljigalo po trbuvu. Reko bi, on i taj što zvo, kadgoda bili ko braća. Al ope, ne bi grišijo dušu, glas može i privarit čeljade. Vaj što divanijo, ko da imo puna usta kruva, pa nusput i žvakunjo. Ako zvo taj što bać Iva misli da jeste, tribalo bi da su i danas dobri. U dičji dana i u mladosti puno vrimenta proveli zajedno, o fodbala na skaku, do igranki u omladine. I obilazili se, puno put i jili jedan ko drugoga. Bili dobri sve dok ji škole nisu rastavile. Bać Iva ošo priko, a vaj u žandare. Politika ji skroz udaljila. Oduvijek se znalo pod kim su morali bit žandari, mada se uvijek pripovidalo, a i danas se pripovida, da se oni u politiku ne putu. Misli se, baram ko nji u selu o davnina bilo tako. Još za Švaba i za Mađara uvijek bi po leđi dobijali ni što bili najumniji, a nisu se bojali glasno kazat dosta toga što baš i ni bilo po volje nima što vladali. Po pripovidanju stariji, ni što došli potli Velikoga rata nisu tukli, neg, što za ljude bilo još gorje, pikali naše isela da tuču. A ti naši nisu tukli samo po leđi, bilo i po labrnja. I brkove znali čupat. Naše najmudrije glave brog nji nisu smile ostat u selu, razbižale se po bilomu svitu i bome, digod ošli, pokazali se i dokazali jedino svojim znanjem i poštenjem. Sam se za se gorko naškobijo. Eto, misli se, omatorilo se, komu više i tribaš, a oni baram na vrime ošli pa sad imu čiji bit. U tomu štodiru stigo i međ ne što mislijo da su njegovi. Ščim došo, oma ositijo da ni baš sve kako triba. Dosta prostoga svita se š njim baš slatko izdivanilo, tapšu ga po ramena brog ničega što prvać natrukovo. Velu, to izgleda niko drugi ni smijo jal ni tijo. Krupno ga gledu i široko se smiju. To mu tazgaljilo i srce i dušu. Rukovale se š njim i nikake velike glave, pa mu se isto smiju. Al oči... ope ga izdaleka počelo čigljigat po trbuvu. I niko o nji više ne zna divanit ko njevi stari. Baš ti što vazdan pripovidu da triba čuvat sve što jim ostalo u tal, divanili bi se nako ko da su roditi u Zagrebu. O toga divana u grobova se privrću i njevi stari i ni iz Zagreba. A bać Iva se ope sto pitat čiji je on.

MISLI

Dali: Inteligencija bez ambicije je ptica bez krila.**Hemingway:** Moramo se naviknuti da na najvažnijim raskrižjima ne nalazimo uvijek znakove.**Wilde:** Sreća nas okuplja, ali nas bol sjedinjuje.

KVIZ

Matija Poljaković

Kada i gdje je rođen poznati književnik, dramatik i roman-sijer Matija Poljaković?

Što je napisao tijekom svog života?

Čime se bavio u svom književnom radu?

Koji mu je značaj po pitanju obrazovanja na hrvatskom jeziku?

Autor je kog TV-serijala?

Po kom su njegovom djelu 2007. godine snimljene radio-drame na Radio Subotici?

Rođen je 1909. u Subotici.
Napisao je preko 40 drama, radio-drama, TV-drama, satira, groteski, ko-medija i igrokaza.
Bunjevačkom tradicijom.
Jedan je od inicijatora 1951./52. da se uvede hrvatski kao nastavni jezik u subotičku gimnaziju i u osnovne škole u kojima su učenici u većem broju bili Hrvati.
Boštine zgrade i nezgode.
Ča Bonina razgala.

VICEVI

Sretnu se dva prijatelja iz srednje škole na tržnici.

– Gdje si, prijatelju, nisam te vidio sto godina! Jesi ti ono završio medicinu?

– Jesam, jesam, prosjek 4,8!

– Svaka čast, uvijek se bio mozak! A pošto su ti krastavci?

Uhvatio papagaj zlatnu ribicu i ona mu kaže da će mu, ako je pusti, ispuniti želju. Pusti je on, a ribica će njemu:

– Dobro, reci koja je želja?

Papagaj:

– Koja je želja!

FOTO KUTAK

Za pod krevet

**PETAK
28.7.2017.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
09:00 Zaronite s nama:
Glavina - otok Krk
09:10 Capri, serija (R)
10:11 Zemlje - Ljudi -
Pustolovine:
Peruanski lovci na leptire
11:07 Kazalište u kući, serija
12:00 Dnevnik 1
12:25 Voli me zauvijek
13:08 Zaronite s nama:
Glavina - otok Krk
13:17 Seoska gozba:
Jakovlje (R)
14:07 Djeca mediterana: Crna
Gora, dokumentarna
serija
15:03 Mjesto pod suncem -
Ostati ili otići
15:56 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:54 Lijepom našom: Ravna
Gora, 2. dio (R)
19:00 Dnevnik 2
19:44 Tema dana
20:00 turizam.hrt
20:33 Kennedyji povjerljivo:
Bogatstvo, serija
21:20 Kuća od karata
22:16 Dnevnik 3
22:50 Eurojackpot
22:57 Stimulans, film
00:30 Nasljednici, serija (R)
01:25 Sinovi anarhije, serija
02:23 Dragocjeni biser

05:04 Tema dana
05:16 Dinastija, serija
06:03 Voli me zauvijek
06:33 Džepni djedica, serija
06:59 Juhuhu
09:04 Braća, serija (R)
09:13 Gem, set, meč - serija
09:40 Na prvi pogled, serija
09:56 Latino Amerikanci:
Kolumbija,
dokumentarna serija (R)
10:53 Čarolija, serija
12:44 Svaki dan dobar dan:
Samohrane majke
13:28 Degrassi, serija
14:19 S onu stranu zida,
njemački film (R)
15:48 Hit dana
16:00 Regionalni dnevnik
16:42 Milostiva prije svega,
humoristična serija (R)
17:14 Zaplešimo: Samba,
kratki dok film
17:30 Budimpešta: Plivanje,

SP veliki bazen, prijenos
19:25 Glazbeni spot
19:31 POPROCK.HR
20:04 Dama pod velom, serija
21:00 Umrorstva u
Midsomeru, serija
22:32 Završni udarac, serija
23:15 Seks i grad, serija
23:46 Bitange i princeze
00:25 S onu stranu zida,
njemački film (R)
01:55 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
29.7.2017.**

07:03 Klasika mundi: Dosje
Čajkovski - ispovijesti
jednog skladatelja,
glazbeno-
dokumentarni film
08:00 Gun for a Coward,
američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
11:02 Informativka: HGSS (R)
11:08 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:26 Priče o veteranskom
uspjehu: Sportaši do
kraja, dok serija
13:12 Hrvatska moj
izbor: Gaella i Mark(T)
13:40 Dodir, američki film (R)
15:07 Prizma
15:57 Veliki požar, serija
17:00 Vijesti u 17
17:15 Otkrivamo Hrvatsku:
Žumberak
17:45 Lijepom našom: Veliko
Trojstvo (1. dio)
19:00 Dnevnik 2
19:44 Tema dana
20:00 LOTO 7/39
20:08 Djevojke iz Coyote
bara, američki film (R)
21:49 Dnevnik 3
22:25 Casino, američko-
francuski film (R)
01:18 Foyleov rat, serija (R)
02:47 Gun for a Coward,
američki film
04:10 Dragocjeni biser

05:46 Skica za portret (R)
05:57 Tema dana
06:09 Dinastija, serija
06:35 Džepni djedica, serija
07:00 Juhuhu
08:56 Braća, serija
09:00 Ljetni kamp, serija
09:55 Ružno pače, crtani film
11:10 Glazbeni spotovi
11:20 Vrtlarica

11:55 Budimo romantični,
američki film
13:25 Dama pod velom, (R)
14:20 Umrorstva u
Midsomeru, serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Loza, serija
17:30 Budimpešta: Plivanje,
SP veliki bazen, prijenos
20:00 20:00/20 Budimpešta:
Vaterpolo, SP (m): finale,
prijenos + emisija
22:05 Anthony Bourdain -
Upoznavanje
nepoznatog: Libija,
dokumentarna serija
22:55 Seks i grad, serija
23:25 Bitange i princeze
00:00 Dva i pol muškarca
00:20 HRT TOP 20
01:15 Budimo romantični,
američki film
02:40 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
30.7.2017.**

07:15 Lijepom našom: Veliko
Trojstvo (1. dio)
08:30 The Black Orchid,
američki film - Zlatna
kinoteka
10:00 Ludina: Misa, prijenos
11:00 Biblija
11:10 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Split: More
14:00 Stambeno pitanje: Tri
države protiv jednog
Paula, dokumentarna
serija
15:05 Mir i dobro
15:30 Manjinski mozaik
15:50 Veliki požar, serija
17:00 Vijesti u 17
17:11 Bonton
17:18 Hrvatska moj izbor:
Diana i Josip
17:40 Volim Hrvatsku
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 LOTO 6/45
20:10 Hrvatski velikani: Faust
Vrančić, dokumentarna
serija
21:09 Crno-bijeli svijet
22:05 Dnevnik 3
22:40 Kulturni kolodvor
23:15 Žene, povjerljivo!
00:05 The Black Orchid,
američki film - Zlatna
kinoteka 90'
01:35 Foyleov rat
03:05 Dragocjeni biser
04:35 Reprizni program
04:50 Tema dana

05:02 Plodovi zemlje
05:52 Split: More

05:48 HRT TOP 20
06:35 Džepni djedica, serija
07:00 Juhuhu
08:30 Kućni ljubimci Marca
Morronea,
dokumentarna serija
08:50 Paul O'Grady i ljubav
prema psima,
dokumentarna serija
09:15 Na prvi pogled, serija
09:45 Poirot
11:20 Vrtlarica
11:55 Dobar, bolji,
najbolji...kroz ušicu igle,
dokumentarna serija
12:55 Ciglu po ciglu - Bryk
preuređuje
13:20 Priča o kraljevnoj koja
je silno željela biti u
nekoj bajci, njemački film
14:50 Najveći trenuci sporta,
dokumentarna serija
15:18 Jedno je srce, jedna
je Hrvatska - IV.
Hrvatske svjetske igre,
reportaža
15:45 Sportski trenuci za
pamćenje: Ol Rio -
Jedrenje
16:40 Loza, serija
17:30 Budimpešta: Plivanje,
SP veliki bazen, prijenos
19:40 Glazbeni spotovi
20:00 Superroditelji u
životinjskom svijetu
21:00 Skandal u Hollywoodu,
američki film
22:40 Vikinzi, serija
00:55 Dva i pol muškarca
01:15 Jedno je srce, jedna
je Hrvatska - IV. Hrvatske
svjetske igre, reportaža
01:40 Priča o kraljevnoj koja
je silno željela biti u
nekoj bajci, njemački film
03:05 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
31.7.2017.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
09:00 Zaronite s nama: Sveti
Jerolim noć - Brijuni
09:10 Capri, serija (R)
10:05 Plodovi zemlje
11:00 Kazalište u kući, serija
12:00 Dnevnik 1
12:25 Voli me zauvijek
13:07 Zaronite s nama: Sveti
Jerolim noć - Brijuni

13:15 Seoska gozba: Blato
14:05 Djeca mediterana:
Italija
15:02 George Clark: Čudesne
zamisl
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:15 Hrvatska uživo
17:55 Lijepom našom:
Valpovo, 1. dio
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:04 Ritam ljeta
20:55 Zaronite s nama: Sveti
Jerolim noć - Brijuni
21:00 Lijepa vaša: Irska...
pardon Istra,
dokumentarna serija
21:35 Korijeni siromaštva:
Siromasi među nama
22:40 Dnevnik 3
23:15 After Dark my Sweet,
američki film
01:03 Nasljednici, serija
02:01 Sinovi anarhije, serija
02:56 Dragocjeni biser
04:26 Reprizni program
04:52 Tema dana
05:04 Ritam ljeta
05:54 Voli me zauvijek

06:03 Riječ i život
06:35 Pčelica Maja
08:56 Vidrić, serija
09:02 Gem, set, meč - serija
09:30 Na prvi pogled, serija
10:05 Svijet vrtlara
10:30 Junak u kuhinji
10:55 Čarolija, serija
11:45 Skandal u Hollywoodu,
američki film
13:30 Degrassi, serija
14:25 Lovci na oblake,
njemačko-austrijski film
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Milostiva prije svega,
humoristična serija (R)
17:15 Svlačionica: Oliver
Dragojević
18:10 Brazil - Ekspres,
dokumentarna serija
18:45 Sve će biti dobro, serija
20:05 Dama pod velom
21:00 TV Bingo
21:45 Klica zla, serija
22:40 Završni udarac, serija
23:25 Seks i grad, serija
23:55 Bitange i princeze
01:00 Lovci na oblake,
njemačko-austrijski film
02:30 Noćni glazbeni program

**UTORAK
1.8.2017.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 09:00 Zaronite s nama: Rt
 Lenga - otok Mljet
 09:10 Capri, serija (R)
 10:05 Zemlje - Ljudi -
 Pustolovine: Turska -
 djeca Sunca
 11:00 Kazalište u kući, serija
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Voli me zauvijek
 13:07 Zaronite s nama: Rt
 Lenga - otok Mljet
 13:15 Slatka kuharica: Rude
 13:45 Lovac na bilje:
 Ivanščica
 14:10 Djeca mediterana:
 Slovenija
 15:02 George Clark: Čudesne
 zamisli, serija
 15:55 Detektiv Murdoch
 17:00 Vijesti u 17
 17:15 Hrvatska uživo
 17:55 Lijepom našom:
 Valpovo, 2. dio
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:04 Ritam ljeta
 21:00 Velikani u sjeni: Franjo
 Hanaman - divno novo
 svjetlo
 21:35 Korijeni siromaštva:
 Dajte nam novac,
 dokumentarna serija
 22:35 Dnevnik 3
 23:10 Prije svitanja, film
 00:53 Nasljednici, serija
 01:51 Sinovi anarhije, serija
 02:51 Detektiv Murdoch, (R)
 03:37 Hanna, slušaj svoje srce
 04:19 Reprizni program
 04:52 Tema dana
 05:04 Ritam ljeta
 05:54 Voli me zauvijek

06:35 Pčelica Maja
 07:00 Juhuhu
 08:56 Vidrič, serija
 09:02 Gem, set, meč
 09:30 Na prvi pogled, serija
 10:10 Dama pod velom, (R)
 11:00 Čarolija, serija
 12:40 Svaki dan dobar dan:
 Kockari
 13:20 Hit dana
 13:25 Degrassi, serija
 14:20 Toplinski udar,
 njemački film
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Milostiva prije svega,
 humoristična serija (R)
 17:20 Svlačionica: Rene
 Bitorajac i Tarik Filipović
 18:15 Bitange i princeze
 18:48 Sve će biti dobro, serija
 20:05 Dama pod velom
 21:00 Dobro došla kući, Roxy
 Carmichael, američki film
 22:40 Završni udarac, serija
 23:25 Seks i grad, serija
 23:55 Bitange i princeze
 01:00 Toplinski udar,
 njemački film
 02:30 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 2.8.2017.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 09:00 Zaronite s nama:
 Rivanjski kanal - otok
 Rivanj
 09:10 Capri, serija (R)
 10:05 Zemlje - Ljudi -
 Pustolovine: Namibija -
 U nacionalnom parku
 Etosha
 11:00 Kazalište u kući
 12:00 Dnevnik 1

12:25 Voli me zauvijek
 13:15 Slatka kuharica:
 Medimurje
 13:45 Lovac na bilje: Drava
 14:10 Djeca mediterana:
 Hrvatska
 15:02 George Clark: Čudesne
 zamisli, dok. serija
 15:55 Detektiv Murdoch
 17:00 Vijesti u 17
 17:15 Hrvatska uživo
 18:00 Lijepom našom: Belica,
 1. dio
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 LOTO 7/39
 20:05 Ritam ljeta
 20:55 Zaronite s nama:
 Rivanjski kanal - otok
 Rivanj

21:00 Genetsko podrijetlo
 Hrvata: Ukrajinska veza
 21:35 Korijeni siromaštva:
 Zemljišna groznica
 22:35 Dnevnik 3
 23:10 Prije sumraka, film
 00:33 Nasljednici, serija
 01:28 Sinovi anarhije, serija
 02:35 Detektiv Murdoch, (R)
 03:21 Hanna, slušaj svoje srce
 04:03 Reprizni program
 04:19 Ritam ljeta
 05:09 Dinastija, serija
 05:54 Voli me zauvijek

06:35 Pčelica Maja
 07:00 Juhuhu
 09:02 Gem, set, meč - serija
 09:30 Na prvi pogled, serija
 10:10 Dama pod velom, (R)
 11:00 Čarolija, serija
 11:55 Dobro došla kući, Roxy
 Carmichael, film
 13:30 Degrassi, serija
 14:25 Tajni život, film

16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Milostiva prije svega,
 humoristična serija (R)
 17:20 Svlačionica: Ivo
 Gregurević
 18:15 Bitange i princeze
 18:50 Sve će biti dobro, serija
 19:35 Hit dana
 19:45 Dama pod velom
 20:40 Nogomet, kvalifikacije
 LP (3. pretkolo, 2.
 utakmica), prijenos
 22:45 Završni udarac, serija
 23:30 Seks i grad, serija
 00:00 Bitange i princeze
 01:05 Tajni život, film
 02:25 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 3.8.2017.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 09:00 Zaronite s nama:
 Svjetionik Savudrija noć
 -Savudrija
 09:10 Capri, serija (R)
 10:05 Zemlje - Ljudi -
 Pustolovine: Meksiko
 - Snaga suknje:
 Moćne žene iz Juchitana
 11:00 Kazalište u kući
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Voli me zauvijek
 13:15 Slatka kuharica: Lokve
 13:45 Lovac na bilje: Lika
 14:08 Alka, dok.film
 15:02 George Clark: Čudesne
 zamisli, dok serija
 15:55 Detektiv Murdoch
 17:00 Vijesti u 17
 17:15 Hrvatska uživo
 18:00 Lijepom našom: Belica,
 2. dio
 19:00 Dnevnik 2

19:47 Tema dana
 20:04 Ritam ljeta
 21:00 Sol života: Putovi soli
 21:35 Korijeni siromaštva:
 Kako smo okrali Afriku
 22:35 Dnevnik 3
 23:10 Kako napredovati u
 karijeri, američki film
 00:43 Nasljednici, serija
 01:36 Sinovi anarhije, serija
 02:46 Detektiv Murdoch (R)
 03:32 Hanna, slušaj svoje srce
 04:14 Reprizni program
 04:20 Ritam ljeta
 05:10 Dinastija, serija
 05:55 Voli me zauvijek

06:35 Pčelica Maja
 07:00 Juhuhu
 09:02 Gem, set, meč - serija
 09:30 Na prvi pogled, serija
 10:10 Dama pod velom, (R)
 11:00 Čarolija, serija
 12:50 Svaki dan dobar dan:
 Što nakon razvoda
 13:30 Degrassi, serija
 14:25 Budi uz mene,
 njemački film
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Milostiva prije svega,
 humoristična serija (R)
 17:20 Svlačionica: Mišo
 Kovač
 18:15 Bitange i princeze
 18:55 Sve će biti dobro, serija
 19:55 Nogomet, EL
 22:00 Kanjon osame,
 američki film
 23:25 Završni udarac, serija
 00:10 Seks i grad, serija
 00:40 Bitange i princeze,
 humoristična serija
 01:45 Budi uz mene,
 njemački film
 03:15 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetionik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Skenderevo

Piše: Gorana Koporan

Jezero, rodila ga rijeka

Priču o ovom jezeru valja početi pričom o rijeci i to ne da bismo zbunili, nego valjano smjestili ovaj kutak prirode. Riječ je o rijeci Krivaji koja svojim tokom od 109 kilometara prolazi kroz Vojvodinu. Za naziv rijeke je naravno kriv njezin krivi tok, osobito u donjem dijelu. Kroz povijest, posebno u kišnim razdobljima, rijeka se razlijevala i dobijala oblik jedne ogromne bare. Kasnije su inženjeri koristili te njene značajke, te za potrebe navodnjavanja okolnih mjesta projektirali niz umjetnih jezera, postavljanjem brana na pojedinim područjima. Tako su nastala jezera: Skenderevo, Zobnatice, Krivaja i Panonija.

Po mjeri ribiča

Radnju ovotjednog društva smještamo u prirodu oko jezera Skenderevo i odmah priču proširujemo podatkom da je nekad jedno jezero Skenderevo pregrađeno branom, da bi na istom mjestu danas postojala dva jezera: Skenderevo i Mišićevo. Mit, turistički mamac ili ribolovna priča ali često se može čuti ili pročitati kako u jezeru ima mnogo riba i to primamljivih veličina, tako da je obala jezera omiljena destinacija brojnim ribičima. Som od nekoliko desetaka kilograma je samo jedan od viđenih velikana, a ribolovci koje ćete sresti uz obalu pričaju da ovdje

pecaju amura, šarana, soma, štuku, a da je od skoro stalan i bas. Kako bilo, pecaroši su fino uredili obalu i brinu o jezeru, a duguljasti molovi su veoma brojni, pa je to možda i mala zamjerka jer su oni privatni i na njih nije slobodan pristup.

Uz privatne molove, obala je na nekoliko mjesta raščišćena i idealna je za kupaće, i velike i male. Skenderevo, koje je smješteno između Tavankuta i Mišićeva, ima tu sreću da je daleko od svih mogućih zagađivača i da je kvaliteta vode na odličnom nivou. Zapravo, jezero nije mnogo poznato i uglavnom se u njemu kupaju mještani ovih dvaju mjesta i Subotičani, kojima je ono na dohvat ruke. Na nekoliko lokacija oko jezera ima uređenih mjesta sa stolovima i klupama s nadstrešnicom, te je taj dio moguće koristiti za razne vidove druženja. Oko cijelog jezera ima prohodna staza, a sam opseg nije prevelik, te je razumljivo zašto je baš Skenderevo mjesto koje planinari rado obilaze u svojim pješačkim turama, a kada obidete Skenderevo, sigurno će vam se učiniti idelnim i za kampirati. Ograničenja su samo u našim glavama i željama, te samo od vas ovisi što ćete uzeti od Skendereva.

Težak je život nas vojvođanskih prirodnjaka i još teža putanja: jezero-rijeka-kanal-šuma-jezero-rijeka-kanal-šuma... Uskoro bismo mogli na more il' planine.

Voćna torta s piškoticama

Poslastica koju je brže napraviti nego otići u dućan i kupiti nešto slatko. Osvježavajuće, lagano, ljetno, zavodljivo zadovoljstvo, omiljeno čak i onima koji nisu veliki sladokusci.

Dovoljno dobrih razloga za ne sumnjati, nego pribaviti namirnice i oduševiti prijatelje umijećem.

Potrebno:

4 pakiranja vrhnja

2 velike kutije piškota

16 žlica šećera

500 g voća: maline, višnje, miješano šumsko voće ili bilo koje, vama omiljeno voće

šlag

Postupak:

Na tacnu ili u pripremljen kalup staviti aluminijsku foliju, pa po njoj redati piškotice. Prethodno umutiti 2 kisela vrhnja s 8 žlica šećera, pa time preliti poredane piškotice. Nakon fila od vrhnja i šećera staviti polovinu pripremljenog voća. Nakon voća ponoviti red piškotica, pa red fila od druga dva pakiranja

vrhnja i šećera, pa preostalo voće. Kada završimo redanje, umutiti šlag i prekriti cijelu tortu. Za dekoraciju može poslužiti nekoliko voćica.

Savjet: Umjesto piškotica možete koristiti i neki drugi keks, mada upravo one daju poseban šmek.

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Spremni za put...

Najbrže i najjednostavnije
do polise putnog osiguranja

FILIJALA SUBOTICA - Karađorđev put 38, tel. 024 555 867

**MILENIJUM®
OSIGURANJE**

www.webshop.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

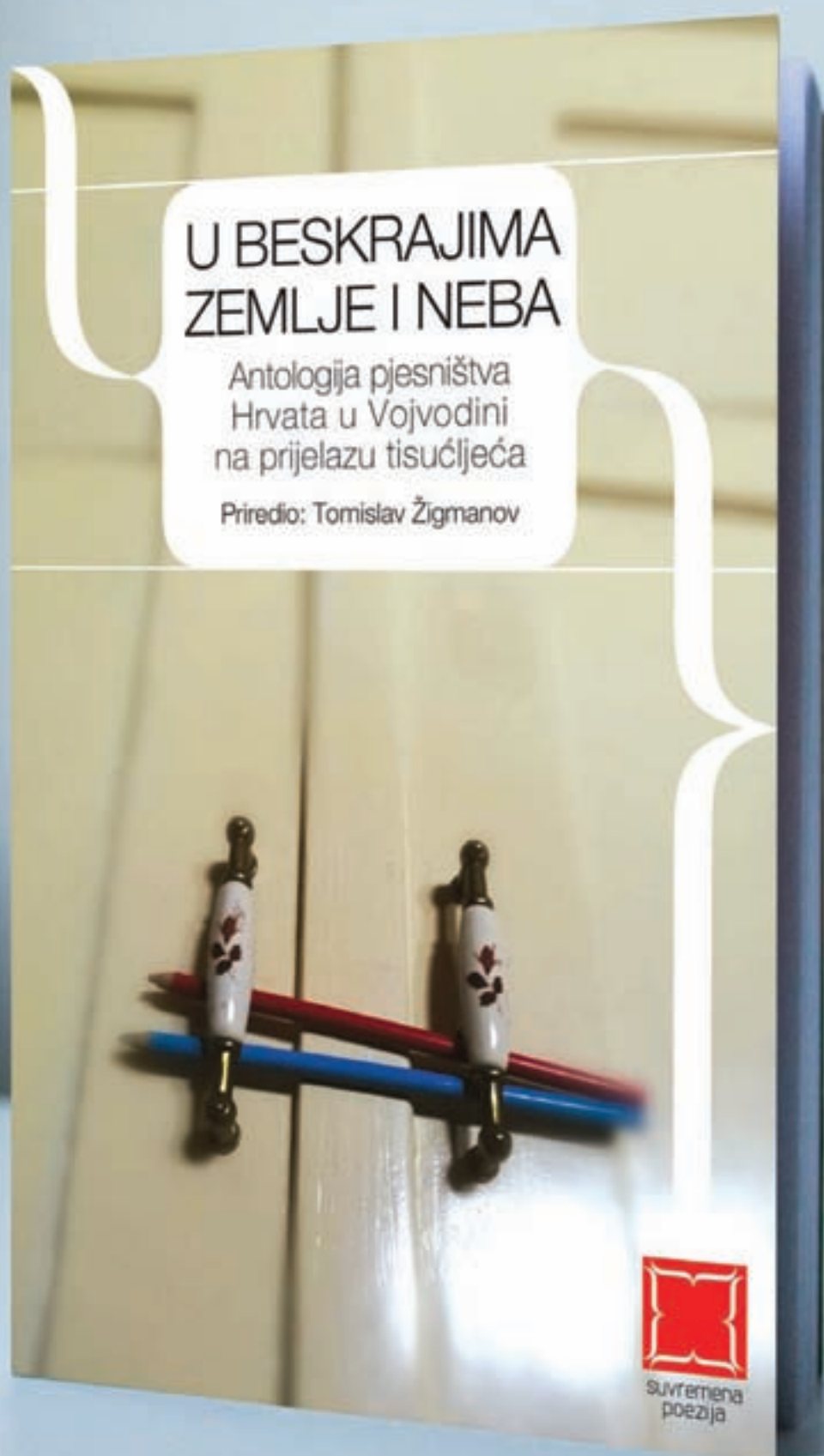
JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

***Lijepa lica dobre književnosti!
Nova knjiga u nakladi NIU »Hrvatska riječ«.***

Knjiga se može nabaviti u NIU »Hrvatska riječ« po cijeni od 400 dinara.